

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Vývoj a současné postavení české měny

Bc. Veronika Holečková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Veronika Holečková

Provoz a ekonomika

Název práce

Vývoj a současné postavení české měny

Název anglicky

Development and Current Status of Czech Currency

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stabilitu české měny. V práci bude rozebrána historie koruny a vliv činnosti České národní banky. V práci bude zkoumána a hodnocena stabilita měny vnitřní, tedy cenová i vnější, kurzová. V práci budou identifikovány hlavní události, které její stabilitu ovlivnily. Vzhledem k tomu, že stabilitu měny může ohrožovat i množství padělků v oběhu, bude zkoumána rovněž ochrana české měny a vyhodnocován boj s padělateli.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat budou databáze ČNB a Českého statistického úřadu. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

Doporučený rozsah práce

65-80 stran

Klíčová slova

česká koruna, česká národní banka, euro, kupní síla, měna, měnová politika, měnový kurz, ochranný prvek

Doporučené zdroje informací

- JÍLEK J. Peníze a měnová politika. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1
REVENDA, Zbyněk. Peníze a zlato. 2. vyd. Praha: Management Pres, 2013. 269 s. ISBN 978-80-7261-260-4
REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5. vyd. Praha: Management Pres, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6
VANDAS, Jiří. Mince a platidla. 1. vyd. Praha: Magnet-Press, 1994. 220 s. ISBN 80-85847-15-9
VENCOVSKÝ, František, KOPECKÝ, Ladislav a kol. Lidé a Peníze. 3. vyd. Praha: Česká národní banka, 2013. 69 s. ISBN 978-80-87225-41-7
VENCOVSKÝ, František, PŮLPÁN, Karel a kol. Dějiny měnových teorií na českém území. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2005. 485 s. ISBN 80-86182-36-3

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj a současné postavení české měny" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré, Ph.D. za cenné připomínky, odborné rady, konzultace a čas, který mi věnovala.

Dále bych ráda poděkovala své rodině, která mi byla oporou při psaní mé diplomové práce.

Vývoj a současné postavení české měny

Development and Current Status of Czech Currency

Souhrn

Česká měna si v průběhu let prošla mnoha vývojovými etapami. Od ražby skutečně prvních peněz v 10. století až do vzniku korunové měny, která je jako platidlo užívána dodnes. Práce je zaměřena nejen na vývoj české měny, ale také na její současné postavení.

Tato diplomová zachycuje významné události, které českou měnu ovlivňují. Práce analyzuje objem a množství peněz v oběhu a v této souvislosti zmiňuje náklady spojené s výrobou a výnosy související s emisí a správou peněz. S ohledem na stabilitu české měny se věnuje množství zachycených padělků v oběhu. Nesmírně důležitá je však stabilita tuzemské měny, která zůstává aktuálním tématem a o kterou v České republice pečuje Česká národní banka. Ta využívá mnoho měnově politických nástrojů k této žádané situaci, a právě těmi se práce zabývá. Kromě vnitřní cenové stability je významné postavení české měny k měnám světově uznávaným.

V závěru práce jsou uvedeny zásahy centrální banky a výrazné události, které se dotkly ekonomiky České republiky, a v neposlední řadě je vyhodnocen boj s padělateli české měny.

Summary

Czech currency has overgone of many development stages over the years. From the mintage of the really first money in the 10th century until the development of crown currency, which has been used as a currency till now. The thesis is focused on the development of the Czech currency, but also on its current status.

This dissertation records significant events that influence the Czech currency. The thesis analyzes the volume and quantity of money in circulation and in this context it refers to the costs connected with the production and profits related to the issue and money management. With regard to the stability of the Czech currency it is devoted to the amount of caught counterfeit money in circulation. The stability of domestic currency is extremely

important, it stays a current issue and it is Czech National Bank who cares there in the Czech republic. It makes use of many monetary policy instruments to this desired situation and this is what is engaged in this thesis. In addition to internal price stability there is an important position of the Czech currency to the worldwide accepted currencies.

In conclusion there are given central bank intervention and significant events that affected the economy of the Czech Republic and last but not least there is evaluated the competition with Czech currency counterfeiters.

Klíčová slova: česká koruna, česká národní banka, euro, kupní síla, měna, měnová politika, měnový kurz, ochranný prvek

Keywords: Czech currency, Czech National Bank, euro, purchasing power, currency, monetary Policy, exchange rate, protective element

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl a metodika.....	11
2.1	Cíl.....	11
2.2	Metodika	11
3	Teoretická východiska	13
3.1	Definice peněz	13
3.2	Historie vývoje české měny	14
3.2.1	První formy platebního prostředku	14
3.2.2	První české peníze a denárová měna	14
3.2.3	Grošová měna	15
3.2.4	Tolarová měna	19
3.2.5	Krejcarová měna	20
3.2.6	Zlatníková měna	22
3.2.7	Rakousko-uherská korunová měna.....	25
3.2.8	Měnové reformy	26
3.3	Česká měna v roce 2014	34
3.3.1	Padělaní peněz a ochranné prvky.....	35
3.4	Česká národní banka	37
3.5	Inflace a její cílování v ČR	38
3.6	Monetrání politika a měnověpolitické nástroje ČNB	39
3.6.1	Operace na volném trhu	40
3.6.2	Povinné minimální rezervy	40
3.6.3	Automatické faicity	40
3.6.4	Devizové intervence	41
3.7	Měnový kurz české koruny.....	41
4	Vlastní práce	43
4.1	Vývoj bankovek a mincí od vzniku České republiky až do roku 2014	43
4.1.1	Vývoj výše oběživa v letech 1993 - 2013	43
4.1.2	Struktura peněz v oběhu v letech 1996 - 2013.....	44
4.1.3	Struktura peněz v oběhu v roce 2014 ve srovnání s rokem 1996	51
4.2	Náklady na výrobu oběživa a výnosy z oblasti emise peněz.....	55

4.3	Padělané a pozměněné bankovky a mince.....	58
4.4	Vývoj inflace v České republice.....	68
4.4.1	Vztah objemu peněz v oběhu a inflace.....	71
4.5	Měnověpolitické nástroje České národní banky.....	72
4.5.1	Úrokové sazby.....	72
4.5.2	Devizové rezervy.....	75
4.6	Vývoj kurzu koruny.....	76
4.6.1	Kurz koruny vůči euru a americkému dolaru v období deseti let.....	76
4.6.2	Kurz koruny vůči euru.....	78
4.6.3	Kurz koruny vůči americkému dolaru.....	80
4.6.4	Porovnání kurz koruny vůči euru a americkému dolaru v roce 2014.....	81
5	Zhodnocení výsledků.....	83
6	Závěr.....	89
7	Seznam použité literatury.....	90
8	Seznam obrázků.....	98
9	Seznam tabulek.....	98
10	Seznam grafů.....	98
11	Přílohy.....	100

1 Úvod

V dávné minulosti se lidé potýkali s barterovou ekonomikou, která se později změnila na ekonomiku peněžní. Peníze se staly důležitou součástí každého člověka. Stejně tak jako se v průběhu času měnil způsob života lidí, kultury, technologie, docházelo s rostoucí specializací ke změně forem měn. Česká měna si tak v průběhu let prošla různými vývojovými etapami. Zprvu se razily mince z různých kovů, později došlo ke vzniku papírových peněz. V současné době je možné se setkat v oběhu s bankovkami a mincemi různých nominálních hodnot, ale také s bezhotovostními penězi. Vyrobené bankovky a mince jsou dávány do oběhu a vzhledem k jejich opotřebením, ke kterému v průběhu času dojde, je nutné je z oběhu stahovat a znovu vyrábět nové. Tento koloběh, od výroby až po stahování bankovek z oběhu, je řízen centrální bankou, kterou je v České republice Česká národní banka. Ta patří k nejvýznamnějším institucím v zemi.

S peněžními prostředky se v ekonomické světě objevily negativní jevy, jako jsou inflace a devalvace měny. Česká národní banka usiluje o udržení stabilní ekonomiky v zemi, a to zejména k udržení měnové stability a stabilního kurzu domácí měny. K cenové stabilitě vedou různé cesty, z nichž každá má své úskalí. V České republice je cestou k cenové stabilitě cílování inflace. Ostatní země však mohou volit jinou cestu k dosažení stabilní ekonomiky vzhledem k různým odlišnostem, které země má. Ekonomika je vystavována určitým šokům, které mají vliv na vývoj cenové hladiny. Ekonomické šoky jsou však mnohdy nepředvídatelné, a proto je budoucí vývoj ekonomiky odhadován prostřednictvím prognóz, tak aby Česká národní banka byla schopna učinit včasný krok k odvrácení případné hrozby.

Hrozbou v souvislosti s penězi, se kterými se potýká nejen Česká republika, jsou padělané či pozměněné bankovky a mince, neboť padělatelé se snaží dostat k penězům jinou než legální cestou. Česká národní banka si však svou měnu hlídá a své bankovky a mince neustále obohacuje o ochranné prvky, tak aby se padělání předcházelo či nejlépe se odvrátilo.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj a stabilitu české měny. V práci bude rozebrána historie koruny a vliv činnosti České národní banky. V práci bude zkoumána a hodnocena stabilita měny vnitřní, tedy cenová i vnější, kurzová. V práci budou identifikovány hlavní události, které její stabilitu ovlivnily. Vzhledem k tomu, že stabilitu měny může ohrožovat i množství padělků v oběhu, bude zkoumána rovněž ochrana české měny a vyhodnocován boj s padělateli.

2.2 Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou získávány zejména z českých materiálů zabývajících se problematikou české měny. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Vlastní práce bude zpracována zejména ze zdrojových dokumentů a databází z České národní banky a Českého statistického úřadu. Dalším významným zdrojem budou informace získávané z Evropské centrální banky. Využita bude metoda historie, statistická, deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

V rámci teoretických východisek bude použita metoda deskripce pro definici peněz, měnového kurzu a dalších klíčových pojmů týkajících se tématu práce. Stěžejní část bude tvořit chronologický vývoj českých mincí a následně korunové měny na území České republiky. Ve vlastní práci bude nejprve analyzován objem a množství peněz v oběhu. Následně bude sledována výše nákladů a výnosů, které souvisí s emisí peněz a jejich správou, a také vývoj zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí na území České republiky. Prostřednictvím statistické metody bude zkoumán vztah množství peněz v oběhu s inflací a později i s devizovými rezervami. Dále budou analyzovány nástroje monetární politiky. Zohledněn bude také kurz koruny vůči jiným měnám pomocí metody komparace. V závěru budou jednotlivé souvislosti spojovány do určitého celku. V práci bude v neposlední řadě využito časových řad, díky nimž budou data uspořádána chronologicky, tj. od minulosti až po současnou dobu. Pro určité typy grafů bude také použit program Timeline Maker Pro, a to zejména pro zachycení vývoje české měny a pro

zachycení zásahů České národní banky včetně výrazných událostí, které se dotkly ekonomiky České republiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Definice peněz

Peníze hrají důležitou roli v životě lidí, setkáváme se s nimi téměř každý den. Jsou všude přítomné a každý z nás je potřebuje ke svému životu. Obecně lze říci, že za peníze lze považovat cokoli, co představuje prostředek směny. Jinými slovy lze říci, že peníze jsou *"jakékoli aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při úhradě dluhu."*¹ Význam slova všeobecnosti zde představuje aktivum přijímané všemi subjekty bez rozdílu. Významným aspektem peněz je důvěryhodnost a kupní síla peněz. Aby mohly být peníze všeobecně přijímány, musí být důvěryhodné. Subjekty peníze přijímají, protože věří, že při placení zboží či služeb je budou moci kdykoliv použít.² Důvěryhodnost úzce souvisí s kupní silou peněz. Kupní sílu peněz lze definovat jako množství zboží a služeb, které lze při dané cenové hladině koupit za určité množství peněz. V současné době se většinou setkáváme nikoliv s růstem, ale s poklesem kupní síly peněz. Pokles kupní síly peněz se projevuje ve ztrátě důvěryhodnosti peněz, naopak růst kupní síly peněz přináší upevnění této důvěryhodnosti.³

Jak již bylo zmíněno, za peníze lze považovat cokoli, co představuje prostředek směny. Prostředek směny je jednou ze tří základních funkcí, kterou plní peníze v ekonomice. Dalšími funkcemi je funkce účetní jednotky a v neposlední řadě funkce uchovatele hodnoty. Peníze označujeme jako prostředek směny, protože nám umožňují placení za zboží a služby a úhradu dluhu. V minulosti prostředkem směny byl např. dobytek, později se jim staly mince z drahých kovů, které se vyznačují relativní nedostupností a tvanlivostí, nyní to mohou být papírové peníze či bezhotovostní peníze.⁴ Ve funkci účetní jednotky peníze vystihují bohatství zboží, služeb, práce, kapitálu atd. Funkce uchovatele hodnoty vyjadřuje schopnost přepočítat peníze do jiné měny. Peníze lze uchovávat ve formě úspor, sloužící jako zásoba kupní síly v čase. Je tedy nutné, aby byla udržena stabilita kupní síly.⁵

---

¹ REVENDA, Z. *Peníze a zlato*, s. 19

² Tamtéž, s. 19

³ REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 14-15

⁴ PTATSCHEKOVÁ, J., DITTRICHOVÁ, J. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*, s. 12

⁵ REVENDA, Z. *Peníze a zlato*, s. 20

3.2 Historie vývoje české měny

3.2.1 První formy platebního prostředku

Historie peněz je spojena s obdobím, kdy lidé začínali obchodovat. Již v hluboké minulosti se platidly jako prostředkem směny stávaly předměty nejrůznějšího typu s obecně uznávanou hodnotou. Prostředkem směny se stávaly kožešiny, mušle, zbraně k lovu, sloní chlupy později také dobytek. V dalších letech používali tabák, obilí, čaj i nerosty jako je sůl, olovo a zejména drahé kovy. Lidé začínali používat jako prostředek směny kovy, využívané v nejrůznějších podobách, které byly známé svojí trvanlivostí, dělitelností a přesností.⁶ *"Postupně začala převažovat jako prostředek obchodování platidla, která byla spolehlivější svou trvalou hodnotou. Tak vznikly peníze." "Český název peníze vznikl z latinského peculia. Český výraz platit, je odvozen od slova plátno, které bylo kdysi běžným prostředkem směn. Kupovalo a prodávalo se za plátno, platilo se."*⁷

Měnové poměry, tak jako v ostatních zemích světa, tak i na domácím historickém území, byly ovlivněny dobou své existence, souvisely s politickou, hospodářskou situací, ale především s obchodní situací státu i jeho okolí, dále s velikostí osobností v jeho čele a s řadou dalších faktorů. Postupem času se tedy významným prostředkem obchodu stávaly mince ražené z různých drahých kovů. Současná situace státního zřízení se odrážela do charakteru tehdejší měny. Výtvarné styly jednotlivých historických období se projevovaly v obrazové náplni mincí, stejně tak i vývoj technologie mincoven měl vliv na ražbu mincí.⁸

3.2.2 První české peníze a denárová měna

První peníze na území, které obývali Keltové, se začaly razit ve 2. a v 1. století p.n.l. Tyto první mince byly nazvány jako startéry. Razily se jak zlaté, tak i stříbrné mince. *"Nejstarší z nich napodobují makedonské ražby Alexandra Velikého, pozdější ražby nesou již náměty keltského původu."*⁹

Ražba skutečně prvních českých peněz, jako výraz suverénní vládní moci, však započala v období v 70. let 10. století za vlády knížete Boleslava I. Jednalo se o stříbrné denáry, jejichž název vyplývá z latinského označení běžných mincí v Evropě. Za centrum středoevropské směny zboží byla považována Praha. Stříbrné denáry byly raženy tedy

⁶ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 9

⁷ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 1

⁸ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 16

⁹ VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 75

nejen v Praze na Vyšehradě, ale také na různých místech, např. v mincovnách v Mělníku, v Plzni atd.¹⁰

Od konce 11. století oběh mincí probíhal pouze na území daného státu. V této době docházelo k tzv. Zlehčování denáru. *""Zlehčování"" bylo běžnou inflační metodou, kterou si panovníci pomáhali na úkor místních obyvatel a cizinců, kteří museli měnit cizí mince za mince místní.*¹¹ O nápravu tehdejších peněžních poměrů se pokusil nejprve kníže Břetislav I., později i král Přemysl Otakar I. Měnovou reformou za vlády Břetislava I. došlo ke snižování obsahu stříbra v mincích, což vedlo ke zmenšení průměru mince a postupem času byly denárové mince prakticky měděné. Za váhový základ byla pro ražbu mincí zvolena tzv. hřivna. Tato hmotnostní jednotka činila cca 210 g.¹²

Kolem roku 1210, za vlády krále Přemysla Otakara I., dochází k zásadnímu zlomu ve vývoji kvality mincí. Český stát se navrátil k evropské velmoci. V období další reformy, o kterou se pokusil král Přemysl Otakar I., došlo ke změně váhového základu pražské hřivny na 253 g a byla zavedena jednostranná mince brekteáty, lidově zvané plecháče, a to v roce 1217. Jejich obliba spočívala ve výrobě z velmi kvalitního stříbra a jejich tenkost bránila znehodnocování. Odlišný technologický postup zhotovení mincí se měl také stát trvalou ochranou proti padělkům. Ražba brekteátů měla také jednu nevýhodu, kterou byla především jejich snadná deformace. Mince byly tak tenké, že se daly dobře ohýbat, avšak díky tenkosti a kvalitě materiálu bylo možné současně zhotovit až 15 mincí, a to na jeden úder kladiva. Ražbou těchto brekteátů však nedošlo ke sjednocení tehdejší měny.¹³

3.2.3 Grošová měna

Jedna z nejvýznamnějších peněžních reform byla započata v roce 1300 za vlády krále Václava II. Nejen král Václav II. se zasloužil o tuto peněžní reformu, ale také italští finanční znalci, kteří zastávali v Českém království vysoké úřady. Reformou krále Václava II. došlo ke změně měny. Denárovou měnu vystřídala měna grošová. Díky bohatým ložiskům stříbra nalezených v Kutné Hoře se základem měny staly stříbrné pražské groše. Zde byla zřízena centrální mincovna Vlašský dvůr pro ražbu mincí, a to právě králem Václavem II. Kutná Hora se řadila k nejvýznamnějším městům království a byla

¹⁰ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 3

¹¹ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 13

¹² Tamtéž, s. 13

¹³ VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 78

na základě obchodní smlouvy a společným měšťanským právem spjata s Prahou. Stříbrný pražský groš měl být na přání panovníka tzv. věčnou mincí, ražen v neměnných parametrech.¹⁴

Za doby panování Václava II. došlo k dalším významným událostem. Vzniklo nové české mincovnictví, které bylo známé nejen pro svoje stálé stříbrné groše, ale také se společně s nimi začaly razit i drobné mince, tzv. parvi. Parvus, který byl využíván pro drobnější platby, tvořil jednu dvanáctinu pražského groše. Již ve 30. letech 14. století byla ustálena podoba, název i hodnota a parvus získal název halěř. Jedním z dalších systémů Václava II. bylo zavedení povinné směny stříbra za raženou minci. Tím byl vystřídan dosavadní volný obchod a oběh stříbra. *"Zisky z nově zavedeného stříbrného monopolu měly královské komoře nahradit dosavadní zisky z obnovování denárové mince."*¹⁵ Společně s reformou byly zavedeny nové právní předpisy, jejichž obsahem bylo vlastnictví dolů i těžby. Zákoník z roku 1300 "Ius regale montanorum", tzv. Královské horské právo, stanovil, že vlastníkem veškerého drahého kovu bude král. S vytěženým stříbrem se nesmělo jakkoliv nakládat, především se jednalo o zákaz exportu surového stříbra.¹⁶

Tak jako u denárů docházelo ke snižování obsahu stříbra a váhy mincí, tak tomu bylo i u grošové měny. Jejich hodnota začala postupně klesat, což s sebou přineslo také první inflaci v zemi. Ke snaze o zastavení tohoto nepříznivého vývoje došlo v období panování krále Jana Lucemburského, a právě kvůli opotřebovávání stříbrných grošů, v roce 1325 k ražbě zlatých mincí. Tyto první zlaté mince ražené v Čechách se nazývaly florény, podle italského florentského vzoru. Později se zlaté mince nazývaly dukáty, a to za vlády císaře Karla IV. *"Byly raženy v Praze a měly standardní, v této době obecně vžitě parametry respektované evropskými panovníky. Tím se Čechy zapojily do evropské, mezinárodní měny, která v této době ovládala evropský obchod. Zlaté mince se staly základem, podle kterého se přepočítávala hodnota jiných peněz."*¹⁷ Následně v ražbě zlatých dukátů pokračoval Václav IV., za jehož doby panování došlo k největšímu poklesu obsahu stříbra v mincích.

---

¹⁴ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 36

¹⁵ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 16

¹⁶ Tamtéž, s. 16

¹⁷ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 5

Česká měna v období husitství a obnovení slávy české mince

V českých dějinách v době husitství, v letech 1419 až 1434, docházelo ke znehodnocování měny. Upadla těžba stříbra a přestaly se razit pražské groše. V důsledku nedostatku mincovního kovu docházelo k ražbě stále menších peněz, což se projevilo ve snižování obsahu drahého kovu v mincích až o jednu tisícinu.¹⁸ Tyto drobné jednostranné stříbrné mince, tzv. kruhové peníze, a ještě menší halěře se razily nadále v mincovně v Kutné Hoře.

Husitská válka poznamenala Kutnou Horu a až za doby panování Ladislava Pohrobka a později i krále Jiřího z Poděbrad došlo k reformě peněžního systému.¹⁹ Král Jiří z Poděbrad provedl opatření proti padělatelství peněz a uděloval sankce na účastníky, kteří padělané peníze uváděli do oběhu. V červnu 1469 byl v Praze na zemském sněmu vydán nový mincovní řád, díky němuž bylo možné přikročit k nápravě měny. Následně byla opět obnovena ražba pražských stříbrných grošů v mincovně v Kutné Hoře.²⁰ *"Jiří z Poděbrad ovlivnil v polovině 15. století peněžní oběh nejen jako zemský správce, ale také vydavatel vlastních peněz v mincovně v Kladsku."*²¹ Ražba mincí v Kladsku je obdobná ražbám, které se uskutečňovaly v mincovnách v Kutné Hoře.

Po smrti krále Jiřího z Poděbrad nastoupil na trůn jako volený král, český princ Vladislav Jagellonský, který vládl v zemích Koruny české. Na konci 15. století byla v Kutné Hoře objevena nová ložiska stříbrné rudy, a to díky vývoji technologie, která umožňovala dolovat stříbro i do větších hloubek. Množství vytěženého stříbra vedlo ke stabilizaci ražby českých mincí. Ve velkém množství byly raženy pražské groše nepřetržitě 45 let v mincovně v Kutné Hoře, avšak ražba drobných mincí - halěřů, začala ustupovat.²² Byla zavedena ražba nových drobných mincí. Ty byly známé jako bílé peníze, oficiálně také jako denáry české, jejichž název byl odvozen z barvy kovu. Ražba těchto mincí však netrvala dlouho a později se začaly razit jen pražské groše. V Roce 1526 se ražba pražských stříbrných grošů začíná omezovat, až postupně v roce 1547 zcela končí v období nástupu Habsburků na český trůn a současně v této době začíná tolarové období.²³

¹⁸ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 18

¹⁹ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 17-18

²⁰ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 6

²¹ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 77

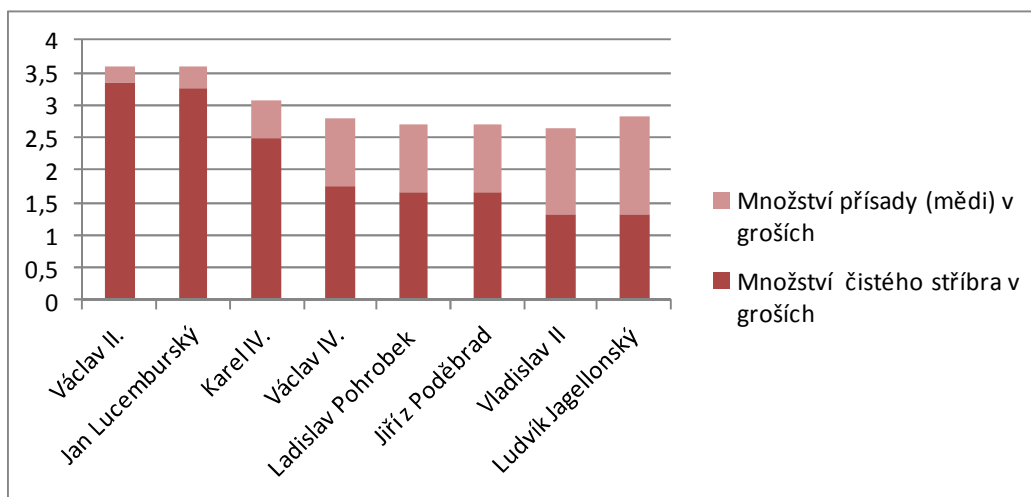
²² VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 89-90

²³ VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 82

Níže uvedený graf 1 představuje vývoj průměrné hmotnosti pražských grošů od počátku jejich ražby až do období před koncem ražby, za doby panování Ludvíka Jagellonského. Ražba pražského groše probíhala několik let a to od roku 1300 až 1547. Během tohoto období docházelo k různým výkyvům hmotnosti.

Z grafu vyplývá, že největší hmotnosti dosahoval pražský groš za vlády Václava II. Hmotnost pražských grošů se pohybovala v rozmezí mezi 3,5 až 3,7 g, z něhož jen obsah čistého stříbra činil 3,35 g. Nejnižší hmotnost měl pražský groš za vlády Vladislava II. Jagellonského, kde se průměrná hmotnost pohybovala kolem 2,65 g. Množství čistého stříbra v pražských groších se projevuje v jejich jakosti, což znázorňuje následný graf 2.

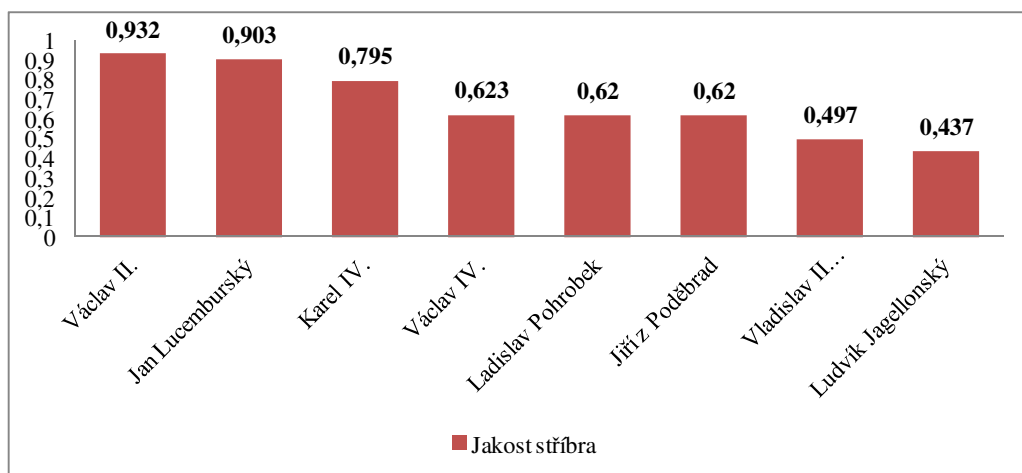
Graf 1 Vývoj průměrné hmotnosti pražských grošů (v g)

Zdroj: vlastní zpracování, data z STRIBRNAK.CZ. *Pražský groš*

Sloupcový graf 2 tedy znázorňuje vývoj průměrné jakosti pražských stříbrných grošů od počátku jejich ražby až do období před koncem ražby, za doby panování Ludvíka Jagellonského. Pražský groš dosahoval nejvyšší kvality hned na jeho počátku ražby, v roce 1300, za vlády Václava II., a to díky velkým ložiskům stříbra. Postupem času docházelo k úbytku stříbra, což se projevovalo v kvalitě ražených mincí.

Graf 2 Vývoj průměrné jakosti pražských grošů

Zdroj: vlastní zpracování, data z STRIBRNAK.CZ. *Pražský groš*

3.2.4 Tolarová měna

Období od roku 1520 do roku 1892 je označováno jako tolarové období. V tomto období byla ražena tolarová měna, a to po více než 350 let. Základní jednotkou tolarové měny byl tolar.

V lednu 1520 bylo šlechtické rodině Šliků uděleno právo razit vlastní mince z těžby stříbra, jehož bohatá ložiska se nacházela u Jáchymova, v oblasti krušnohorského údolí. Mince byly ražené v Jáchymovské mincovně. Původním názvem byly tzv. tálské groše, označované jako Joachimsthaler, zkráceně thalery, česky tolary. Tolarová měna se stala hodnotnou měnou o obsahu 29,23 g stříbra. Získala si oblibu u směnárníků a obchodníků a rozšířila se do celé západní a střední Evropy.²⁴

V době nástupu Habsburků na český trůn došlo k významné měnové reformě. Král Ferdinand I. habsburský zabavil v roce 1528 šlechtické rodině Šliků jáchymovskou mincovnu a zahájil ražbu tolarů ve vlastní režiji.²⁵ Od roku 1561 byla v českých zemích ražba tolarové měny přerušena až do roku 1573. V tomto období byl zaveden zlatníkový mincovní systém. Jednalo se původně o německé stříbrné mince, které byly raženy v krejcarech. Král Ferdinand I. chtěl těmito mincemi nahradit ukončující grošovou měnu a nově vzniklý tolar, a tak zavést jedinou měnu ve všech svých zemích. Tyto zlatníky byly za panování Maxmiliána II. raženy o šedesáti krejcarech a na odmítavý postoj českých

²⁴ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 7

²⁵ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 22

stavů byla ražba ukončena a navrátilo se tak k ražbě tolarové měny.²⁶ V rámci měnové reformy byl vybudován společný peněžní systém pro všechny země habsburské monarchie.

3.2.5 Krejcarová měna

Původně stříbrná mince, tzv. krejcar, byl na tuzemském území poprvé zaveden za vlády krále Ferdinanda I. a v následné ražbě pokračoval jeho syn Maxmilián II. Ražba krejcaru i jeho násobků byla v roce 1573 přerušena a do oběhu se vrátila až v roce 1619 i s jeho násobky. V tomto období započala mincovní reforma, které předcházelo české stavovské povstání konané v letech 1618 - 1620.²⁷

České stavovské povstání začalo dne 23. května 1618, kdy došlo v Čechách k druhé pražské defenestraci, jež byla výsledkem dlouholetého sporu mezi stavovskou a panovnickou mocí v Čechách. Stavové vyhodili z oken české kanceláře na Pražském hradě dva místodržící, spolu s nimi i neplánovaně písaře.²⁸ Pražskou defenestrací došlo k otevřenému boji a téhož roku započala skutečná válka - 30letá válka.

V průběhu stavovského povstání byl tehdejší král Ferdinand II. sesazen a následně ho vystřídal Fridrich Falcký, který byl také vůdcem Protestantské unie. Fridrich Falcký však nebyl schopen řešit složitou politickou i hospodářskou situaci, a tak obranu státu nechal v rukou vojáků, jež větší část tvořili cizí žoldnéři.²⁹ Každá válka stojí mnoho peněz, a proto bylo potřeba zajistit kvalitní množství peněz pro výplaty žoldnéřům sloužících ve stavovském vojsku, zejména pro ty, kteří byli najímány ze zahraničí, neboť vyžadovali včasné a pravidelné platby.³⁰ Na základě toho byl v dubnu 1619 zaveden nový mincovní řád.³¹ Byla zavedena krejcarová měna. Jelikož vytěženého stříbra nebylo k dispozici mnoho, bylo nutné svázat do mincoven tzv. pagament. Pagament představoval stříbro v jakékoli podobě, které bylo k dispozici, např. se jednalo o obíhající starší mince a klenoty, z něhož byly raženy nové mince. České stavovské mince byly charakteristické svým vzhledem, neboť zde nebyl uveden jmenovitě žádný vydavatel. Na lící straně mince byla vyobrazena česká královská koruna spolu s letopočtem a po okrajích mince je umístěn latinský nápis "Monera Regni Bohemia", jež v překladu znamená "mince Království

---

²⁶ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 246

²⁷ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 118

²⁸ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 184

²⁹ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 204

³⁰ VOREL, P.: *Od pražského groše ke koruně české*, s. 185

³¹ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 8

českého". Na rubu mince je vyobrazen pouze znak Království českého, uzavřen opisem v latinském jazyce, přeložený do češtiny jako "v Bohu je síla" a číslicemi napsána hodnota mince.³² Čeští stavové razili v mincovnách 24-krejčary a 12-krejčary, stejně tak tomu bylo u moravských stavů, které navíc razily tolary. Zatímco mincovní systém byl u českých a moravských stavů obdobný, jiný mincovní systém měli slezští stavové. Zde byla stanovena pevná kursovni hodnota tolaru, kde 1 tolar představoval 72 krejcarů.³³

V průběhu války se nedostávalo dostatku peněz a docházelo ke zvyšování inflace. Získat peníze do státního rozpočtu nebylo v této době tak snadné. Existovaly dvě možnosti, na základě kterých by bylo možné pokrýt schodek státního rozpočtu. Jednou z možností bylo zvýšit nominální hodnotu u starších mincí. Později došlo i k valorizaci platební síly u aktuálně ražených vyšších krejcarových hodnot. Druhou možností, jak pokrýt schodek státního rozpočtu, bylo snížit množství stříbra ražených mincí. Ke snížení obsahu stříbra došlo v říjnu 1619. V srpnu 1620 pak vzniká nový nominál o platební síle 48 krejcarů.³⁴

Po porážce českých stavů na Bílé hoře v roce 1620 došlo k rozkladu české stavovské opozice a opětované vlády nad českými zeměmi se ujal císař Ferdinand II., který učinil tvrdý postoj proti České zemi a proti svým odpůrcům. Nechal popravit 27 účastníků odboje, potrestal je rozsáhlými konfiskacemi majetku, začal provádět násilnou rekatolizaci a stavovské mince stáhl z oběhu.³⁵

Po bitvě na Bílé hoře se ujal správy státních financí i činností mincoven český místodržící Karel z Lichtenštejna. V období 1620 - 1623 se přešlo k ražbě císařských mincí, založených na krejcarovém systému.³⁶ Jelikož válečné události poznamenaly mincovnictví, byl císař Ferdinand II. nucen provést opatření. Císař pronajal všechny mincovny konsorciu Hanse de Witteho.³⁷ Konsorcium snižovalo hodnoty mincí, čímž porušili podepsanou nájemní smlouvu s dvorskou komorou.³⁸ V královských mincovnách jsou raženy zlehčené, tzv. kiprové mince. Tyto mince nízké ryzosti jsou odvozeny z německého výrazu kippen - houpat se, což představuje houpající se, vratkou měnu. Tyto mince byly často označovány jako dlouhé mince. Označení dlouhé mince vyplývá z dlouhé doby, než bylo možné dopočítat skutečnou hodnotu mince, neboť mince byly raženy

---

³² VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 186

³³ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 204

³⁴ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 192 - 194

³⁵ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 72

³⁶ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 198

³⁷ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 72

³⁸ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 25

z kovu s nižším obsahem stříbra, než bylo stanoveno.³⁹ *"Toto obrovské množství znehodnoceného oběživa vyvolalo katastrofální inflaci a obrovské stoupání cen všeho zboží."*⁴⁰

Od léta roku 1623 došlo k obnovení ražby plnohodnotného tolaru, čímž začalo ozdravování státních financí. Správy státních financí i činnosti mincoven byly navráceny do rukou královským úředníkům - mincmistrům. Císař Ferdinand II. ukončil ražbu pražské hřivny a v domácích mincovnách se začaly razit vídeňské hřivny o hmotnosti 280 g, které kopírovaly starší model nominálů používaných v rakouských zemích.⁴¹

Koncem roku 1623 dochází k vyhlášení státního bankrotu označovanému jako Velká kaláda. Státní bankrot představoval mincovní úpadek, který s sebou přinesl snížení hodnoty mincí a měl těžký dopad na veškeré obyvatelstvo, avšak ne ve stejné míře.⁴² Nejvíce byla postihnuta česká a moravská šlechta. Ta přijala splátky za zbytky svého majetku v kipré minci. Nejméně se strmá inflace dotkla členů mincovního konsorcia a těch, kdo za kyprou minci nakoupili panství a nemovitosti.⁴³

Po smrti Ferdinanda III. nastoupil na trůn, po předčasné smrti Ferdinanda IV., jeho druhorozený syn Leopold I. Ten pokračoval v obnovení stability země a roku 1659 se uskutečnila další měnová reforma, která měla zemi očistit od záplav cizích drobných mincí. Měnová reforma zavedla drobné mince, které se lišily od zahraničních drobných mincí jejich vyšší nominální hodnotou. Díky této měnové reformě došlo v české zemi ke sjednocení měnového systému a zavedla se strojní ražba mincí, což urychlilo proces výroby mincí. Během několika let se kvalita mincí zhoršovala, což vedlo v roce 1693 k devalvaci měny. Došlo ke skokovému zvýšení ceny, a to z 90 krejcarů se zvýšil na 120 krejcarů za jeden tolar.⁴⁴

3.2.6 Zlatníková měna

Konvenční měna a kreditní platidla

V 18. století za vlády Marie Terezie usilovala správa státních financí o omezení množství cizích mincí obíhajících na území. Později byl stanoven zákaz exportu domácí hrubé mince, stříbrného a zlatého pagamentu, neboť cena stříbra vzrostla na úkor vysoké

³⁹ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 61

⁴⁰ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 25

⁴¹ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 27

⁴² VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 8

⁴³ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 207 - 208

⁴⁴ Tamtéž, s. 207 - 208

nadprodukce zlata, ke které v tomto období ve světě docházelo.⁴⁵ "V roce 1750 pak období správních a hospodářských reforem Marie Terezie vyvrcholilo naprosto zásadní mincovní reformou, která odrážela vzájemnou relaci zlata a stříbra na světových trzích a snížila hmotnost a ryzost dosavadních nominálů a zavedla nové."⁴⁶ V tomto roce se znovu začalo počítat na zlatníky. V roce 1753 začala platit tzv. konvenční měna. Mincovní konvence (dohoda) o měnové unii byla uzavřena mezi Rakouskem a Bavorskem, a to královnou Marií Terezií a kurfiřtem Maximiliánem III. Josefem.⁴⁷ Tato nová měnová soustava byla označována jako dvacetizlatková, neboť z jedné kolínské hřivny čistého stříbra o hmotnosti 233,8 g bylo raženo buď 10 tolarů, nebo 20 zlatníků. Tento mincovní systém se udržel až do dubna 1858.⁴⁸ Postupně se kromě konvenční měny začaly v roce 1750 zavádět do oběhu měděné mince.

První papírová platidla

V důsledku sedmileté války, která proběhla v letech 1756 – 1763, zaznamenala státní pokladna nedostatek peněz a vyžadovala větší peněžní přísun do této pokladny. Tak stříbrná měna v nejdrobnějších hodnotách byla nahrazena drahým kovem z mědi a vysoké částky byly vyhotovovány v podobě papírových platidel. V roce 1762 dochází poprvé v dějinách Čech k zavedení papírových peněz. Papírové peníze se odlišovaly ve dvou základních formách. Jedná se o státovky a bankovky. Státovka je původně cenný papír na určitou peněžní částku, emitována státem a dávána do oběhu nuceně za účelem pokrytí rozpočtového schodku.⁴⁹ Zatímco bankovka je cenný papír na určitou peněžní částku vydaný bankou. Tyto papírové peníze byly směnitelné za drahý kov.⁵⁰

Papírové peníze byly vydány v tomto období císařským mandátem ve výši 5, 10, 25, 50 a 100 zlatých rýnských, a to jako účelová emise v celkové nominální výši 12 milionů zlatých. Emise těchto papírových platidel, které měly být určeny ke krytí nákladů na válku s Pruskem, byla dána do rukou Vídeňské městské bance. Tato banka představovala peněžní ústav, který byl založen v roce 1706, ale již roku 1759 došlo k přeměně ve státní instituci. V Čechách se brzo pro tyto papírové peníze začalo používat

---

⁴⁵ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 29

⁴⁶ Tamtéž, s. 29

⁴⁷ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 75 -76

⁴⁸ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 29

⁴⁹ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 203

⁵⁰ PETRÁŇ, Z. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*, s. 31

označení „bankocetle“, které v počátečním období neměly nucený oběh a měly tedy charakter bankovky. Tyto emise papírových platidel byly pro svoji úspěšnost vydávány v době vlády Marie Terezie i za jejího syna Josefa II. V roce 1771 proběhla druhá emise. Soustava nominálů byla doplněna nominály ve vyšších hodnotách – pětistovky a tisícovky. Celková nominální výše byla také 12 milionů zlatých. Třetí emise byla zaznamenána v roce 1785, kdy výdej papírových peněz činil 20 milionů zlatých.⁵¹

Papírové peníze spolu s měděnými mincemi vyřešily otázku neustálého znehodnocování mincí a obohatily státní pokladnu, ze které mohl stát financovat chod země a náklady na válku. Tímto měly bankocetle charakter státovky. Později došlo k záplavě papírových peněz na financování napoleonských válek, která přinesla státní bankrot v roce 1811, který připomínal kaládu z roku 1623. Hodnota peněz poklesla o 80 % a skončila platnost některých drobných mincí.⁵² Drastickým řešením bylo vyhlášení patentu o nápravě peněžních poměrů 15. března 1811. Byla zavedena nová papírová měna, tzv. směnné listy, které nesly označení „šajny“. Jeden papírový šajn představoval pět papírových bankocetlí. Ceny zboží se redukovaly na pětinu. Dosavadní měnu papírových bankocetlí vystřídala měna vídeňská, která působila vedle konvenční měny. Znakem vídeňské měny byly papírové šajny.⁵³ Po státním bankrotu, který proběhl v roce 1811, válka nadále probíhala a přísun peněz do státní pokladny byl nedostačující. Nebylo dostatečné množství vydaných šajnu, které by pokryly rozpočtový schodek. Císař se snažil dodržet svůj slib, aby emise směnných listů nepřekročily 212 milionů zlatých. Tento slib však obešel až v roce 1813, kdy došlo k vydání nového druhu papírových peněz, označovaných jako anticipační šajny, opět státovky.⁵⁴ Označení anticipační vyjadřovalo přechodné opatření, které zálohuje budoucí příjmy státního rozpočtu. Směnné listy, nazývané šajn, obíhaly paralelně spolu s anticipačními šajny a byly navzájem směnitelné. Emise anticipátů nepřispěla ke stabilizaci měnových poměrů. K ní došlo až po ukončení napoleonských válek.⁵⁵ Východiskem z chaotického měnového vývoje mělo být zřízení nového státního peněžního ústavu, Privilegované rakouské národní banky jako cedulové banky pro celou monarchii, a to 1. června 1816. S datem o měsíc později byly uvedeny do oběhu první bankovky. Postupem času byly bankovky směňovány za obíhající státovkové

---

⁵¹ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 293 - 294

⁵² VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 87

⁵³ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 53 - 54

⁵⁴ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 323

⁵⁵ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 54

šajny.⁵⁶“*Cílem politiky nové banky bylo samozřejmě zastavit dosavadní inflační financování státních vydání a dát emisní peněžní politice pevná pravidla, která by garantovala přechod k měnové stabilitě a její udržení.*“⁵⁷ Aby byly splněny tyto všechny cíle, musela být dostatečná kovová rezerva cedulové banky a také vyrovnaný státní rozpočet, který měl být na takové úrovni, aby byl schopen splácet své emisní obligace cedulové bance. To se ovšem nevydařilo. Záhy v bankovní pokladně nebylo dostatečné množství zásoby stříbrných mincí, neboť po těchto mincích byla větší poptávka než po bankovkách. Obíhající bankovky byly vráceny do pokladen a lidé je směňovali za stříbrné mince. Východisko vláda shledávala nejprve ve stanovení limitu směnitelnosti bankovek, později pak byla směnitelnost bankovek zastavena a tím bankovky dostaly nucený oběh. V roce 1854 bylo uloženo, že všechny státní papírové peníze budou staženy z oběhu, k tomuto uskutečnění došlo o dva roky později, a to v roce 1856. Tímto došlo k odklonu od státovkové měny.

Z hlediska nestálé měnové situace, která zde panovala, začal převažovat zájem na reformě peněžních poměrů. V lednu 1857 tak byla uzavřena měnová smlouva mezi Rakouskem, Lichtenštejnskem a německými státy. Rakouské císařství zavedlo novou měnu, která se nazývala jako rakouská měna. Základní jednotou byl zlatník, používaný pro mince. Označení zlatka se pak používal pro papírové peníze. Díky zásahům politických vlivů a stále novým vojenským konfliktům, neměla ani v tomto období peněžní soustava dlouhé trvání. Stát se tak pokoušel najít východisko v měnové politice. Dle stanoveného zákona měla banka povinnost umožňovat státu úvěr dle potřeby. Rakouská měna byla krytá stříbrem a cenový poměr mezi zlatem a stříbrem byl vyrovnaný. V roce 1892 stoupla cena zlata vůči stříbru a byla ukončena platnost rakouské měny, která byla vystřídána korunovou měnou.⁵⁸

3.2.7 Rakousko-uherská korunová měna

Zásadní význam pro měnový vývoj mělo zavedení zlaté korunové měny dělící se na 100 haléřů. Jeden zlatník odpovídal dvěma korunám, jeden čtvrtzlatník odpovídal padesátihaléřům atd. Od roku 1892 byla ražba korunové měny (dvacetikoruny a desetikoruny) vydávaná ve Vídni a v Kremnici, které byly integrální součástí jednotné

---

⁵⁶ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 324

⁵⁷ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 54 - 55

⁵⁸ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 55 - 57

nominálové řady. Tato měna pronikala do oběhu velmi rychle, a to díky výrobě, která probíhala ve velkém. Postupem času byly kromě bronzových haléřů a dvouhaléřů, niklových desetníků a dvacetníků, stříbrné koruny, raženy i stříbrné pětikoruny a dvoukoruny. V roce 1907 se přibraly i zlaté stokoruny. Všechny mince korunové měny bylo možné shledat ve dvou variantách. Jednou z nich byla rakouská varianta a druhou uherská, přičemž obě dvě varianty byly uznávány na celém území monarchie. Papírová platidla korunové měny se stala plnohodnotnými bankovkami. Válečné nepokoje probíhající na Balkáně nenechaly z hlediska politiky Evropu klidnou. Atentátem na Františka Ferdinanda d'Este, následné vyhlášení války Srbsku, znamenalo začátek propuknutí světové války a byl započat rozklad peněžního systému monarchie. Z oběhu vymizely mince z jakéhokoliv drahého kovu a od roku 1916 byly vydávány mince ražené ze železa. Dne 27. října 1918 byla vydávána Vídeňskou bankou nová platidla ve výši 25 korun a 200 korun, avšak emitována byla až o 3 dny později.⁵⁹

3.2.8 Měnové reformy

Vznik Československa a měnová reforma 1919

Československá republika byla vyhlášena 28. října 1918 představiteli Národního výboru v Praze. Národní shromáždění 14. listopadu téhož roku ustanovilo první vládu. Prezidentem samostatného Československého státu se stal představitel zahraničního odboje, Tomáš Garrigue Masaryk. Předsedou vlády byl Karel Kramář a ministrem financí Alois Rašín, který působil jako vedoucí osobnosti domácího protirakouského odboje.⁶⁰ Jelikož válka poznamenala hospodářskou situaci státu a převzatá rakousko-uherská měna se podepsala na jejím stavu, bylo nutné tuto tíživou situaci zdolat. V nově vzniklém Československu dále zpočátku platily rakousko-uherské mince i papírová platidla. To však netrvalo dlouhou, neboť nebylo možné, aby peníze byly vydávány zahraniční bankou a zboží nakupováno v Československém státu.⁶¹

Jedním z úkolů nové vlády bylo vytvoření pevného finančního a měnového základu nového státu. Tohoto úkolu se ujal Alois Rašín. Rašínovým programem bylo zejména vytvoření československé měny a zařadit ji mezi měny zlatého standartu, zvýšit kupní sílu nové měny na základě restrikce peněžního oběhu a paralyzovat inflační znehodnocení

⁵⁹ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 389 - 396

⁶⁰ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 11

⁶¹ VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 90

peněz během války. Rašínův návrh byl schválen a 25. února 1919 národním shromážděním byl přijat zákon o provedení peněžní reformy. Ta byla zahájena ve dnech 3. až 9. března 1919 a na základě této reformy se přistoupilo k okolkování peněz. Po odsouhlasení reformy byly ten samý den uzavřeny státní hranice, aby nedošlo k přesunu rakousko-uherských bankovek a stejně tak se nesmělo převážet žádné zboží ze zahraničí a ani do zahraničí a byl zastaven i poštovní styk. Opatření spočívalo v tom, že polovina z předložených hotovostí se měla okolkovat nebo orazítkovat a vrátit do oběhu. Zbytek hotovostí byl zadržen a pokryt vydáním 1 % nezczitelných státních dluhopisů. Okolkovány byly plně pouze hotovosti státních pokladen a částky nezbytné k výplatám mezd. Celkem bylo předloženo 7,2 mld. korun bankovek a z toho bylo 4,7. mld. korun bankovek okolkováno a vráceno do oběhu.⁶²

V dubnu 1919 byla měnovým zákonem zavedena koruna československá, která byla rovna koruně rakousko-uherské. V období podzimu téhož roku pak byly dány do oběhu tyto první skutečné československé papírové peníze, jež byly vydávané státem. Vydání kovových platidel do oběhu trvalo poněkud déle, neboť Československo převzalo mincovnu v Kremnici bez jakéhokoli vybavení. Až teprve na začátku roku 1921 byla mincovna vybavena potřebnými razíciemi stroji a skutečná ražba začala v červnu téhož roku.⁶³

Alois Rašín dal pevný základ československé měně. Avšak restrikce peněžního oběhu nepřinesla žádoucí efekt pro snižování cenové hladiny. Po tragické smrti Aloise Rašína byl zvolen jiný postup. Šlo o zvyšování kurzu koruny v zahraničí. Tato deflační politika způsobila snižování domácí cenové hladiny, které mělo negativní dopad na vývoz, na výrobu i zaměstnanost. Na jaře 1925 bylo opuštěno od koncepce deflační politiky a na základě zákona se stanovila nová politika měnové stabilizace.

Národní banka Československá a měnové zásahy po uzavření mnichovské dohody

Od roku 1925 se povedlo udržovat korunu jako dokonale stabilní a aby bylo československou měnu kde spolehlivě řídit, bylo zapotřebí vybudovat klasickou centrální emisní banku.⁶⁴ Dne 1. dubna 1926 vznikla Národní banka Československá, která dávala do oběhu nová papírová platidla. Vzhledem k tomu, že platidla byla vydávána bankou,

---

⁶² VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 12

⁶³ VANDAS, J. *Mince a platidla*, s. 91

⁶⁴ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 14

nesly označení bankovky, nikoli státovky. V čele Národní banky Československé byl guvernér dr. Vilém Pospíšil, a to až do roku 1934.⁶⁵

Jak již bylo zmíněno, jedním z programů Rašína bylo zařadit československou měnu mezi měny zlatého standartu a dosáhnout spojení české měny se zlatem. V listopadu 1929 bylo stanoveno, že hodnota československé koruny je rovna 44,58 miligramu zlata. Hospodářská krize, která proběhla v letech 1929 – 1934, se výrazně dotkla i Československého státu. Krize se dotkla průmyslové výroby, která poklesla o 34 %, odbytu, mezd a došlo k vysokému nárůstu nezaměstnanosti. Tuto nepříznivou situaci řešila vláda a našla východisko ve snížení obsahu zlata v mincích o jednu šestinu. O dva roky později bylo množství zlata obsažené v koruně o jednu šestinu sníženo. Po těchto devalvačních opatřeních byla měna stabilizována a státní rozpočet se dostal z krizového deficitu. To však netrvalo dlouho, neboť německá agrese se rok od roku zhoršovala, což se projevilo negativním dopadem na státní rozpočet.

Dne 29. září 1938 byla podepsána Mnichovská dohoda. Rozsáhlá část československého pohraničí byla postoupena Německu. V rámci tohoto vyhlásilo Slovensko a Podkarpatská Rus autonomii. Československé republice bylo odebráno 30 % území, přišlo o 33 % obyvatelstva atd. Nařízením, které bylo vydané v Německu, skončila platnost československé koruny na sudetském území, platných od října 1938. Ve stejném měsíci 1938 byla zřízena říšská marková měna. Jedním z dalších likvidačních počínů bylo drancování zlaté rezervy. Vedení Národní banky pro Čechy a Moravu muselo platit ze svých zlatých depozit uložených v zahraničí různé německé závazky. Dne 14. března 1939 byl vyhlášen Slovenský stát a jeho peněžní jednotkou byla koruna slovenská - ks a druhý den na to, byl německými vojsky obsazen zbytek českých zemí. Následně byl vydán výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, který pojednával o tom, že zákonným platidlem jest vedle říšské marky až na dalším místě koruna.⁶⁶ Na základě rozhodnutí Říšské banky se směňovalo v relaci 1 RM = 10 K. Česká koruna byla záměrně podhodnocená, neboť reálný kurz koruny ještě před okupací byl 1 RM = 6 -7 korun.⁶⁷ Česká koruna stala se tak jedním z mnoha inflačních faktorů, na které mohlo vedení banky jen pasivně přihlížet. Dne 31. března 1939 došlo k dalším změnám, Národní banka česko-slovenská byla přejmenována na Národní banku pro Čechy a Moravu.

---

⁶⁵ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 60 - 61

⁶⁶ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 73 - 80

⁶⁷ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 67

Po skončení války byla měnová situace v Čechách a na Moravě tragická a převládala zde vlna peněžního chaosu. Československá vláda žádala o navrácení 45,5 tuny měnového zlata, o které ji německá banka připravila. Na území svobodného státu se lidé setkávali s šesti různými měnami. Jednalo se o české koruny, slovenské koruny, německé marky, maďarské pengö, polské zloté a peněžní poukázky, kterými byla vybavena československá armáda.⁶⁸

Měnová reforma 1945

Po skončení války se usilovalo o obnovení rozvráceného hospodářství a o likvidaci chaotického peněžního oběhu. Dne 4. dubna 1945 byla sestavena nová vláda, a to na společném jednání londýnské exilové vlády prezidenta Edvarda Beneše a moskevského exilového vedení Komunistické strany Československa v čele s Klementem Gottwaldem, v Košicích. Zde byl také přijat Košický vládní program, jehož obsahem byla hospodářská obnova země a znamenal posun k centrálnímu řízení ekonomiky. Prvním úkolem reformy byla likvidace německé marky, polských zlotých a maďarských pengö.⁶⁹ *Platnost protektorátních platidel se rozšířila na celé území Českých zemí včetně bývalého tzv. sudetského pohraničí a platnost slovenských platidel byla rozšířena na celém území Slovenska. Byla rozšířena platnost korunových poukázek z roku 1944, které byly vydávány při osvobození Československa na celém území republiky.*⁷⁰ Dne 1. listopadu 1945 byla na území republiky zavedena československá koruna (Kčs). Mezi oběma měnami, jak českými tak slovenskými, byl vymezen kurz 1:1, kdy každé fyzické osobě bylo vyměněno oběživo v celkové hodnotě do 500 Kč.⁷¹ Naopak pro podniky bylo zavedeno zvláštní uvolňovací řízení, na základě kterého jim byly vyměňovány peníze za nové, a to podle hospodářských potřeb. Do oběhu byly dány nové peníze v celkové výši 19 mld. korun a staženo bylo z oběhu 124 mld. korun starých peněz. Šlo o značnou peněžní restrikcii. V rámci této reformy bylo nařízeno, aby všechny peněžní vklady a jiné peněžní pohledávky byly přihlášeny u peněžních ústavů, dále životní pojistky a cenné papíry. Dále se přešlo k úpravě cenových poměrů, a to v rámci zvýšení cenové hladiny, tak aby dosahovala trojnásobku světové úrovně. Dalším krokem pro obnovení rozvráceného

---

⁶⁸ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 73 - 80

⁶⁹ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 80 - 81

⁷⁰ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 36

⁷¹ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 72

hospodářství bylo stanovení kursu nové koruny. Tento kurz byl stanoven na základě porovnání vnitřních cen s cenami v zemích USA, Velká Británie, Švýcarsko a Švédsko a v rámci tohoto porovnání byl stanoven kurz k americkému dolaru - 1 USD je roven 50 Kčs. Tento kurz byl nahlášen Mezinárodnímu měnovému fondu a Světové bance, k nimž Československo přistoupilo na základě schválení, které proběhlo v prosinci 1945.⁷²

Měnová reforma 1953

Situace, která proběhla v roce 1948, znamenala zásadní změnu v dějinách Československa. V únoru tohoto roku se moci chopila Komunistická strana, přešlo se plně k sovětizovanému typu ekonomiky a byl urychlen proces bankovní centralizace. V březnu 1945 se snížil počet bank, a to na základě vládního usnesení. Došlo k vybudování dvou provozních bank, pro České země byla zřízena Živnostenská banka a na Slovensku byla vytvořena Slovenská Tatrabanka. Národní banka Československá zůstala nadále centrální emisní bankou a v roce 1950 se z ní stala Státní banka Československá. Bankovníctví v ČSR se reorganizovalo dle sovětského vzoru tzv. monobanky (jediné banky) a to v souladu s principem centrálního direktivního řízení ekonomiky.⁷³

Odstranění kolísavé peněžní situace bylo nezbytné pro důsledné vytvoření socialistického peněžnictví a pro přechod k řízení peněžního rozvoje v systému direktivního centrálního plánování.⁷⁴ Dne 1. června 1953 bylo ústředním výborem Komunistické strany rozhodnuto o provedení peněžní reformy. Tato reforma byla připravena ve velmi krátké době a obyvatelstvo o ní bylo obeznámeno až v nedělním Rudém právu 31. května 1953. Měnovou reformou z roku 1953 došlo k následujícím změnám, např.:

- Občanům, kteří nezaměstnávali žádnou pracovní sílu, byly vyměněny staré hotovostní peníze v poměru 5:1 do maximální výše 300 Kčs
- Všechny peníze „navíc“ se měnily v poměru 50:1
- Vklady obyvatelstva na knížkách ve Státní spořitelně nebo ve Státní bance československé byly přepočítány dle:⁷⁵

---

⁷² VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 81 - 82

⁷³ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 38

⁷⁴ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 44

⁷⁵ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 75 -76

Tabulka 1 Přepočten peněz dle vkladu

Vklad	Přepočet
do 5 000 Kčs	poměr 5:1
od 5 000 Kč do 10 000 Kčs	poměr 6,25 : 1
od 10 000 Kč do 20 000 Kčs	poměr 10:1
od 20 000 Kč do 50 000 Kčs	poměr 25:1
nad 50 000	poměr 30:1

Zdroj: vlastní zpracování, data z VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 76

Průběh měnové reformy způsobil snížení platidel z roku 1945 v celkové výši 52,1 mld. Kč na 1,4 mld. Kč nových platidel. Projev odporu, který se v průběhu reformy vyskytoval, byl považován za jednu z prvních masových vystoupení proti komunistickému režimu. Touto reformou byli nejvíce zasaženi lidé, kteří si spořili. Lidé, co si spořili a od roku 1953 žili ze svých naspořených úspor, byli nuceni si jít hledat zaměstnání.⁷⁶

Období od měnové reformy roku 1953 až do pádu komunistické vlády roku 1989 si mohli lidé všimnout postupné změny na vnější podobě kovových platidel. „*Postupné nahrazování starých platidel novými si vyžádala změny názvu republiky a státního znaku v roce 1960, vyšší nároky na technické provedení bankovek a jejich ochranu před paděláním, ale i klesání reální kupní síly československé koruny*“⁷⁷ Po pádu komunistické vlády byla v roce 1989 stahována z oběhu neoblíbená „gottwaldovká“ stokoruna, ale dále obíhaly ostatní bankovky a mince předchozího režimu. Postupně však se změnil státní znak na čtvrcený štít s historickými heraldickými symboly Čech a Slovenska a název republiky se změnil v roce 1990 na Českou a Slovenskou federativní republiku. Nový znak a název republiky byl vyobrazen na stříbrných pamětních mincích a na nově zavedené kovové desetikoruně.⁷⁸ Touto kovovou desetikorunou měl být oznámen návrat k demokratickým tradicím československého státu z dob jeho vzniku. Z tohoto důvodu tak měli být na mincích vyobrazeni zakladatelé novodobého společného státu Čechů a Slováků.⁷⁹ Na rubové straně československé desetikoruny byl vyobrazen motiv prvního československého prezidenta, T. G. Masaryka, v roce 1991 byl zde umístěn motiv M. R. Štefánika a v roce 1992 motiv A. Rašína. „*Na podzim roku 1992 byla uzavřena rychlá a pro značnou část obyvatelstva českých zemí překvapující dohoda mezi českou a slovenskou*

⁷⁶ VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 233 – 236

⁷⁷ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 461 - 462

⁷⁸ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 489 - 490

⁷⁹ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 92

politickou reprezentací o rozdělení společného státu. K 31. prosinci 1992 přestala ČSFR existovat, od 1. ledna 1993 na jejím místě vznikly dva samostatné státy. Česká a Slovenská republika.“⁸⁰

Měnová reforma 1993 a vznik České republiky

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, dne 1. ledna 1993 došlo k rozpadu České a Slovenské federativní republiky na dva státy. Vznikla tak Česká republika a Slovenská republika. Krátkou dobu po vzniku obou samostatných států stále ještě obíhala jejich společná měna. Dne 8. února 1993 došlo k měnové odluce a vznikla tak nová samostatná měna, jejíž název nese koruna česká. Staré československé bankovky ve výši 100, 500 a 1000 Kč platily pouze s nalepenými kolky České republiky.⁸¹ Na žádě zákona o oddělení měny, si osoby starší patnáct let mohly vyměnit staré československé bankovky do 4 000 Kč, u osob mladší patnáct let byla možná výměna do 1 000 Kč.⁸² Směnný kurz koruny mezi oběma samostatnými republikami byl téměř totožný. Jako první česká bankovka byla 8. února 1993 vydána bankovka v hodnotě 200 Kč. V průběhu tohoto roku se objevovaly ostatní bankovky v hodnotách 20 Kč, 50 Kč, 100 Kč, 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč. Drobné mince v hodnotě 1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč a 50 Kč a haléřové mince ražené v hodnotách 10, 20 a 50 haléřů byly dány do oběhu koncem roku 1993.⁸³ Platnost desetníků a dvacetníků byla ukončena v roce 2003 a platnost padesátihaléře byla ukončena v roce 2008. Stejně tak skončila i platnost papírové bankovky v hodnotách 20 Kč a 50 Kč.

Měna Evropské unie

Již v roce 1957 došlo k položení základů EU a členské státy se začaly zaměřovat na vytvoření „společného trhu“ pro obchod. *„Postupem času však začalo být zřejmé, že je zapotřebí užší hospodářská a měnová spolupráce, aby se mohl vnitřní trh dále rozvíjet a vzkvétat a aby celé evropské hospodářství fungovalo lépe, a zajistilo tak Evropanům více pracovních příležitostí a větší prosperitu.“⁸⁴* V roce 1991 přijala Evropská rada na schůzce

---

⁸⁰ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 489 - 490

⁸¹ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*, s. 94

⁸² VENCOVSKÝ, F., PŮLPÁN, K. a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*, s. 448

⁸³ VOREL, P. *Od pražského groše ke koruně české*, s. 491 - 492

⁸⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci: Euro* [online]. 2011 [cit. 2014-08-15] Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm)

v nizozemském městě Maastrichu rozhodnutí vybudovat hospodářskou měnovou unii (HMU), která představuje koordinaci hospodářské politiky mezi členskými státy, koordinaci fiskálních politik, nezávislou měnovou politiku Evropské centrální banky a v neposlední řadě jednotnou měnu eurozóny.⁸⁵

„Euro je jednotnou měnou, kterou (v současnosti) sdílí 17 členských států Evropské unie, jež spolu tvoří eurozónu. Zavedení eura v roce 1999, bylo významným krokem k prohloubení evropské integrace. Zároveň je i jedním z jejích velkých úspěchů: přibližně 330 miliónů občanů EU nyní používá euro jako svou měnu a využívá jeho výhod, které se budou dále rozšiřovat s tím, jak budou euro přijímat ostatní země EU.“⁸⁶

Evropská unie má v současné době 28 členských států a z toho jich 17 přijalo euro jako jednotnou měnu. Česká republika se dne 1. května 2004 stala členem Evropské unie, avšak euro zatím nepřijala. Aby členský stát mohl přijmout euro, musí splnit stanovené podmínky, tzv. konvergenční kritéria neboli maastrichtská kritéria.

Konvergenční kritéria:

- Kritérium cenové stability
  - o kritérium cenové stability říká, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, která by během jednoho roku neměla překročit o více než 1,5 % míru inflace tří členských států s nejnižší inflací⁸⁷
- Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí
  - o kritérium veřejného deficitu – „požaduje, aby poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách nepřekročil 3 %“
  - o kritérium veřejného dluhu – „znamená, že by poměr veřejného vládního dluhu k hrubému domácímu produktu neměl nepřekročit 60 %“⁸⁸
- Kritérium stability kurzu měny

---

⁸⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci: Hospodářská a měnová unie* [online]. 2014 [cit. 2014-08-15] Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_cs.htm)

⁸⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci: Euro* [online]. 2011 [cit. 2014-08-15] Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm)

⁸⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kritéria konvergence* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-08-15] Dostupný z [www: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html](https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html)

⁸⁸ JUREČKA, V. *Makroekonomie*, s. 300

- znamená, že měna daného státu musí úspěšně setrvávat v Evropském mechanismu měnových kurzů II minimálně po dobu 2 let⁸⁹
- Kritérium dlouhých úrokových sazeb
  - „znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability“⁹⁰

„Měnovou politiku zemí, které přijaly euro za svou národní měnu, řídí Evropská centrální banka. Spolu s národními bankami zemí EU vytváří Evropský systém centrálních bank. Jeho členem se stala ČNB po vstupu do Evropské unie.“⁹¹

3.3 Česká měna v roce 2014

Domácí měna, ať už v České republice či v jakékoliv jiné zemi či v případě členských zemí Evropské unie, jímž je jednotnou měnou euro, je zákonným platidlem. Dnešní peníze se rozlišují ve dvou základních podobách, a to jako hotovostní peníze a bezhotovostní peníze neboli depozitní peníze.

Mluví-li se o bezhotovostní formě peněz, jedná se o peníze v podobě vkladů na účtech v bankách a rezerv bank u centrální banky. Zde lze bezhotovostní peníze konvertovat na hotovostní formu peněz, a to výběrem z bankovního účtu. Mezi hotovostní peníze patří oběživo v podobě papírových bankovek a mincí z běžných kovů. Hotovostní peníze lze uložit do banky a poté je konvertovat do bezhotovostní formy peněz. V některých zemích jsou tyto peníze dávány do oběhu výhradně centrálními bankami. Emitentem české měny je Česká národní banka, která má výhradní právo vydávat bankovky a mince, a to v souladu s ústavou a zákonem o České národní bance. Tisk bankovek, ale i ražba mincí, je tedy v rukou ČNB, která dohlíží na bezpečnost a ochranu zákonného oběživa.⁹² V současnosti jsou v České republice emitovány bankovky ve výši 100, 200, 500, 1 000, 2 000 a 5 000 Kč a mince ve výši 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč.

⁸⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kritéria konvergence* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-08-15] Dostupný z www: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 65

⁹² JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, s. 216

3.3.1 Padělaní peněz a ochranné prvky

Již od samotného počátku se čelilo boji proti padělatelům. Z počátku byly padělány předměty nejrůznějšího typu. Se vznikem měny se objevovali padělatelé, kteří se snažili současnou měnu napodobit a uvést ji do oběhu. Padělané peníze jsou kopií zákonných peněz, které jsou vyráběny tak, aby při běžném oběhu nebyly na první pohled rozeznatelné od zákonných peněz. Společně s padělanými bankovkami se v oběhu vyskytují také bankovky pozměněné, které vznikly slepením dvou částí či bankovky necelé. Charakteristickým rysem pozměněných bankovek je tenkost bankovek. Ty jsou zpravidla užší o 5 až 7 mm. Naopak typickým znakem necelých bankovek je chybějící horní nebo dolní část či některá část mezi horním a dolním okrajem.⁹³ *"V současnosti náš trestní zákoník ukládá za padělaní a pozměňování peněz trest odnětí svobody od 3 do 12 let."*⁹⁴

Výskyt podezřelých peněz, jimiž jsou obvykle padělané či pozměněné peníze vedl k zavedení ochranných prvků. Vzhledem ke špičkové počítačové a jiné technologii je pro padělatele v této době snazší padělat bankovky než mince. *"Potřeba chránit peníze proti padělaní vyžaduje vývoj stále nových a lepších ochranných prvků."*⁹⁵ Použité ochranné prvky na bankovkách lze rozdělit podle cílových skupin uživatelů. První skupinou je nejširší veřejnost, která pouhým okem spatří některé ochranné prvky. Druhou skupinou jsou ochranné prvky bankovek určené pro odbornou veřejnost (pokladníkům apod.), kdy jsou jednotlivé prvky zjistitelné jednoduchými pomůckami. Další cílovou skupinou jsou profesionálové, jednotlivé prvky lze zjistit složitějšími přístroji. Prvky zjistitelné speciálními senzory jsou určeny pro zpracování v centrální bance. Speciální ochranné prvky jsou určeny k ovlivnění činnosti reprodukčních zařízení, které znemožňuje nebo ztěžuje skenování, kopírování, grafickou úpravu nebo tisk.⁹⁶

K základním ochranným prvkům bankovek patří vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, barevná vlákna, soutisková značka, skrytý obrazec, proměnlivá barva, iridiscentní pruh a mikrotext.

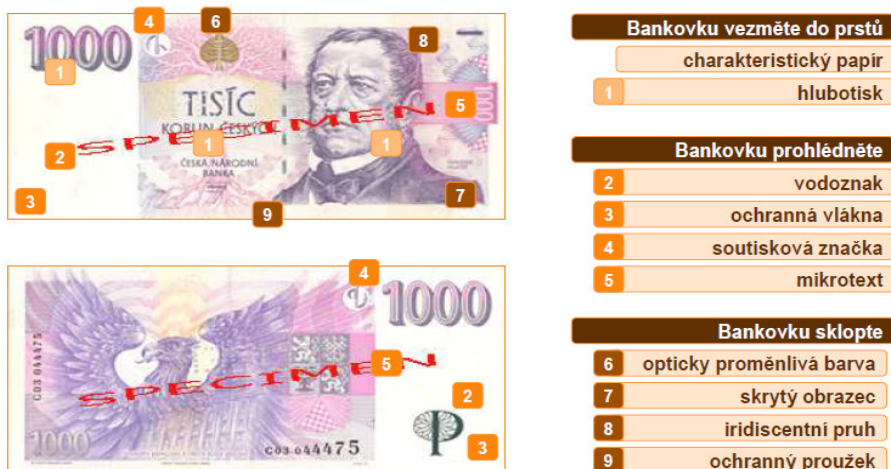
⁹³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt pozměněných bankovek* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_pozm_bankovy.html](http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_pozm_bankovy.html)

⁹⁴ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 41

⁹⁵ VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 42

⁹⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Emise oběživa a nové ochranné prvky bankovek* [online]. 2009-11-30 [cit. 2014-07-17]. (PDF) Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091130_nova_5000.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091130_nova_5000.pdf)

Obrázek 1 Ochranné prvky bankovek - současný vzor bankovky

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Následný obrázek 2 zobrazuje ochranné prvky na tisícikorunové bankovce. Na příkladu vzoru 1 000 Kč bankovky jsou některé prvky viditelné pouhým okem. Bankovka je při vzetí do prstů specifická na omak a na lící straně je hmatem citelný hlubotisk. K ochranným prvkům nesených papírem je řazen vodoznak nacházející se v bílé části bankovky. Vodoznak je tvořen portrétem osobnosti, zde Františkem Palackým, který je viditelný proti světlu, doplněný po inovaci bankovky v roce 2008 o negativní číslo 1 000 s lipovým listem. V stejné části bankovky jsou zapuštěná okem viditelná ochranná vlákna v oranžové barvě. Nalevo od portrétu se nachází proužek z umělé metalizované hmoty. Každá bankovka má soutiskovou značku, která je viditelná proti světlu jako kruhová značka. Ta se skládá z písmene C, do kterého je vloženo písmeno S. Ostatní ochranné prvky patří mezi prvky nesené barvami a které jsou vytvořené tiskem. Při sklopení bankovky proti světlu lze spatřit iridiscenční pruh neboli duhově lesklý, který je po inovaci tvarovaný, nikoliv rovný. Dalším prvkem je skrytý obrazec nacházející se v pravé části na rameni portrétu. Na lící straně bankovky se nachází další dva ochranné prvky, a to mikrotext a opticky proměnlivá barva.

Obrázek 2 Ochranné prvky na bankovce ve výši 1000 Kč

Ochranné prvky nesené papírem

vodoznak

ochranný proužek

ochranná vlákna

Ochranné prvky nesené barvami a vytvořené tiskem

iridiscenční pruh

skrytý obrazec

opticky proměnlivá barva

soutisková značka

mikrotexty

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

3.4 Česká národní banka

"Česká národní banka (dále jen ČNB) je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. ČNB je součástí Evropského systému centrálních bank a podílí se na plnění jeho cílů a úkolů. Dále je součástí Evropského systému dohledu nad finančními trhy a spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika a evropskými orgány dohledu nad finančními trhy."⁹⁷

Termín centrální banka, někdy také označována jako emisní banka, se začal používat až v průběhu 19. století. Tato banka je specifickou bankou ve státě, kterou je v České republice Česká národní banka. Po rozdělení samostatného československého státu na dva státy došlo k zániku Státní banky československé a ústřední bankou se stala Česká národní banka. Hlavním sídlem ČNB je ulice na Příkopě 28 v Praze. Kromě Prahy má ČNB další regionální zastoupení, kterými jsou Ústí nad Labem, Plzeň, České Budějovice, Hradec Králové, Brno a Ostrava. Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada v čele s guvernérem, jimž je Miroslav Singer. Dalšími členy bankovní rady jsou 2 viceguvernéři a 4 členové bankovní rady. Všichni členové rady jsou jmenováni prezidentem České republiky na šestileté období.⁹⁸

Jednou z hlavních činností ČNB je péče o cenovou stabilitu. Cenová stabilita je od

⁹⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-29]. (PDF). Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/)

⁹⁸ Tamtéž

roku 2010 ČNB vymezena jako meziroční růst cen o 2 % s odchylkou jednoho procentního bodu na obě strany.⁹⁹ V souladu se svým hlavním cílem byla ČNB pověřena tím, že určuje měnovou politiku. ČNB má dále výhradní právo vydávat bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk, zúčtování bank a pečuje o jejich plynulost a hospodárnost. Vykonává dohled nad prováděním bankovních činností atd. Kromě cenové stability (vnitřní stability) o kterou ČNB usiluje, bývá cílem centrální banky snaha o dosažení vnější stability. Z hlediska stability vně ekonomiky se jedná o stabilní hodnotu měny vyjádřenou v měně jiné. Dle zákona o České národní bance stanovuje ČNB po projednání s vládou kurz české koruny vůči ostatním zahraničním měnám. Dále vyhláší kurz české měny k zahraničním měnám.¹⁰⁰

3.5 Inlace a její cílování v ČR

"Od ledna 1998 provádí ČNB svou měnovou politiku v režimu cílování inflace. Zjednodušeně řečeno, zavazuje se usilovat o to, aby se inflace za normálních vnějších ekonomických podmínek pohybovala na úrovni vyhlášeného inflačního cíle."¹⁰¹ "Cílování inflace spočívá v tom, že centrální banka s předstihem veřejně vyhláší inflační cíl, tj. míru inflace, které by chtěla v daném časovém horizontu dosáhnout"¹⁰²

"Tempo Inlace je procentuální roční zvýšení všeobecné cenové hladiny běžně měřené indexem spotřebitelských cen (CPI) nebo jiným srovnatelným indexem."¹⁰³ Inflaci lze tedy definovat jako vyjádření ekonomické nerovnováhy, která se vyznačuje růstem cenové hladiny. Změna cenové hladiny se promítá do zdražování, které vidíme na zvyšující se ceně jídla, bydlení atd. "Současně s ním dochází k růstu množství peněz v ekonomice a tudíž k poklesu kupní síly peněžní jednotky."¹⁰⁴ Inflace tedy ovlivňuje kupní sílu peněz, kterou se rozumí množství zboží a služeb, které lze za peníze získat při dané cenové hladině. "Roste-li cenová hladina (tj. inflace), kupní síla peněz klesá, jelikož za stejné množství peněz jsme schopni nakoupit méně zboží a služeb. Naopak je tomu při všeobecném poklesu cenové hladiny, kdy zboží a služby „zlevňují“ a za stejné množství

⁹⁹ VENCOSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*, s. 64

¹⁰⁰ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-29]. (PDF) Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/)

¹⁰¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnová politika České národní banky* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-30]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova_politika_cnb.html](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova_politika_cnb.html)

¹⁰² ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*, s. 55

¹⁰³ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 970

¹⁰⁴ BRČÁK, J., SEKERKA, B. *Makroekonomie*, s. 173

peněz jsme schopni získat více tohoto zboží a služeb."¹⁰⁵

Opakem inflace je deflace, která vyjadřuje dlouhodobý pokles většiny cen v ekonomice. Inflace je v České republice měřena prostřednictvím Českého statistického úřadu. V rámci inflace se rozlišují tři stupně inflace, kterými jsou inflace mírná, inflace pádívá a hyperinflace. Mírná neboli také plíživá inflace je považována za přijatelnou inflaci, kterou lze hodnotit jako jednociferné roční míry inflace. Druhým stupněm inflace je inflace pádívá, označována také jako cválající inflace. Tato inflace způsobuje vážnější hospodářské poruchy. Typickým rysem pádivé inflace je, že peníze ztrácejí svou kupní sílu. Jedná se o dvojciferný až trojiciferný roční růst míry inflace. Více než trojiciferným ročním růstem míry inflace se vyznačuje hyperinflace. Jedná se o extrémní případ pádivé inflace, při kterém dojde k mimořádnému zvýšení cen.¹⁰⁶

Inflace svými způsobuje řadu negativních dopadů na ekonomiku. *"Inflace negativně ovlivňuje mzdy, jejichž kupní síla klesá. Nepostihuje vlastníky hmotných statků, protože cena majetku roste stejně jako inflace. Z tohoto důvodu inflace více postihuje sociálně slabší skupiny obyvatel. Inflace dále deformuje ceny u dlouhodobých smluv - např. nájemné, dodavatelské smlouvy atd."*¹⁰⁷

3.6 Monetrání politika a měnověpolitické nástroje ČNB

Monetární politika je činností státu, která se zaměřuje na regulaci nabídky peněz, úrokových sazeb a podmínek úvěru.¹⁰⁸ Nástroje monetární politiky se dělí na dvě hlediska, a to na přímé nástroje a nepřímé nástroje. V rámci přímých nástrojů se jedná o administrativní opatření, kam se řadí nejrůznější zákazy a příkazy. Tyto nástroje jsou však používány zřídka, neboť narušují relace vytvářené spontánními tržními silami.¹⁰⁹

Česká národní banka využívá zejména nepřímé nástroje monetární politiky. Mezi nepřímé nástroje patří operace na volném trhu, automatické faicity, povinné minimální rezervy a devizové intervence.

---

¹⁰⁵ ELZEAS. *Kupní síla peněz* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z [www: http://www.elseaz.cz/slovník/kupni-sila-penez/](http://www.elseaz.cz/slovník/kupni-sila-penez/)

¹⁰⁶ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 944

¹⁰⁷ BRČÁK, J., SEKERKA, B. *Makroekonomie*, s. 183

¹⁰⁸ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 973

¹⁰⁹ JUREČKA, V. *Makroekonomie*, s. 165

3.6.1 Operace na volném trhu

„Cílem operací na volném trhu je usměrňovat vývoj úrokových sazeb v ekonomice. Operace na volném trhu jsou většinou prováděny ve formě repo operací“¹¹⁰ Česká národní banka repo operacemi přijímá přebytečnou likviditu od komerčních bank a předává jim dohodnuté cenné papíry. Obě strany se tímto zavazují, že po uplynutí doby splatnosti vrátí Česká národní banka věřitelské bance zapůjčenou jistinu o úrok repo sazby a komerční banka tak vrátí České národní bance zpět její cenné papíry. Doba trvání těchto operací je 14 dní, proto se hovoří o tzv. dvoutýdenní reposazbě (2T repo sazba).¹¹¹

3.6.2 Povinné minimální rezervy

„PMR slouží zejména jako rezerva prostředků pro hladký průběh mezibankovního platebního styku.“¹¹² Každá komerční banka včetně i pobočky zahraniční banky, která má v ČR bankovní licenci nebo se rozhodne v ČR podnikat na základě tzv. jednotné licence, má povinnost držet na svém účtu u České národní banky povinné minimální rezervy, které představují předem stanovený objem likvidních prostředků.

Povinné minimální rezervy činí 2 % ze základny pro výpočet PMR. Povinné minimální rezervy jsou založeny na principu průměrování. To znamená, že komerční banka je povinna držet na účtech povinné minimální rezervy, denní zůstatek, který je v průměru za udržovací období (přibližně 1 měsíc) roven minimálně stanovené PMR pro dané udržovací období. Od 12. 7. 2001 jsou prostředky na tomto účtu až do výše předepsaného objemu domovinných minimálních rezerv úročeny bankám dvoutýdenní repo sazbou ČNB.¹¹³

3.6.3 Automatické faicity

K automatickým faicity se řadí tzv. depozitní faicity, umožňuje komerčním bankám uložit si přes noc i krátkodobě u České národní banky své přebytečné likvidní prostředky. Depozita jsou však úročena diskontní sazbou. Ta je nižší než dvoutýdenní repo sazba. Druhým typem je marginální zápujční faicity, poskytuje komerčním bankám, které

¹¹⁰ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnově politické nástroje* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupný z www: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

¹¹¹ JUREČKA, V. *Makroekonomie*, s. 166 -167

¹¹² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnově politické nástroje* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupný z www: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

¹¹³ Tamtéž

mají s ní uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si opět přes noc i krátkodobě, v případě, že komerční banky pociťují nedostatek likvidních prostředků. Tyto finanční prostředky jsou úročeny lombardní sazbou, která je vyšší než dvoutýdenní repo sazba. Komerční banky jsou v tomto případě zavázány České národní bance, které jim musí v případě této půjčky poskytnout zástavu v podobě cenných papírů.¹¹⁴

3.6.4 Devizové intervence

Intervence je činnost, při které je realizován nákup nebo prodej domácí měny za měnu zahraniční, tak aby byl ovlivněn kurz.¹¹⁵ Tyto intervence však nejsou běžně používaným nástrojem. V České republice nastala intervence např. v roce 2013. Touto intervencí má být způsobena devalvace měny. Kurz domácí měny se má udržovat poblíž hladiny 27 Kč za euro. Díky devalvaci kurzu by měla pominout hrozba dlouhodobé deflační pasti. Začátek tohoto opatření se může jevit jako velmi nepříznivý, avšak z dlouhodobějšího hlediska by mohla být intervence pro českou ekonomiku přínosem. Tato intervence by měla mít pozitivní vliv zejména na export do zahraničí. Slabší kurz by mohl být podmětem k růstu cen importovaného zboží, což by mohlo mít pozitivní dopad na poptávku po domácím zboží na tuzemském trhu. Firmy by měly tak více investovat a spotřebovávat, což by jim mělo také přinést zisk a mohly by přijímat více zaměstnanců a zvýšit jejich mzdy. Intervence by měla vést ke snížení nezaměstnanosti a měla by mít také příznivý vliv na růst investic v České republice.¹¹⁶

3.7 Měnový kurz české koruny

Jak již bylo zmíněno, jednou z činností České národní banky je stanovení kurzu koruny vůči cizí měně. Měnový kurz je poměr výměny dvou měn. Jinými slovy lze definovat měnový kurz jako vyjádření hodnoty ceny jedné měny v jednotkách měny cizí.¹¹⁷ Hodnota kurzu je primárně utvářena podle kurzového systému, který daná země uplatňuje. Výše měnového kurzu může být u volně směnitelných měn vymezena v závislosti na vývoji nabídky a poptávky po dané měně. Kurz dané měny je ovlivňován

---

¹¹⁴ JUREČKA, V. *Makroekonomie*, s. 167

¹¹⁵ ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*, s.181

¹¹⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Informace a fakta. Kurz jako nástroj měnové politiky* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-31]. (PDF) Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/fact_sheet_mp_kurz_cz.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/fact_sheet_mp_kurz_cz.pdf)

¹¹⁷ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, s. 565

nejen aktuálním stavem ekonomické a politické situace, ale také na základě očekávání budoucího vývoje.

Na základě dvou forem peněz je dělen měnový kurz na valutový a kurz devizový. Devizový kurz vyjadřuje cenu, za kterou se prodávají a kupují devize, tj. bezhotovostní zahraniční peníze ve formě zůstatků na bankovních účtech, šeků atd. Naopak valutový kurz vyjadřuje cenu, za kterou se prodávají valuty, tj. zahraniční měna v hotovostní formě, kterou jsou bankovky a mince.¹¹⁸ Kromě těchto dvou forem existují také dva systémy měnových kurzů. Pevný či také fixní měnový kurz je vyznačován konkrétní hodnotou měnového kurzu stanovenou centrální bankou, která poté přijímá opatření k udržení dané hodnoty. Naproti tomu plovoucí měnový kurz je určován na devizovém trhu nabídkou a poptávkou bez jakékoli intervence centrální banky.¹¹⁹

Od roku 1997 využívá Česká republika systém řízení plovoucích měnových kurzů, což znamená, že kurz je plovoucí, ale v případě výkyvů kurzu může centrální banka přistoupit k intervenci, aby ovlivnila kurs své měny.¹²⁰

Znehodnocení a zhodnocení měnového kurzu

U měnových kurzů dochází k neustálým změnám. V rámci fixních či plovoucích kurzů jsou používány 4 typy označení pro znehodnocování či zhodnocování měnového kurzu. V případě systému fixních kurzů může dojít ke znehodnocení měny neboli k tzv. devalvaci. V případě devalvace se kurz měny zhoršuje, dochází ke snížení hodnoty domácí měny vůči kurzům cizích měn. Devalvací měny dochází ke zlevnění exportovaného zboží a ke zdražení zboží vyráběného v zahraničí, importovaného. Např. při nákupu 1 Eura v měsíci duben zaplatí člověk 26 Kč. V červnu stejného roku po vyhlášení devalvace české koruny zaplatí už za 1 Euro 28 Kč. Opakem devalvace je revalvace měny, která vyjadřuje zhodnocení měnového kurzu. Kurz dané měny se zlepšuje. Naproti tomu u systému pohyblivých kurzů se znehodnocení měnového kurzu označuje jako tzv. depreciace měny. V tomto případě se kurz domácí měny zvyšuje. Opakem je apreciacie, kterou se označuje zhodnocení měnového kurzu.¹²¹

---

¹¹⁸ RADOVÁ, J., DVOŘÁK, P., MÁLEK, J. *Finanční matematika pro každého*, s. 280

¹¹⁹ VOŘÁKOVÁ, Z., SMRČKA, L. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*, s. 88

¹²⁰ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 944

¹²¹ BRČÁK, J., SEKERKA, B. *Makroekonomie*, s. 243 - 244

4 Vlastní práce

4.1 Vývoj bankovek a mincí od vzniku České republiky až do roku 2014

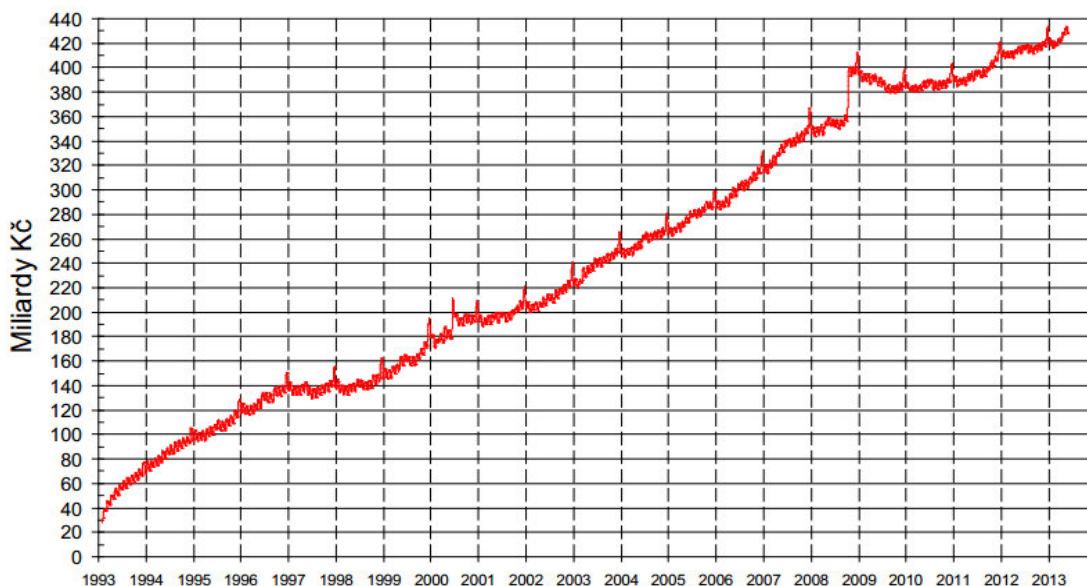
4.1.1 Vývoj výše oběživa v letech 1993 - 2013

Na základě zákona o České národní bance a podle ústavy České republiky je jednou z hlavních činností ČNB péče o cenovou stabilitu, ale také vydávání bankovek a mincí a udržení jejího oběhu.

Následný obrázek 3 znázorňuje graf vývoje výše oběživa, bankovek a mincí dohromady v období od vzniku samostatné české měny, a to od roku 1993 až do roku 2013. Od února roku 1993 dochází až do současné doby k pozvolnému růstu výše oběživa. Ve vývoji peněžního oběhu jsou vidět různé výkyvy, jelikož peněžní oběh reaguje na různé ekonomické situace.

Jednu z ekonomických situací je možné shledat v letech 1997 a 1998, kdy výše oběživa se pohybuje liniově. Lze podotknout, že v tomto období došlo ke zpomalení růstu peněžní zásoby. Vzhledem ke skutečnosti, že v této době se výše úroku na vkladových účtech pohybovala ve dvojciferné výši, lidé tak upřednostňovali úspory před výběrem peněz v hotovostní formě. Další ekonomickou změnou byla hospodářská krize v roce 2008. V průběhu této hospodářské krize došlo k určitému poklesu a až přibližně v období října téhož roku byl zaznamenán dynamický nárůst oběživa. Danou změnu je možné přisuzovat na základě nedůvěřivosti lidí ke stabilitě tehdejší ekonomiky, která se projevila tak, že lidé začali vybírat ve velké výši v hotovosti v bankovkách. Ke zlomu došlo počátkem roku 2009, kdy se navrátila důvěřivost lidí ve vztahu ke stabilitě ekonomiky a navracení peněz do bank. Na druhou stranu zde byl projev určitého nízkého růstu ekonomiky a úspor státu i úspor domácností. Až do poloviny roku 2011 výše oběživa stagnovala. Od druhé poloviny roku 2011 až do roku 2013 výše hotovostního oběživa rostla.

Obrázek 3 Vývoj výše oběživa od 8. 2. 1993 do 31. 05. 2013

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

4.1.2 Struktura peněz v oběhu v letech 1996 - 2013

Tabulka 2 a 4 vypovídá o struktuře peněz v oběhu. Jedná se jak o množství bankovek, tak i o množství mincí v oběhu v kusech v letech 1996 až 2013. Za uplynulých 18 let došlo v České republice k určitým výrazným změnám ve struktuře peněz v oběhu.

V roce 1996 obíhalo celkem 233,6 mil. kusů bankovek. Největší zastoupení v oběhu měly tisícikorunové bankovky, které se podílely na oběhu 30 % z množství všech bankovek. Počet tisícikorunových bankovek v oběhu byl 43 miliónů kusů. Druhou pozici v počtu kusů zaujímaly bankovky v nominální hodnotě 20 Kč, jež se však na oběhu podílely necelým jedním procentem. Naopak nejmenší počet kusů bankovek, které se v oběhu vyskytovaly, byly bankovky v nominální hodnotě 2 000 Kč a 5 000 Kč. Pětitisícikorunové bankovky se podílely na oběhu peněz 3 %, zatímco dvoutisícikorunové bankovky se podílely na oběhu peněz pouze 1 %, neboť tento rok byl rokem, kdy byly poprvé emitovány. Následující rok počet dvoutisícikorunových bankovek rapidně vzrostl více jak o jednu polovinu, a to o 86,21 %.

Ekonomická situace, která v roce 1997 a 1998 proběhla, se projevila na celkovém množství bankovek v oběhu. V těchto letech byl zaznamenán meziroční pokles okolo 8 % a následný rok pokles o téměř 4 %.

Tisícikorunové bankovky v dalších letech zůstávají na pozici, které mají v oběhu stále největší zastoupení. V roce 1999 a 2000 bylo tempo růstu těchto bankovek od roku 1996 až 2013 největší. Stejně tak dvěstěkorunové bankovky vykazovaly téměř 34% meziroční tempo růstu. Příčinou této změny je, že Česká národní banka začala vydávat do oběhu tisícikorunové a dvěstěkorunové bankovky, a to z důvodu, že v bankomatech České spořitelny a.s. byly stokorunové a pětisetkorunové bankovky vystřídány za bankovky v nominální hodnotě 200 Kč a 1 000 Kč. Výrazný pokles zaznamenaly zejména pětisetkorunové bankovky, a to pokles o téměř 46 %. Žádné bankovky v následujících letech nevykazovaly takto radikální pokles počtu kusů bankovek. Až v roce 2006 došlo k meziročnímu poklesu u bankovek v nominální hodnotě 50 Kč.

Zatímco v roce 1996 bylo v oběhu 68,8 miliónů kusů tisícikorunových bankovek, v roce 2008 pak vzrostl počet kusů o 67,6 miliónů kusů, tedy téměř jednou tolik za dobu 7 let. V roce 2009 počet kusů tisícikorunových bankovek klesl o 6,3 % oproti předchozímu roku. Lze podotknout, že v roce 2009 oproti roku 2008 došlo k meziročnímu poklesu u bankovek téměř všech nominálních hodnot. Jak je vidět z tabulky, výjimkou byly stokorunové a dvěstěkorunové bankovky. U těchto bankovek bylo zaznamenáno tempo růstu okolo 1 %. Dvoutisícikorunové bankovky vykazovaly přibližně 8% meziroční tempo růstu. Z výše zmíněné klesající tendence, která se projevila téměř u všech bankovek, lze konstatovat, že ekonomická a finanční krize se i zde promítla do množství peněz v oběhu. Celkový počet kusů bankovek klesl téměř o 3%. Následný rok 2010 byl rokem, kdy pokračoval pokles celkového počtu kusů bankovek o 1,6 %, což je přisuzováno zejména poklesu počtu kusů bankovek v nominální hodnotě 50 Kč, ale také poklesu tisícikorunových bankovek, které byly nahrazovány dvoutisícímikorunovými bankovkami. K opětovnému nárůstu počtu kusů těchto bankovek došlo v roce 2011, stejně tak jako tomu bylo u objemu oběživa.

V roce 2013 bylo v oběhu tisícikorunových bankovek kolem 124,5 milionů kusů. I když došlo k mírnému meziročnímu poklesu, bylo těchto bankovek stále co do počtu kusů nejvíce. To, že bylo a je nejvíce tisícikorunových bankovek je dáno tím, že jich Česká národní banka dává do oběhu nejvíce. To může být přisuzováno zájmu lidí o tuto bankovku, kterou upřednostňují před jinými bankovkami. Zatímco se v minulých letech k tisícikorunovým bankovkám přibližovaly dvoutisícikorunové bankovky, v současné době se do popředí dostávají pětisetkorunové bankovky. Pětisetkorunové bankovky vykazují

více jak 38% meziroční nárůst oproti předchozímu roku, což je dáno tím, že Česká národní banka posiluje jejich výrobu. To je zapříčiněno vnějšími vlivy, neboť je stále častěji nabízejí bankomaty. Jedná se zejména o bankomaty České spořitelny a.s., které od roku 2013 dávají lidem možnost výběru z bankovek, mezi nimiž jsou zařazeny právě pětisetkorunové bankovky. V roce 2012 činil počet pětisetkorunových bankovek 22,5 milionů kusů, následný rok vzrostl počet kusů o 2,42 %, a to na 31,1 milionů, tedy o 8,6 milionů kusů více, zatímco u dvěstěkorunových bankovek došlo v počtu kusů k poklesu o 4,69 %, tj. o 2,6 milionů. I když se od roku 2013 dostávají do popředí pětisetkorunové bankovky, tak stále u lidí neztrácejí oblibu dvoutisícikorunové bankovky, u kterých se jediné meziroční tempo růstu počtu bankovek nedostalo do záporných hodnot. Celkové množství bankovek v oběhu k roku 2013 činilo 375,9 mil. kusů, což představuje 428 468,6 mil. Kč.

Za již uplynulých 18 let je největší nárůst počtu kusů bankovek možné pozorovat u bankovky v nominální hodnotě 2 000 Kč. Zde se počet kusů bankovek 8,2 krát znásobil, a to z 2,9 mil. kusů na 72,5 mil. kusů. Druhý největší nárůst je u bankovek v nominální hodnotě 5 000 Kč, jejichž počet kusů se přibližně ztrojnásobil. Třetí pozici zaujímají tisícikorunové bankovky.

Další výrazná změna, která nastala v uplynulých letech, se týkala papírových bankovek v nominální hodnotě 20 Kč. V roce 1997 a 1998 byl zaznamenán výrazný meziroční pokles, a to více jak o 40 %. Důvodem tohoto poklesu může být fakt, že tyto bankovky byly vyráběny naposledy v roce 1996 a byly postupně nahrazovány mincemi. Platnost těchto bankovek byla ukončena v roce 2008. O další tři roky došlo k další změně, kterou bylo ukončení platnosti dalších papírových bankovek, a to bankovkami v nominální hodnotě 50 Kč. Nahrazování těchto papírových padesátikorun je možné vidět v roce 2006, neboť tyto bankovky vykazovaly 35% meziroční pokles.

I když se s bankovkami v roce 2013 v nominální hodnotě 20 a 50 Kč běžně nesetkáváme, v oběhu jich je kolem 17 mil. kusů. Například už od roku 2006 byly papírové padesátikoruny nahrazovány mincemi, neboť mince mají oproti bankovkám vyšší životnost a nahrazování novými bankovkami představovalo vysoké náklady.

Tabulka 2 Množství bankovek v oběhu v letech 1996 až 2013 (v mil. ks)

Rok	Nominální hodnota bankovek (Kč)								Celkem (mil. ks)
	5 000	2 000	1 000	500	200	100	50	20	
1996	7,6	2,9	68,8	23,8	23,6	37,1	26,8	43,0	233,6
1997	7,9	5,4	61,9	25,6	23,6	37,9	28,0	24,4	214,7
1998	8,5	5,9	63,3	27,2	23,9	37,2	28,7	12,1	206,8
1999	11,4	9,1	75,2	35,9	24,9	39,6	30,4	8,1	234,6
2000	12,2	10,2	88,4	19,4	33,3	36,3	32,5	6,8	239,1
2001	11,8	11,4	98,4	18,4	35,5	35,9	33,5	6,2	251,1
2002	13,9	14,5	99,0	18,2	36,1	35,9	34,3	5,8	257,7
2003	16,1	19,4	100,5	18,3	37,2	37,3	35,9	5,6	270,3
2004	16,9	23,2	103,0	18,9	38,7	38,6	37,7	5,5	282,5
2005	18,5	26,0	112,0	19,7	40,6	40,2	39,9	5,4	302,3
2006	20,4	32,1	122,3	20,6	45,0	43,5	25,9	5,3	315,1
2007	22,3	37,8	131,9	21,2	47,4	45,6	29,2	5,3	340,7
2008	26,8	46,5	136,4	21,3	48,9	46,2	29,1	5,3	360,5
2009	24,6	50,3	127,8	20,7	49,5	46,7	25,0	5,2	349,8
2010	24,1	55,6	122,6	20,7	51,1	48,4	16,5	5,2	344,2
2011	25,0	62,3	123,7	21,04	53,0	50,3	12,1	5,2	353,0
2012	24,8	66,6	124,9	22,5	55,4	51,3	11,8	5,2	362,6
2013	25,4	72,5	124,5	31,1	52,8	52,6	11,8	5,2	375,9

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Tabulka 3 udává podrobnější přehled o meziročním tempu růstu bankovek ve všech nominálních hodnotách. Modře jsou zachyceny hodnoty, které vyjadřují kladné meziroční tempo růstu, naopak červeně jsou vyznačeny hodnoty, v jejímž roce došlo k nejnižšímu poklesu.

Na základě hodnot z meziročního tempa růstu lze vypočítat průměrné tempo růstu v procentech. Z hlediska celkového počtu kusů bankovek v období od roku 1996 až 2013 se počet těchto bankovek zvýšil o 124,3 mil. kusů. Množství bankovek v oběhu v tomto období tedy vzrostlo průměrně o 2,11 % ročně.

Tabulka 3 Meziroční tempo růstu počtu bankovek v letech 1996 – 2013 (v %)

Rok	Nominální hodnota bankovek (Kč)								Celkové meziroční tempo růstu
	5000	2000	1000	500	200	100	50	20	
1996	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1997	3,95	86,21	-10,03	7,56	0	2,16	4,48	-43,26	-8,09
1998	7,59	9,26	2,26	6,25	1,27	-1,85	2,5	-50,41	-3,68
1999	34,12	54,23	18,8	31,99	4,18	6,45	5,92	-33,06	0,48
2000	7,02	12,09	17,55	-45,96	33,73	-8,33	6,91	-16,05	1,92
2001	-3,28	11,76	11,31	-5,15	6,61	-1,1	3,08	-8,82	5,02
2002	17,8	27,19	0,61	-1,09	1,69	0	2,39	-6,45	2,63
2003	15,83	33,79	1,52	0,55	3,05	3,9	4,66	-3,45	4,89
2004	4,97	19,59	2,49	3,28	4,03	3,49	5,01	-1,79	4,51
2005	9,47	12,07	8,74	4,23	4,91	4,15	5,84	-1,82	7
2006	10,27	23,46	9,2	4,57	10,84	8,21	-35,09	-1,85	4,23
2007	9,31	17,76	7,85	2,91	10,84	4,83	12,7	0	8,12
2008	20,18	23,02	3,41	0,47	3,16	1,32	-0,34	0	5,81
2009	-8,21	8,17	-6,3	-2,82	1,23	1,08	-14,09	-1,89	-2,97
2010	-2,03	10,54	-4,07	0	3,23	1,04	-34	0	-1,6
2011	3,73	12,05	0,9	1,64	3,72	3,93	-26,67	0	2,56
2012	-0,8	6,9	0,97	6,94	4,53	1,99	-2,48	0	2,72
2013	2,42	8,86	-0,32	38,22	-4,69	-2,53	0	0	3,67

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Na území České republiky se vyskytují v oběhu nejen bankovky, ale také mince. V níže uvedené tabulce 4 jsou zaznamenány počty kusů mincí v oběhu a změny ve struktuře peněz za již uplynulých osmnáct let. V roce 1996 obíhalo 1337,1 miliónů kusů mincí. V tomto roce obíhaly mince v hodnotě 50, 20, 10, 5, 2, 1 Kč a mince v hodnotě 50, 20 a 10 haléřů. Mince na svém objemu představovaly pouhých 1,90 %. Co se týká počtu kusů, tak zde měly největší zastoupení z hlediska haléřových mincí mince v hodnotě 10 haléřů. Velké zastoupení zaujímají také mince ve výši jedné koruny a následně ve výši dvou korun. Nejmenší počet kusů mincí zaujímaly mince v hodnotě 50 Kč. Ve své hodnotě však největší zastoupení měly mince v hodnotě 10 Kč, v celkové výši 917 miliónů Kč. Následný rok z hlediska celkového množství obíhajících bankovek bylo zaznamenáno největší meziroční tempo růstu, a to 16,03 %, neboť došlo k navýšení počtu kusů mincí téměř všech nominálních hodnot.

Tabulka 4 Množství mincí v oběhu v letech 1996 - 2013 (v mil. ks)

Rok	Nominální hodnota mincí (Kč)									Celkem (mil.ks)
	50	20	10	5	2	1	0,50	0,20	0,10	
1996	2,5	19,8	91,7	97,9	139,0	187,3	153,3	297,8	347,8	1 337,1
1997	2,5	49,8	99,8	106,8	156,9	201,1	175,2	352,5	406,9	1 551,5
1998	2,5	74,0	101,2	111,4	169,9	212,0	193,5	401,0	459,1	1 724,9
1999	2,8	87,8	106,7	117,4	182,0	228,7	213,2	449,6	513,3	1 901,5
2000	3,2	98,9	114,4	124,2	195,8	243,8	232,9	490,2	565,0	2 068,4
2001	3,4	107,0	120,0	131,2	209,7	258,4	253,7	534,5	631,7	2 249,6
2002	3,9	114,8	124,9	135,5	219,7	271,1	270,4	540,1	704,9	2 385,1
2003	4,1	120,3	129,0	138,5	226,9	276,8	278,4	493,9	667,6	2 335,5
2004	4,9	125,2	134,2	145,9	244,5	295,4	321,4	470,9	635,2	2 377,6
2005	5,2	131,9	140,1	154,4	260,7	316,9	358,2	469,8	633,8	2 471,0
2006	28,5	163,1	145,6	163,2	278,2	341,0	392,8	469,3	633,2	2 587,9
2007	32,5	140,4	152,2	173,8	298,1	365,2	422,2	469,1	632,9	2 653,8
2008	36,7	145,6	161,2	183,6	317,8	384,4	377,9	468,8	632,6	2 708,6
2009	47,4	145,4	165,3	189,7	330,8	402,0	367,3	-	-	1 647,9
2010	62,7	146,1	168,5	194,8	342,2	417,2	366,9	-	-	1 698,4
2011	72,3	147,6	172,9	201,3	354,9	434,7	366,5	-	-	1 705,3
2012	78,7	152,2	178,7	209,4	370,9	453,7	366,2	-	-	1 809,7
2013	85,9	159,9	185,2	216,1	358,2	471,6	366,0	-	-	1 869,9

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

V dalších letech počty kusů jednotlivých mincí rostly. Výjimku tvořily mince, jejichž platnost byla ukončena z důvodů vysokých nákladů na výrobu vzhledem k nízké nominální hodnotě. Jedná se o mince v hodnotě 10 a 20 haléřů, jejichž platnost byla ukončena v roce 2003. I u těchto mincí lze vidět 8,55% meziroční pokles u dvacetihaléřů a 5,29% meziroční pokles u desetihaléřů. Od roku 2009 se v oběhu nevyskytují žádné mince těchto nominálních hodnot. Rapidní pokles celkového počtu kusů mincí o 39 % je přisuzován ukončení možnosti výměny těchto haléřových mincí. Je důležité zmínit, že v tomto roce ekonomická situace nijak neměla vliv na množství mincí v oběhu, a to vzhledem ke skutečnosti, že podíl mincí na celkové struktuře peněz lze považovat za zanedbatelný.

Z tabulky 5 je dále patrné, že mince v nominální hodnotě 50 Kč vykazovaly v roce 2006 meziroční nárůst o 448,08 %. Tento nárůst byl ovlivněn Českou národní bankou, která je začala postupně nahrazovat mincemi téže nominální hodnoty, neboť u nich je prokazatelná delší trvanlivost. Za již zmíněných 18 let se počet kusů padesátikorun zvýšil

přibližně 34,4 krát, z 2,5 mil. kusů na 85,9 mil. kusů. V celkové výši došlo ke zvýšení přibližně o 4 169 milionů Kč v oběhu. O dva roky později byla ukončena platnost padesátihaléřů. Před stažením haléřových mincí z oběhu, tvořily haléřové mince 1 500 milionů kusů, což je téměř polovina z množství obíhajících kusů mincí. V roce 2008 pak došlo k meziročnímu poklesu o více jak 10 %. Kromě běžných mincí jsou stále v oběhu i mince pamětní, jejich počet je zanedbatelný.

Co se týká struktury peněz v oběhu za rok 2013, tak zde největší zastoupení mají stále mince ve výši jedné koruny a následně ve výši dvou korun. Mincí v nominální hodnotě 1 Kč bylo v oběhu 471,6 mil. kusů, což v celkové hodnotě je taktéž 471,6 milionů Kč. Jak již bylo zmíněno, na druhém místě co do kusů, jsou mince ve výši 2 Kč, jejichž celkový počet kusů je 385,2 mil. Nejvíce tedy jsou dány do oběhu mince s nejnižší hodnotou. Nejmenší počet kusů obíhajících mincí je u mincí v nominální hodnotě 50 Kč. Celkové množství peněz v oběhu v roce 2013 bylo 2 248 mil. kusů, v celkové hodnotě se jedná o 441 846, 7 milionů Kč. Oproti roku 2012 se došlo ke zvýšení na celkové hodnotě o 19 137,9 mil. Kč, tedy o 9,15 %.

Jak již bylo uvedeno, největší nárůst v průběhu 18 let lze zpozorovat u mincí v nominální hodnotě 50 Kč. Naopak nejmenší nárůst je viditelný u mincí v nominální hodnotě 10 Kč. U těchto mincí se počet kusů zdvojnásobil z 91,7 mil. kusů na 185,2 mil. kusů. Celkový počet mincí v oběhu v roce 2013 dosahoval 1869,9 mil. kusů, v celkové výši 11 851,4 milionů Kč.

Tak jako tabulka 3 i tabulka 5 udává podrobnější přehled o meziročním tempu růstu avšak tentokrát u mincí ve všech nominálních hodnotách. I zde jsou modře zachyceny hodnoty, které vyjadřují kladné meziroční tempo růstu, naopak červeně jsou vyznačeny hodnoty, v jejímž roce došlo k nejnižšímu poklesu.

Na základě vypočtených hodnot meziročního tempa růstu lze určit průměrné tempo růstu v procentech. Množství mincí všech nominálních hodnot v oběhu mezi lety 1996 až 2013 vzrostlo průměrně o 1,99 % ročně.

Tabulka 5 Meziroční tempo růstu počtu mincí v letech 1996 - 2013 (v %)

Rok	Nominální hodnota mincí (Kč)									Celkové meziroční tempo růstu	
	50	20	10	5	2	1	0,50	0,20	0,10		
1996	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1997	0	151,52	8,83	9,09	12,88	7,37	14,29	9,3	16,99	16,03	
1998	0	48,59	1,4	4,31	8,29	5,42	10,45	13,76	12,83	11,18	
1999	12	18,65	5,43	5,39	7,12	7,88	10,18	12,12	11,81	10,24	
2000	14,29	12,64	7,22	5,79	7,58	6,6	9,24	9,03	10,07	8,78	
2001	6,25	8,19	1,05	5,64	7,1	12,99	8,93	9,04	11,81	8,76	
2002	14,71	7,29	4,08	3,28	4,77	4,91	6,58	1,05	11,59	6,02	
2003	5,13	4,79	3,28	2,21	3,28	2,1	2,96	-8,55	-5,29	-2,08	
2004	19,51	4,07	4,03	5,34	7,76	6,72	15,45	-4,66	-4,85	1,8	
2005	6,12	5,35	4,4	5,83	6,63	7,28	11,45	-0,23	-0,22	3,93	
2006	448,08	23,65	3,93	5,7	6,71	7,6	9,66	-0,11	-0,09	4,73	
2007	14,04	-13,92	4,53	6,56	7,15	7,1	7,48	-0,04	-0,05	2,55	
2008	12,92	3,7	5,91	5,64	6,61	5,26	-10,49	-0,06	-0,05	2,06	
2009	29,16	-0,14	2,54	3,32	4,09	4,58	-2,8	-	-	-39,16	
2010	32,28	0,48	1,94	2,69	3,45	3,78	-0,11	-	-	3,06	
2011	15,31	1,03	2,61	3,34	3,71	4,19	-0,11	-	-	0,41	
2012	8,85	3,12	3,35	4,02	4,51	4,37	-0,08	-	-	6,12	
2013	9,15	5,06	3,64	3,2	-3,42	3,95	-0,05	-	-	3,33	

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Vzhledem k počtu obyvatel v České republice je možné určit počet kusů bankovek připadající na jednoho obyvatele. Celkový počet obyvatel v České republice k 31. 3. 2013 činil 10,5 milionů obyvatel. Jako příklad lze uvést tisícikorunové bankovky, neboť jsou nejvíce žádané, a proto lze předpokládat největší počet kusů na jednoho obyvatele. Na jednoho obyvatele v ČR připadá 12 kusů bankovek v nominální hodnotě 1 000 Kč. Celkový počet bankovek a mincí ve všech nominálních hodnotách činí 179 kusů za rok 2013.

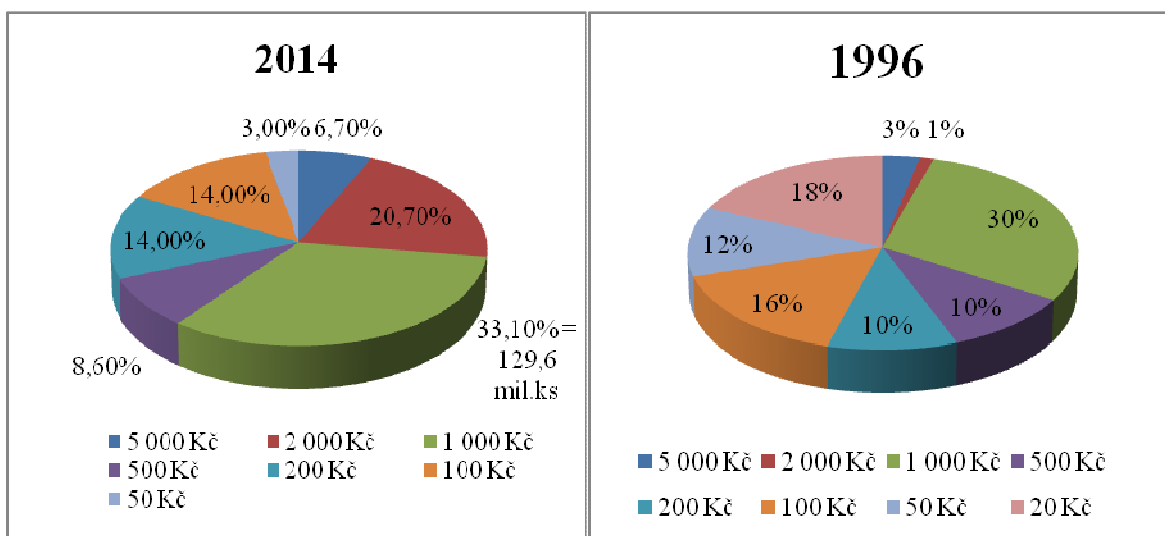
4.1.3 Struktura peněz v oběhu v roce 2014 ve srovnání s rokem 1996

Současné množství peněz v oběhu, tedy údaje za již uplynulý rok 2014, se liší od předchozího roku jen velmi nepatrně. Při porovnání s rokem 1996 je možné zpozorovat naopak výrazné změny ve struktuře peněz v oběhu.

V roce 2014 měly největší zastoupení v počtu kusů bankovek, stejně tak jako v roce 2013, bankovky v nominální hodnotě 1 000 Kč. Z údajů stanovených Českou národní bankou v roce 2014 byl počet kusů tisícikorunových bankovek 129,6. Při porovnání

s rokem 1996 je na první pohled vidět, že opravdu tisícikorunové bankovky neztrácí na oblibě a tvoří největší podíl z hlediska počtu kusů. Hned za tisícikorunovými bankovkami stojí bankovky v nominální hodnotě 2 000 Kč, které se podílejí na celkové struktuře bankovek v oběhu 20,70 %. Naopak v roce 1996 se podílely na struktuře oběživa pouhým 1 %. Výraznou změnu ve struktuře oběživa lze pozorovat zejména u bankovek v nominální hodnotě 50 Kč a 20 Kč, které jsou v současné době neplatné a v oběhu se s nimi lidé již nesetkají.

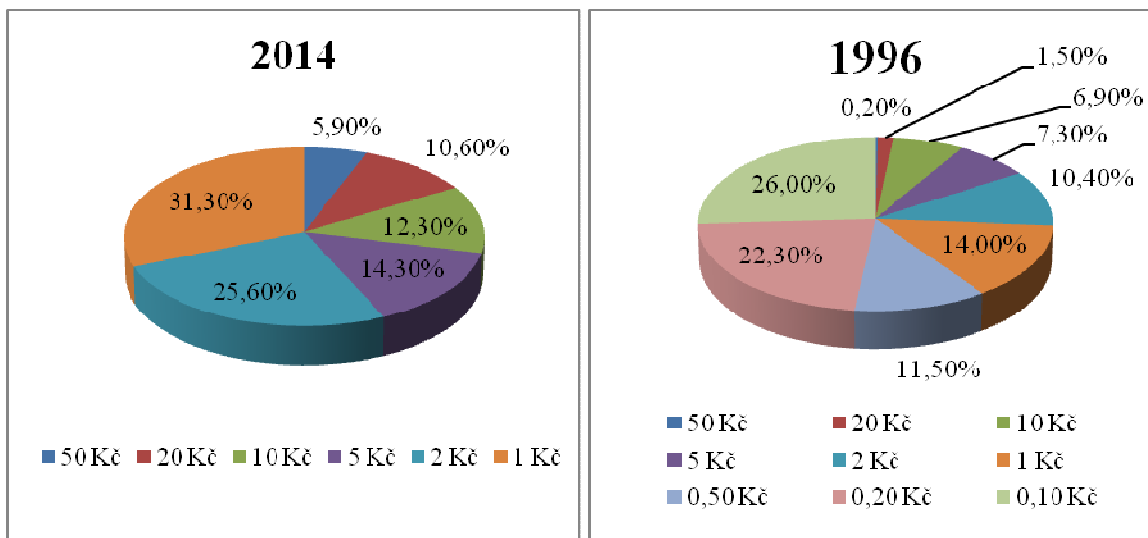
Graf 3 Podíl bankovek v oběhu v kusech za rok 2014 a 1996

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Další vyobrazený graf 4 se týká nikoliv bankovek, ale mincí. Jedná se o podíl mincí v oběhu v kusech. Zde se nejvíce v roce 2014 na struktuře mincí podílely mince v nominální hodnotě 1 Kč a to přibližně z 31 %, oproti tomu v roce 1996 se podílely tyto mince jen z 14 %. Druhou mincí s největším počtem kusů v oběhu jsou mince ve výši 2 Kč, které se podílejí na struktuře mincí v oběhu 25,60 %. Stejně tak jako u mincí v nominální hodnotě 1 Kč byl podíl mincí ve výši 2 Kč v roce 1996 zdaleka menší. Důvodem této změny je ukončená platnost haléřových mincí ve výši 0,10, 0,20 a 0,50 Kč. Tyto haléřové mince měly na celkové struktuře největší podíl. Nejmenší podíl v oběhu v kusech představovaly v obou letech padesátikorunové mince. Podle údajů stanovené Českou národní bankou byly za rok 2014 v oběhu padesátikorunové mince ve výši 4 687,10 mil. Kč z celkového výše 12 424,70 mil. Kč.

Graf 4 Podíl mincí v oběhu v kusech za rok 2014 a 1996

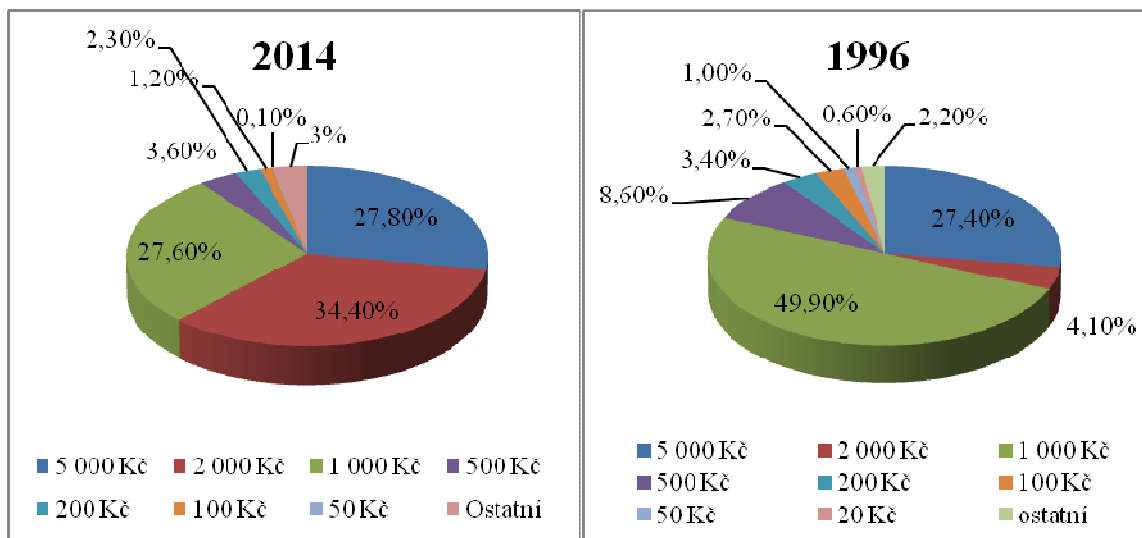

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Graf 5 představuje strukturu oběživa v Kč vyjádřeného jako procentní podíl a tabulka 6 představuje množství peněz v oběhu v Kč ke dni 31. 12. 2014. Bankovky v roce 2014 zaujímaly na svém objemu přibližně 97 %, zbylá 3% představují mince, v grafu uvedené jako ostatní.

Svou hodnotou se nejvíce na oběhu peněz podílejí první tři bankovky s nejvyšší nominální hodnotou. Jsou jimi bankovky v nominální hodnotě 5 000 Kč, 2 000 Kč a 1 000 Kč. V tomto roce již nemají tisícikorunové bankovky největší podíl. Největší podíl zaujímají bankovky v nominální hodnotě 2 000 Kč, hned za ní stojí bankovky ve výši 5 000 Kč a až poslední místo představují bankovky ve výši 1 000 Kč. Všechny se svou hodnotou podílejí na oběhu s dílem pohybujícím se okolo 30%. Co se týká bankovek, které mají nižší nominální hodnotu, se svou hodnotou podílejí na oběhu peněz v rozmezí od 1,20 % do 3,60 %.

Graf 5 Podíl bankovek v oběhu v Kč za rok 2014 a 1996

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Z porovnání podílu bankovek v oběhu v hodnotovém vyjádření v roce 1996 a 2014 lze konstatovat, že se na svém oběhu podílely nejvíce tisícikorunové bankovky. Zatímco v roce 1996 se bankovky v nominální hodnotě 1 000 Kč podílely téměř 50 % veškeré hodnoty, v roce 2014 se podílely už jen 28 %. Další změnu je možné vidět u dvoutisícikorunových bankovek. Zde došlo naopak k nárůstu ze 4,10 % na 34,40 %. U pětisícikorunových bankovek nejsou patrné téměř žádné změny. U bankovek s nižší nominální hodnotou byl zaznamenán určitý pokles.

Jak již bylo zmíněno, v tabulce je uvedeno množství peněz, bankovek a mincí v Kč v oběhu. Celkem bylo v roce 2014 emitováno 469 475,5 mil. Kč, tj. oproti předchozímu roku o 27 628,8 mil. Kč více. Z celkového počtu obíhaly bankovky ve výši 455 385,80 mil. Kč a mince v celkové výši 12 424,70 mil. Kč.

Tabulka 6 Struktura peněz v Kč v oběhu v roce 2014

Nominální hodnota bankovek	V oběhu mil. Kč	Nominální hodnota mincí	V oběhu mil. Kč
5 000 Kč	130 432,10	50 Kč	4 687,10
2 000 Kč	161 622,10	20 Kč	3 362,40
1 000 Kč	129 596,60	10 Kč	1 941,00
500 Kč	16 738,30	5 Kč	1 131,50
200 Kč	10 919,80	2 Kč	808,6
100 Kč	5 491,70	1 Kč	494,1
50 Kč	585,2	Pamětní mince	1 665,0
Celkem (Kč)	455 385,80	Celkem bez pamětních mincí (Kč)	12 424,70

Zdroj: vlastní úprava, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

4.2 Náklady na výrobu oběživa a výnosy z oblasti emise peněz

Emise bankovek a mincí včetně jejich správy vyžaduje určité náklady, a to jak na přípravu, samotnou výrobu peněz, ale také náklady spojené s ochranou peněz.

Každoročně je prostřednictvím České národní banky objednáváno potřebné množství českých bankovek a mincí, a to dle aktuálního požadavku. Vzhledem k tomu, že se bankovky opotřebovávají a postupně se některé stahují z oběhu, je nezbytně nutná jejich výroba. Česká národní banka má své dodavatele jak na bankovky, tak i na mince. Výroba českých bankovek je realizována v současné době Státní tiskárnou cenin Praha, s. p. a ražba mincí z obecných a drahých kovů je zajišťována Českou mincovnou, a. s. v Jablonci nad Nisou.

Tabulka 7 Množství vyrobených bankovek a mincí v letech 2003 - 2013 (v mil. ks)

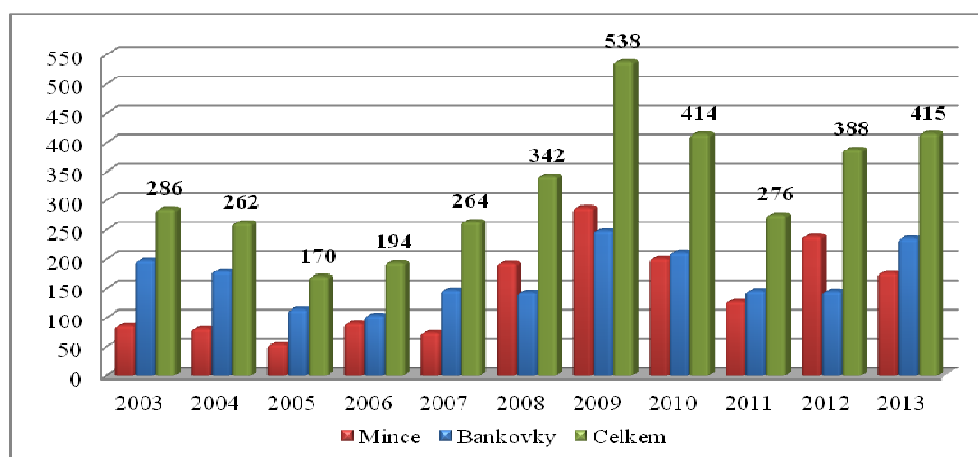
Rok	Bankovky	Mince	Celkem	Meziroční tempo růstu (v %)
2003	148	100	248	-
2004	111	48	159	-36,89
2005	51	47	98	-38,36
2006	50	103	153	56,12
2007	77	70	147	-3,92
2008	79	93	172	17
2009	122	150	272	58,14
2010	105	90	195	-28,31
2011	80	37	117	-40
2012	75	67	142	21,37
2013	119	54	173	21,83

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

V tabulce 7 je uvedeno množství vyrobených bankovek a mincí dodaných České národní bance a následně je níže vyobrazen graf vývoje nákladů na výrobu oběživa v průběhu deseti let. V roce 2005 bylo z celkového počtu vyrobeno nejméně bankovek a mincí. Po roce 2005 náklady na výrobu oběživa rostly až do roku 2009. V následujících letech proběhla inovace ochranných prvků některých českých bankovek, na které Česká národní banka vynaložila náklady. Např. v roce 2007 činily náklady na ochranu prvků bankovek 29 mil. Kč z celkových 194 mil. Kč. Z tabulky je zřejmé, že největší tempo růstu peněz bylo značné v roce 2009. Meziročně tak vzrostl počet kusů vyrobených bankovek a mincí o 58 %. Z hlediska celkového počtu vyrobených bankovek a mincí se v tomto roce odebralo 272 kusů českých bankovek a mincí v hodnotě 538 mil. Kč. Z toho bylo nakoupeno 122 mil. kusů bankovek v různých nominálních hodnotách a 150 mil. kusů mincí z obecného kovu a ze stříbrných a zlatých pamětních mincí. Česká národní banka Státním tiskárnám cenin, s. p. zaplatila za dodané bankovky 248 mil. Kč a České mincovně, a. s. 288 mil. Kč za vyrobené mince. Údaje z posledních dvou let, které poskytuje ČNB, představují kladné tempo růstu nakupovaných kusů české měny.

V roce 2013 nakoupila banka 173 kusů české měny a zaplatila za ni 415 mil. Kč., tedy o 27 mil. Kč méně oproti předchozímu roku. Zde byl meziroční růst 21,83 %. Z celkového počtu nakoupené české měny bylo 119 kusů bankovek v různých nominálních hodnotách a 54 kusů mincí z obecného kovu a ze stříbrných a zlatých pamětních mincí.

Graf 6 Vývoj nákladů na výrobu oběživa v letech 2003 – 2013 (v mil. Kč)

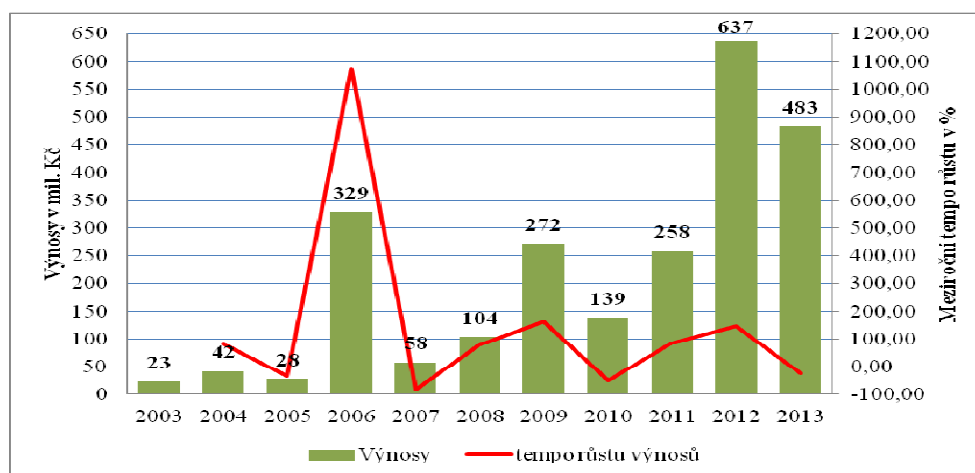
Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

České národní bance plynou každoročně výnosy, na které poukazuje graf 7, a to z prodeje stříbrných pamětních mincí, zlatých mincí a mincí z obecného kovu do sad. Do výnosů jsou dále započteny navrácené bankovky a mince, jejichž platnost byla ukončena a poplatky placené bankami za hotovostní výběr.¹²²

Nejnižší výnosy pramenily bance v roce 2003. K výraznějšímu zvýšení výnosů došlo v roce 2006, které představovaly meziroční nárůst celkových tržeb o 1 075 %, tj. o 301 mil. Kč. K dalšímu nárůstu došlo také v roce 2009, kdy výnosy oběživa vykazovaly 161,5% meziroční tempo růstu. Vyšší výnosy jsou přisuzovány mincím v nominální hodnotě 10 a 20 haléřů, jejichž platnost byla ukončena. Banka dále obdržela nejvyšší výnosy v roce 2012, které činily 637 mil. Kč, což je přisuzováno zejména vyšším tržbám z prodeje stříbrných pamětních mincí, zlatých mincí a mincí z obecného kovu do sad. Následný rok byl zaznamenán meziroční pokles.

Graf 7 Vývoj výnosů oběživa a meziroční tempo růstu v letech 2003 - 2013

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Tyto náklady a výnosy spadají do celkového hospodaření České národní banky. Kladného výsledku v oblasti emise bankovek a mincí včetně její správy vykazovala banka v letech 2006, 2012 a 2013, kdy výnosy převyšovaly náklady. Právě v roce 2012, kdy celkové náklady na výrobu oběživa činily 538 mil. Kč a výnosy 637 mil. Kč, bylo nejvyšší kladné saldo v průběhu deseti let. Česká národní banka dosáhla v této oblasti zisku

¹²² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Roční zprávy o výsledku hospodaření ČNB*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-03]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/rocní_zpravy.html](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/rocní_zpravy.html)

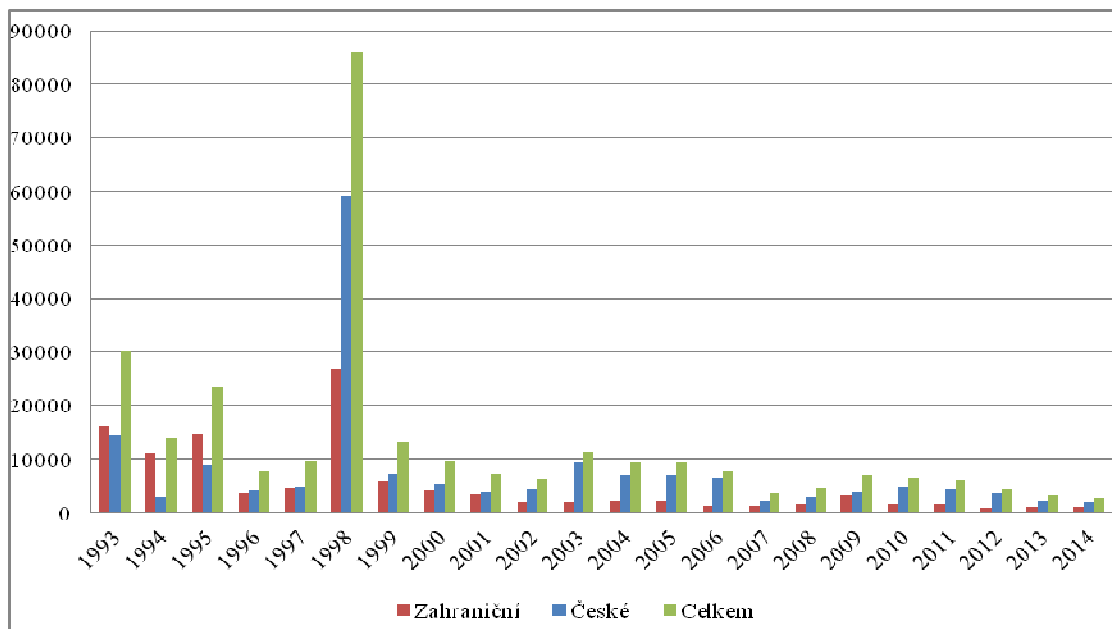
249 mil. Kč. V ostatních uvedených letech bylo záporné saldo, což znamená, že náklady převyšovaly výnosy.

4.3 Padělané a pozměněné bankovky a mince

S oběhem peněz úzce souvisí výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí. S výskytem padělaných či pozměněných bankovek a mincí je možné se setkat jak v rámci zahraniční měny, tak i v rámci měny tuzemské. Právě Česká národní banka sleduje výskyt padělaných bankovek a mincí v oběhu. Vzhledem ke skutečnosti, že některé padělky byly pro jednotlivé roky aktualizovány, neboť byly doručeny České národní bance až po roční uzávěrce, se počty kusů padělků liší.

Graf 8 zobrazuje celkový přehled padělaných a pozměněných bankovek a mincí na území České republiky, a to od vzniku samostatné české měny až do současné doby, roku 2014. Dále je uvedena tabulka 9, která představuje meziroční procentuální změny zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí, a to jak měny tuzemské tak i zahraniční.

Graf 8 Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky v letech 1993 – 2014 (v ks)

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Od začátku roku 1993 se počet zadržených tuzemských i zahraničních bankovek a mincí snížil, s výjimkou roku 1998. V roce 1993, v období vzniku české měny, se vyskytovalo celkem 30 398 kusů padělaných a pozměněných bankovek a mincí, z toho bylo zadrženo 14 328 kusů padělků české měny a 16 070 kusů padělků zahraniční měny. V následujících letech se celkový počet vyskytujících se padělků kolísavě pohyboval. Z grafu je vidět, že k rapidnímu nárůstu padělků jak tuzemské, tak i zahraniční měny došlo v roce 1998. U tuzemské měny bylo zadrženo 59 124 kusů padělků, které vykazovaly 1 092% meziroční tempo růstu. Stejně tak i u zahraniční měny došlo k meziročnímu růstu přibližně o 488 %. Oproti roku 1999 došlo ke snížení záchyty padělků tuzemské měny o 87 %. Celkový počet zadržených bankovek a mincí v tomto roce byl 86 010 kusů, z toho 59 124 kusů představovaly bankovky a mince tuzemské měny. Za předchozích pět let vzrostl počet padělků o 55 612 kusů.

Do roku 2003 klesal počet kusů zadržených a pozměněných padělků jak tuzemské, tak i zahraniční měny. V následném roce vzrostl počet kusů zadržených padělků české měny. Celkem bylo zadrženo 8 965 kusů českých padělaných a pozměněných bankovek a mincí, což ve srovnání s předchozím rokem činí vzrůst o 113 %. U zahraniční měny došlo ke snížení záchyty pouze o necelých 5 %. Většina padělků domácí měny byla zachycena v oběhu. Jednalo se o 5 893 kusů. Z hlediska celkového počtu kusů padělků české i zahraniční měny došlo k meziročnímu růstu přibližně o 76 %. V následujících letech vykazovaly zadržené padělky české i zahraniční měny pokles.

K výraznějšímu snížení počtu zachycených padělků došlo v roce 2007, dále je důležité zmínit rok 2013 a 2014, neboť v těchto letech bylo zachyceno nejméně padělků od roku 2000. V roce 2007 se zadrželo celkem 3 576 kusů. Z toho bylo zadrženo 1 269 kusů padělků cizozemských bankovek a mincí a zbývajících 2 307 kusů byly bankovky a mince české měny, které měly na tomto počtu největší podíl. Jak již bylo zmíněno, některé padělky byly pro jednotlivé roky aktualizovány, liší se tedy některé počty kusů padělků zadržených v daném roce. Tyto změny lze spatřit v níže uvedené tabulce 8, která podává podrobnější přehled o počtech kusů padělaných a pozměněných bankovkách a mincí v rámci domácí měny v průběhu posledních jedenácti let.

**Tabulka 8 Množství českých padělaných a pozměněných bankovek a mincí
zadržovaných v letech 2003 – 2014 (v ks)**

Rok	Zadrženo	Padělky bankovek	Padělky mincí	Pozměněné bankovky a mince	Celkem zadrženo v oběhu a policiích	Celkem
2003	v oběhu	4 384	63	1 536	5 983	8 965
	policiích	2 982	0	0	2 982	
2004	v oběhu	3 273	197	320	3 790	6 897
	policiích	3 107	0	0	3 107	
2005	v oběhu	3 243	213	1 530	4 968	6 789
	policiích	1 756	2	325	1 821	
2006	v oběhu	1 643	171	77	1 891	6 583
	policiích	4 629	0	63	4 692	
2007	v oběhu	1 903	141	82	2 126	2 292
	policiích	166	0	0	166	
2008	v oběhu	2 577	166	60	2 803	3 062
	policiích	259	0	0	259	
2009	v oběhu	3 476	73	51	3 600	3 765
	policiích	165	0	0	165	
2010	v oběhu	3 690	56	28	3 774	4 986
	policiích	1 212	0	0	1 212	
2011	v oběhu	4 135	21	21	4 277	4 641
	policiích	364	0	0	364	
2012	v oběhu	2 612	113	16	2 741	3 586
	policiích	845	0	0	845	
2013	v oběhu	1 882	37	23	1 942	2 045
	policiích	103	0	0	103	
2014	v oběhu policiích	1 837	5	11	-	1 853

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

V již zmíněném roce 2007 bylo v z celkového počtu kusů 2 292 zadrženo 2 069 kusů padělaných bankovek, 141 kusů padělaných mincí a 82 kusů pozměněných bankovek a mincí, což dokládá tabulka 8. Z počtu kusů zadržovaných českých bankovek pak byla větší část zadržena v oběhu, jen menší část byla zadržena při akcích policie. Po roční uzávěrce bylo bance doručeno další 15 kusů padělaných či pozměněných bankovek a mincí. V oblasti české měny došlo ke snížení počtu falsifikátů o 65 % oproti předchozímu roku.

V roce 2008 vzrostlo množství padělků tuzemské i zahraniční měny oproti předchozímu roku o 28,97 %, tj. o 1036 kusů. O další rok později vzrostlo množství padělků o 50,80 %, což znamená, že se zadrželo o dalších 2 343 kusů více. V posledních pěti letech klesá celkové množství padělaných a pozměněných bankovek a mincí jak v českých korunách, tak i v zahraničních měnách. Od roku 2010 má celkový počet kusů zachycených padělků české i zahraniční měny klesající tendenci, což je příznivou zprávou.

V roce 2013 vykazovaly padělky 31% meziroční pokles. Největší podíl z tohoto množství měly padělané a pozměněné bankovky a mince české měny, kterých bylo zadrženo 2 045 kusů. Z toho bylo zadrženo 1 942 kusů v oběhu a 103 kusů policií. Pokles počtu kusů padělků je znatelný, a to jak v případech zachycení padělků v oběhu, tak i při akcích policie. Poslední údaje zveřejněné Českou národní bankou jsou pro rok 2014. I v tomto roce bylo v oběhu a policií České republiky zadrženo o 192 kusů padělků méně v rámci tuzemské měny a o 70 kusů padělků v rámci zahraniční měny. Z hlediska porovnání těchto dvou posledních let je vidět, že v loňském roce 2014 bylo v České republice zadrženo 2 850 kusů, což je meziroční pokles o 8,37 %, tj. o 280 kusů. Z celého množství padělaných bankovek a mincí bylo 1 015 kusů cizí měny a 1 853 kusů české měny. Zde je vidět pokles zejména padělků české měny, a to o 192 kusů. Z 1 853 kusů bylo zadrženo 1 837 kusů padělaných bankovek, 5 kusů padělaných mincí a 11 kusů pozměněných bankovek a mincí.

Tabulka 9 Meziroční procentuální změny zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí české i zahraniční měny v letech 1993 – 2014 (v %)

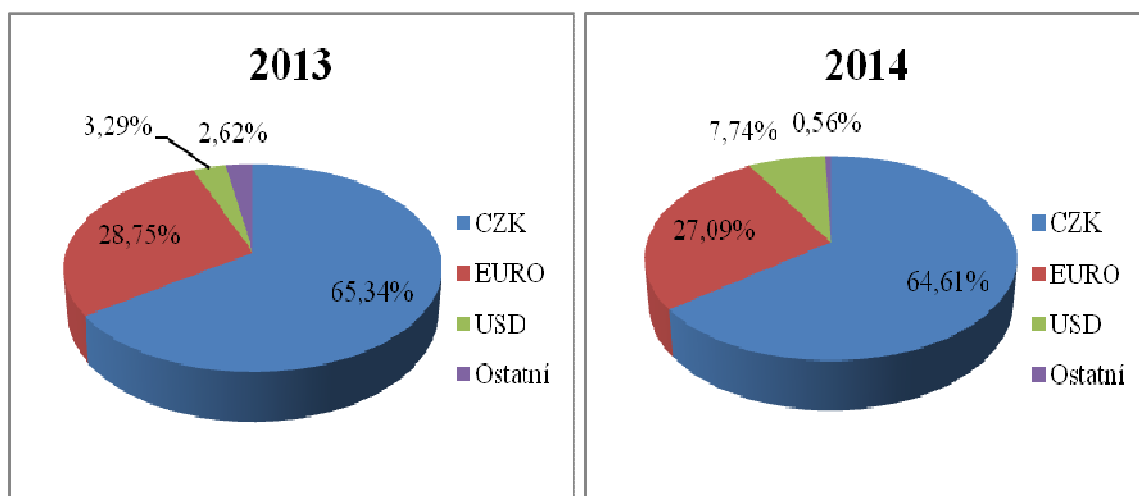
Rok	České	Zahraniční	Celkové meziroční tempo růstu
1993	-	-	-
1994	-79,25	-31,90	-54,22
1995	202,12	33,63	69,62
1996	-55,03	-75,43	-67,67
1997	22,78	27,22	24,87
1998	1092,26	488,19	802,52
1999	-87,62	-78,30	-84,71
2000	-27,63	-27,51	-27,58
2001	-29,38	-17,31	-24,02
2002	16,71	-43,27	-12,27
2003	113,06	-4,99	76,17
2004	-23,07	27,16	-16,32
2005	1,57	-6,22	-0,26
2006	-3,03	-43,99	-15,15
2007	-65,38	0,79	-54,86
2008	33,60	22,14	28,97
2009	22,96	105,81	50,80
2010	32,43	-51,91	-6,13
2011	-6,92	-4,76	-8,07
2012	-22,73	-36,48	-24,79
2013	-42,97	16,92	-30,66
2014	-9,39	-6,45	-8,37

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Z výše zmíněných údajů lze konstatovat, že počet zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí na území České republiky již pět let jen klesá.

V České republice se vyskytuje kromě české měny již zmíněná zahraniční měna. Koláčový graf 9 vyjadřuje podíl zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí na území České republiky v roce 2014 v porovnání s rokem 2013.

Graf 9 Podíl zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí v roce 2013 a 2014

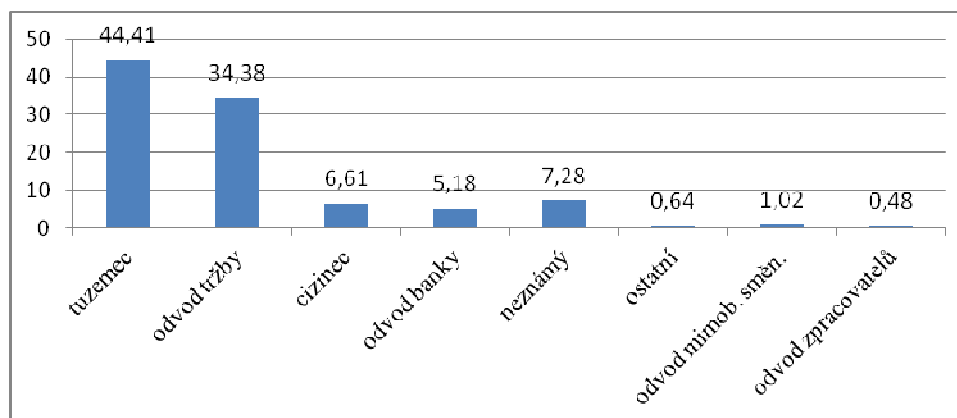

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Jak v roce 2013 tak i v roce 2014 tvořily 65% podíl zachycené padělané a pozměněné bankovky české měny. Co se týká zahraniční měny, se nejvíce vyskytují padělky eura, které se podílely z 27 % v roce 2014 a z 29 % v roce 2013 na množství zadržených padělaných a pozměněných bankovkách a mincích v České republice. Eura jsou padělána převážně v Eurozóně, většinou se jedná o dovoz ze zahraničí. V roce 2013 se podílel z 3 % na zadržených padělcích americký dolar. Následný rok 2014 se podíl zvýšil na 7,74 %. Zbylá procenta tvoří zahraniční měna, kterou může být např. britská libra, polský zlotý či ruský rubl.

Graf 10 Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků bankovek CZK v roce 2013

(v %)

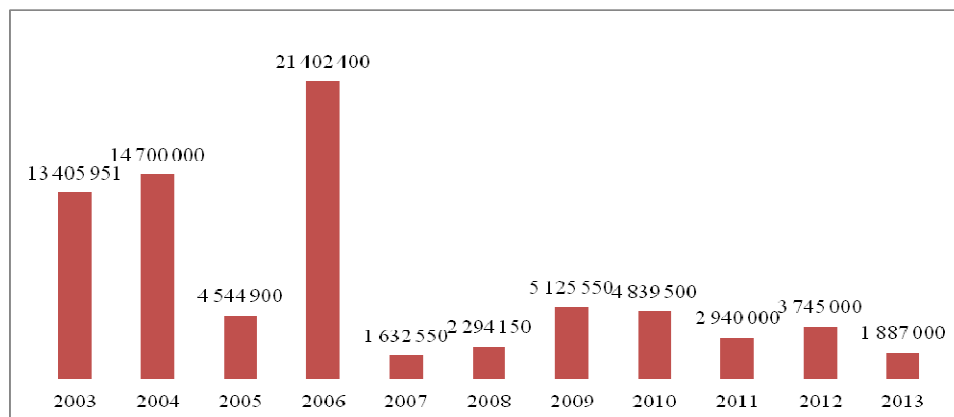

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Jak již bylo uvedeno, padělané a pozměněné bankovky a mince bývají odhalovány v oběhu a z menší části při akcích policie. Většina padělků je odhalována komerčními bankami. Běžný občan zde může donést podezřelou bankovku do bankovní pokladny a po té je daná bankovka zkoumána příslušnými orgány. Z grafu 10 je patrné, že nejvíce jsou padělané bankovky předloženy občany České republiky, které představují největší podíl, a to ze 44,41 %. Dalším nejrizikovějším kanálem jsou odvody v tržbách, které se podílejí z 34,38 %. Na třetím místě je skupina neznámý, jimiž jsou osoby, které nevyčkávají na policii a snaží se z místa co nejrychleji utéci. Padělané bankovky jsou dále předloženy cizinci, při odvodech bank atd.

Graf 11 Padělané bankovky české měny v hodnotovém vyjádření v letech 2003 -2013

(v Kč)

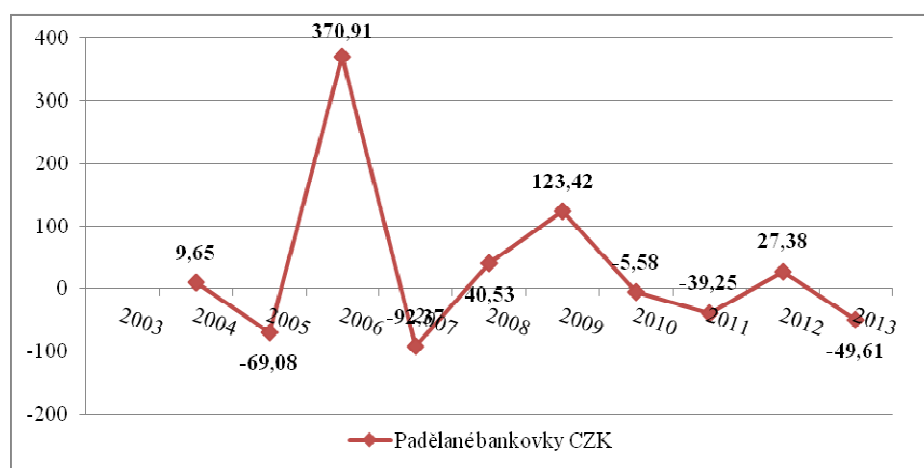

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Hodnota padělaných bankovek české měny je vyjádřena v následujícím grafu. V průběhu deseti let se celková hodnota padělaných bankovek české měny pohybovala v rozmezí od 21,4 mil Kč do 1,6 mil. Kč. V roce 2003 činila celková hodnota padělaných bankovek české měny 13,4 mil. Kč. Následný rok hodnota padělaných bankovek české měny vzrostla přibližně o 1,3 mil Kč, tj. o 9,65 %. Největší meziroční tempo růstu 370,91 % však vykazovala hodnota padělaných bankovek české měny v roce 2006 oproti předchozímu roku, a to v rámci změny struktury padělků českých bankovek, kdy se výrobci padělků zaměřili na pětitisící korunovou bankovku. K nejnižšímu poklesu došlo hned následující rok, kdy se hodnota zachycených padělků české měny snížila o 19,8 mil. Kč, tj. o 92,37 %. Celková hodnota padělaných českých bankovek se za posledních sedm let snížila jedenáctkrát.

V roce 2013 bylo celkově paděláno 3 130 kusů, v celkové hodnotě 6,178 mil. Kč. Hodnota zadržených padělků byla v tomto roce vyčíslena na 1,887 mil. Kč za zadržené padělky českých bankovek v počtu 1 985 kusů. Hodnota padělků vykazuje meziroční pokles o téměř 50 %. Jedná se relativně o nízké číslo, které hovoří o zvyšujícím se počtu ochranných prvků, které vedou k bezpečnosti české měny. Údaje pro rok 2014 nebyly zatím uvedeny.

Graf 12 Meziroční tempo růstu padělaných bankovek CZK v letech 2003 - 2013
(v %)

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

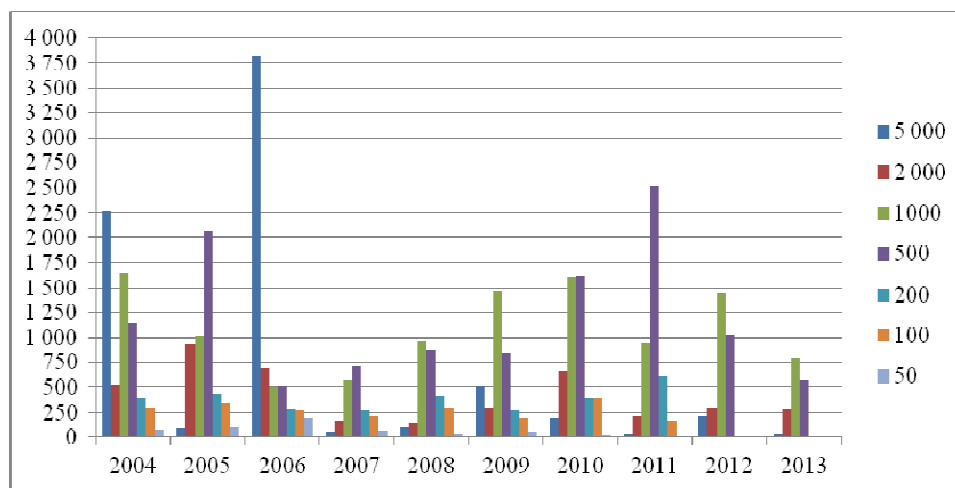
Z aspektu nejčastěji padělaných nominálů to jsou pětisetkorunové a tisícikorunové bankovky s výjimkou roku 2006, kdy nejčastěji padělanou nominální hodnotou byla

bankovka ve výši 5 000 Kč a následně bankovka v nominální hodnotě 2 000 Kč. V tomto roce vykazovala pětisetkorunová bankovka 3 970% kladné meziroční tempo růstu. V následném roce vystřídala bankovku ve výši 5 000 Kč bankovka v nominální hodnotě 500 Kč a poté ji následovala bankovka v hodnotě 1 000 Kč. U dvoutisícikorunové bankovky došlo oproti předchozímu roku k meziročnímu poklesu téměř o 100 %. V následujících letech mají padělatelé oblibu u již zmíněných bankovek v nominální hodnotě 1 000 Kč a 500 Kč. V letech 2012 a 2013 nejsou Českou národní bankou zveřejněny počty padělků bankovek nominálních hodnot 200 Kč, 100 Kč a 50 Kč.

V roce 2013 meziročně poklesly všechny zmíněné padělané bankovky, z nichž 84% tempo poklesu vykazovala bankovka v nominální hodnotě 5 000 Kč. Celkem bylo zadrženo padělků v nominální hodnotě 1 000 Kč 800 ks, které tvořily přibližně 40,30% podíl na celkové struktuře padělků bankovek. S 28,97 % byly zadrženy padělky pětisetkorunové bankovky s celkovým počtem 575 ks. Oproti předchozímu roku bylo tisícikorunových padělků o 639 kusů méně. Pětisetkorunových padělků bylo zadrženo téměř o jednu polovinu méně. Tisícikorunové i pětisetkorunové bankovky vykazovaly 44% meziroční tempo poklesu oproti předchozímu roku.

Graf 13 Struktura padělků českých bankovek v letech 2004 – 2013 (v ks)

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Důvodem, proč jsou nejčastěji padělané nominály v hodnotě 500 Kč a 1 000 Kč, je jejich nejčastější používání a v oběhu tedy cirkulují nejvíce. Zde je největší šance padělek udat. Obvykle platí, že jsou padělané bankovky se starším vzorem, neboť jejich napodobení je jednodušší a mají méně ochranných prvků.

**Tabulka 10 Meziroční tempo růstu počtu kusů padělků české měny v letech
2004 – 2013 (v %)**

Hodnota	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
5 000	-	-95,9	3970,2	-98,6	83,6	406,9	-62,1	-84,0	609,7	-84,1
2 000	-	75,0	-26,5	-75,8	-19,8	124,6	122,3	-67,3	38,4	-5,3
1 000	-	-37,9	-51,1	14,7	67,6	53,2	9,4	-41,1	52,3	-44,4
500	-	80,0	-75,0	39,8	20,7	-2,9	91,7	55,8	-59,1	-44,3
200	-	7,3	-34,2	-9,3	58,4	-35,7	45,7	57,6	-	-
100	-	16,3	-24,0	-16,9	35,7	-36,0	110,9	-60,7	-	-
50	-	27,6	102,1	-62,8	-49,3	59,5	-59,3	-54,2	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

V rámci srovnání české koruny a eura je padělků české měny nesrovnatelně méně. Je velký rozdíl mezi Českou republikou a Eurozónou, neboť euro je používáno v mnoha státech, nejenom Evropy, ale po celém světě, oproti české koruně.

Například při 455, 4 mil. kusů bankovek v oběhu připadal v roce 2014 jeden padělek na 189 370 kusů bankovek v oběhu. Zatímco v Eurozóně připadal jeden padělek eura na 24 645 kusů bankovek v oběhu, což je oproti české koruně velký rozdíl, avšak zde se musí vzít v úvahu podíl počtu obíhajících eurobankovek v Eurozóně k počtu obíhajících bankovek české koruny v České republice.

Tabulka 11 a 12 vypovídá o množství padělků připadajících na 1 mil. bankovek české koruny a eur v oběhu. V tabulce 11 je vidět značný pokles počtu padělků na 1 mil. bankovek CZK v oběhu. V roce 2003 připadlo na jeden milion bankovek CZK v oběhu 27,3 kusů. Což je nejvíce za uplynulých dvanáct let. Při jiném přepočtu lze říci, že na jeden padělek připadá 36 396 kusů bankovek v oběhu. Pravděpodobnost, že se na nějakou padělanou bankovku narazí je malá, neboť např. v okamžiku, kdy máme 180 000 kusů bankovek, je pravděpodobnost, že v tomto množství máme jednu nepravou bankovku.

Tabulka 11 Počet padělků připadající na 1 mil. bankovek CZK v oběhu

Česká republika	Padělky celkem (v ks)	Bankovky v oběhu (v ks)	Počet padělků na 1 mil. bankovek CZK v oběhu
2003	7 366	270 300 000	27,3
2004	6 380	282 500 000	22,6
2005	4 999	302 300 000	16,5
2006	6 272	315 100 000	19,9
2007	2 084	340 700 000	6,1
2008	2 836	360 500 000	7,9
2009	3 641	349 800 000	10,4
2010	4 902	344 200 000	14,2
2011	4 499	353 000 000	12,7
2012	3 457	362 600 000	9,5
2013	1 985	357 900 000	5,5
2014	1 837	455 400 000	4,0

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

V roce 2014 připadly 4 bankovky padělků na jeden milión bankovek české měny v oběhu. Oproti tomu v Eurozóně na jeden milión bankovek Eur v oběhu připadlo bankovek skoro 48 kusů. V České republice v roce 2014 obíhalo bankovek celkem 455,4 mil. kusů a v Eurozóně 17 538 mil. kusů, z toho vyplývá, že v eurozóně je o 38,5 krát víc kusů obíhajících bankovek než v České republice.

Tabulka 12 Počet padělků připadající na 1 mil. bankovek EUR v oběhu

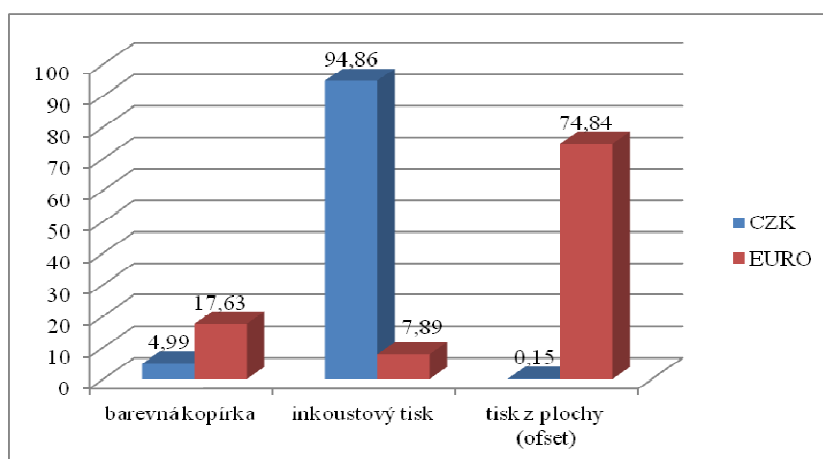
Eurozóna	Padělky celkem (v ks)	Bankovky v oběhu (v ks)	Počet padělků na 1 mil. bankovek EUR v oběhu
2003	543 000	9 037 000 000	60,1
2004	594 000	9 650 000 000	61,6
2005	579 000	10 368 000 000	55,8
2006	565 000	11 349 000 000	49,8
2007	561 000	12 114 000 000	46,3
2008	666 000	13 116 000 000	50,8
2009	860 000	13 643 000 000	63,0
2010	751 000	14 171 000 000	53,0
2011	606 000	14 948 000 000	40,5
2012	531 000	15 687 000 000	33,8
2013	670 000	16 512 000 000	40,6
2014	838 000	17 538 000 000	47,8

Zdroj: vlastní zpracování, data z EUROPEAN CENTRAL BANK

V průběhu času se počet ochranných prvků zvyšuje. Většinu padělaných bankovek rozpozná i laik, zejména podle hmatu anebo pohledem na bankovku proti světlu či jejím

naklopením. Z grafu způsobů padělání bankovek české měny je patrné, že většina zachycených padělaných bankovek je vyráběna pomocí laserových a inkoustových zařízení. Výrobci padělků využívají k padělání peněz z 95 % inkoustového tisku. Vzhledem k této skutečnosti lze konstatovat, že odhalení nepravosti bankovek se jeví jako snadné. Naopak tomu je u zahraniční měny eura, neboť trh eurozóny je velký a jsou zde padělky zdařilejší než u české měny. Důvodem je používání klasických tiskových technik, jedná se o tzv. tisk z plochy neboli ofset. Pachatelé této trestní činnosti využívají klasický tisk téměř ze 75 %, zatímco české bankovky jsou tímto způsobem padělány jen z 8 %. Lze podotknout, že padělky české měny jsou tedy oproti zahraniční měně euro méně vydařené.

Graf 14 Způsob padělání bankovek za rok 2013 (v %)

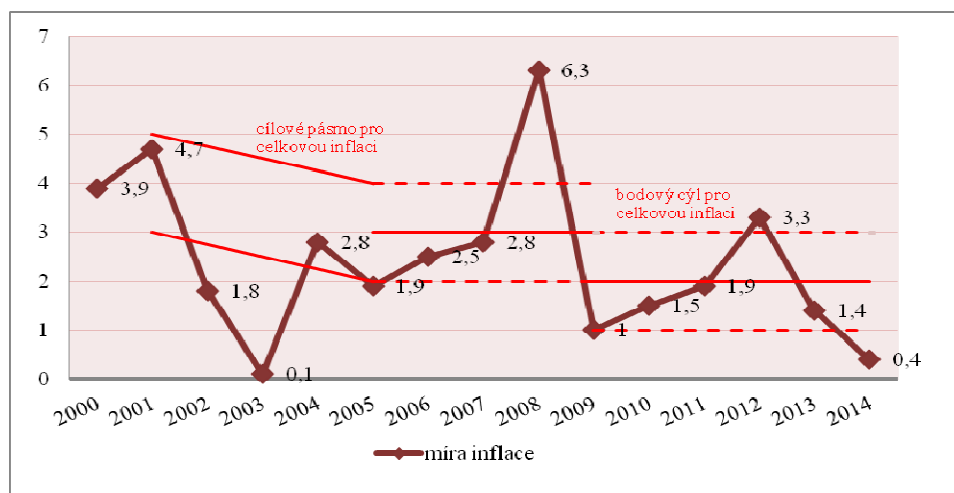

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

4.4 Vývoj inflace v České republice

Již v literární rešerši bylo zmíněno o inflaci. Inflace, neboli vyjádření ekonomické nerovnováhy, je vyznačována růstem cenové hladiny. Tato cenová hladina je měřena na základě spotřebitelského koše, ve kterém jsou porovnávány jednotlivé položky zboží a služeb. Již od roku 1998 přešla Česká národní banka k tzv. cílování inflace. Právě stanovení těchto cílů je možné vidět na následném grafu 15.

Graf 15 Vývoj inflace v ČR a inflační cíle v období od roku 2000 - 2013 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

Tento graf znázorňuje vývoj míry inflace v České republice a zároveň stanovení inflačního cíle Českou národní bankou v letech 2000 až 2013. V roce 2000 používala Česká národní banka ukazatel pro inflaci, tzv. čistou inflaci. Ta se pohybovala v rozmezí 3,5 až 5,5 %. Následně v dubnu roku 2000 byl stanoven cíl k prosinci 2001, kdy cíl pro čistou inflaci se pohyboval v intervalu 2 až 4 %. Na jaře následujícího roku (2001) došlo ke změně cílování inflace.

Od tzv. čisté inflace se přešlo k cílování celkové inflace prostřednictvím cílového pásma. Jak už je vidět z grafu, cílové pásmo pro celkovou inflaci je znázorněno od období ledna 2002 až po prosinec roku 2005. Dolní hranice pro celkovou inflaci začínala na 3 % a skončila v prosinci 2005 na úrovni 2 %, naopak horní hranice v roce 2002 pak začínala na 5 % a skončila na úrovni 4 %. V průběhu tohoto období je možné sledovat jistý klesající efekt.

V roce 2006 došlo k další změně a byl vyhlášen nový inflační cíl, tzv. bodový cíl, pro celkovou inflaci, jež platil čtyři roky, a to od ledna 2006 až do prosince roku 2010. Hlavním cílem tohoto bodového cíle bylo, aby se skutečná hodnota inflace nevychylovala od stanoveného bodového cíle 3%, avšak tu byla jistá tolerance ve výši jednoho procentního bodu. Horní hranice byla stanovena 4% a dolní hranice na 1%. Ke změně bodového cíle pro celkovou inflaci došlo v lednu 2010. Hodnota bodového cíle se snížila z 3 % na 2 %. Stejně tak i zde bylo hlavním cílem, aby se skutečná hodnota nevychylovala o víc než 1 % na obě strany.

Vývoj inflace je posuzován Českou národní bankou na základě statistických údajů z ČSÚ. Výše uvedený graf, jak bylo uvedeno, znázorňuje kromě inflačního cíle vývoj míry inflace v tmavě červené barvě.

Z tohoto grafu vyplývá, že nejnižší úrovně v období 2003 až 2013 dosáhla podle Českého statistického úřadu v roce 2003, a to ve výši 0,1 %. Byla to nejnižší průměrná roční inflace na území České republiky. Naopak nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v období hospodářské krize, a to v roce 2008. V tomto roce činila míra inflace v České republice 6,3 %, což je oproti předchozímu roku hodnota o dost výrazně vyšší. Hodnota míry inflace tak stoupla o 3,5 % oproti roku 2007. Stejně tak tomu bylo i u ostatních členských zemí EU, kde i v těchto zemích vzrostla hodnota míry inflace. Hodnota 6,3 % je jedna z nejvyšších hodnot za posledních deset let, která je tak výrazně nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle. Jednou z příčin je zvyšování cen energií, ale především zdražování potravin, jejichž růst cen je stimulován rostoucími světovými cenami. Mezi další faktory, které se spolupodílely na zvýšení míry inflace, lze zařadit také zvýšení sazby DPH z 5 % na 9 % či zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví aj. Na tento tzv. šok reagovala Česká národní banka zvýšením úrokových sazeb. Následný rok na to došlo ke zpomalení inflace a průměrná roční míra inflace činila 1 %. Tato hodnota je druhou nejnižší hodnotou za posledních 13 let. Rok 2009 byl rokem, kdy ekonomika v České republice byla zasažena světovou ekonomickou recesí.

Z hlediska plnění cíle byl nejúspěšnější rok 2011. Zde průměrná roční míra inflace byla 1,9%. Odchylovala se tedy pouze o 0,1 % od dosažení bodového cíle, který tvoří 2 %. Jako druhý nejúspěšnější rok byl rok 2007, jehož míra inflace se také přibližovala bodovému cíli pro celkovou inflaci. Stejně tak nelze opomenout rok 2013, průměrná míra roční inflace činila 1,4 %, to je nejnižší hodnota od roku 2009. Oproti roku 2012 průměrná míra inflace klesla o 1,9 %, což je zapříčiněno snižováním cen za elektřinu a plyn. Přiblížení se k deflaci, meziročnímu poklesu cenové hladiny, přispělo zrušení poplatků v nemocnicích. Avšak zdražováním potravin, alkoholu a tabáku se ekonomika nedostala do deflace.

Poslední hodnota míry inflace, která je uvedena Českým statistickým úřadem, je hodnota za rok 2014. Průměrná roční míra inflace byla 0,4 %. Od roku 2003 je tato hodnota nejnižší a oproti minulému roku klesla o celé 1 %. Cílem České národní banky bylo udržet inflaci tak, aby se skutečná hodnota nevychylovala o víc než 1 % na obě strany

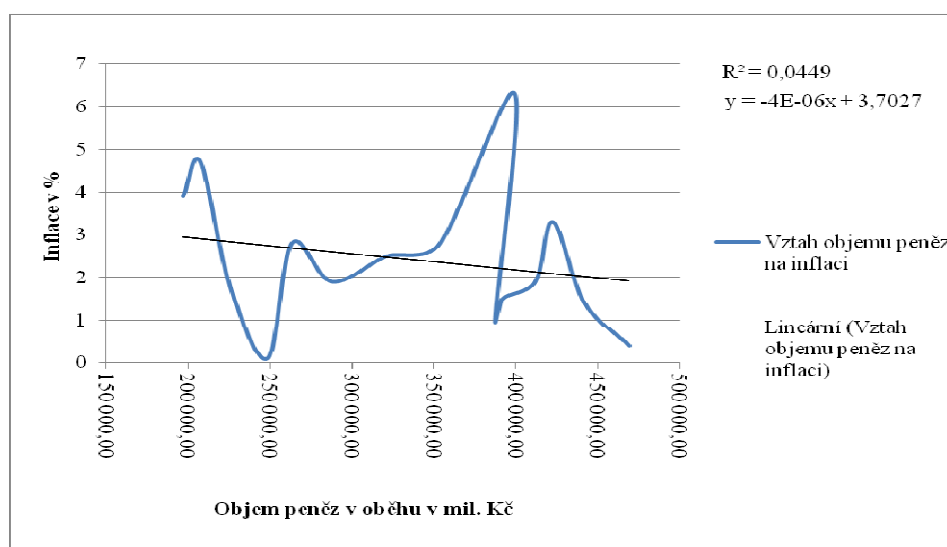
od stanoveného inflačního bodového cíle. Roční průměrná míra inflace se tedy nachází pod dolní hranicí tolerančního pásma, kterým je 1 %. Důvodem nízké inflace je pokles cen energií, ale také pokles některých spotřebitelských cen, což je přisuzováno nižším cenám za dopravu. Jednou z hlavních příčin, proč se snížila inflace, je snížení ceny ropy. Snížení ceny ropy je přisuzováno např. zvýšení produkce ropy včetně zásob a poklesu poptávky po ropě. Nižší cena ropy posouvá cenovou hladinu níž nejen u nás, ale i v celé Evropě.

4.4.1 Vztah objemu peněz v oběhu a inflace

Množství peněz v oběhu je regulováno prostřednictvím České národní banky, která usiluje o udržení peněz v oběhu. Fyzický objem peněz v oběhu by měl ovlivňovat inflaci. Zda se tato skutečnost potvrzuje, vyjadřuje níže uvedený graf vztahu objemu peněz v oběhu na inflaci v průběhu čtrnácti let, tj. od roku 2000 do roku 2014.

Pro zjištění, zda objem peněz v oběhu ovlivňuje inflaci, byl zjištěn koeficient korelace R. Koeficient korelace byl zjištěn pro dvě skupiny, kterou jsou již zmíněný objem peněz v oběhu a inflace. Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do 1. Hodnota korelačního koeficientu pro vztah objemu peněz a inflace zde vyšla -0,21180113. Lze konstatovat, že v tomto případě se hodnota korelačního koeficientu pohybuje kolem hodnoty 0 a závislost objemu peněz v oběhu na inflaci není skoro žádná. Jedná se tedy o lineární nezávislost.

Graf 16 Vztah objemu peněz v oběhu a inflace v letech 2000 - 2014

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

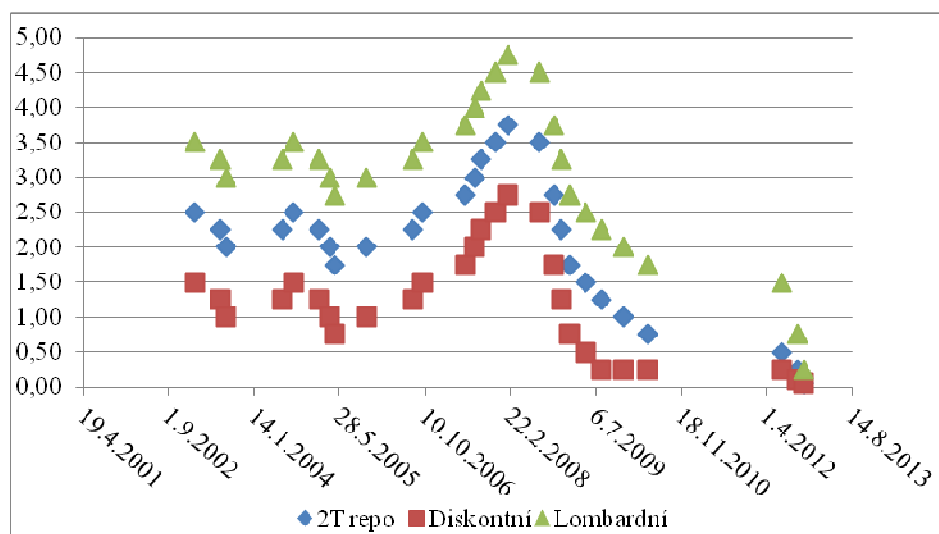
4.5 Měnověpolitické nástroje České národní banky

4.5.1 Úrokové sazby

Níže uvedený graf podává informace o vývoji úrokových sazeb v letech 2003 až 2014. Z grafu je vidět, že od roku 2003 do roku 2005 všechny uvedené úrokové sazby kolísaly. Od roku 2006 však byly úrokové sazby Českou národní bankou navyšovány. V únoru 2008 dosahovaly úrokové sazby maximálních hodnot. Česká národní banka v srpnu téhož roku začala snižovat úrokové sazby vzhledem k finanční a hospodářské situaci, která nastala. V únoru 2009 představovala dvoutýdenní repo sazba 1,75 %, která byla přibližně za měsíc snížena o 2 % z důvodu udržení inflace v blízkosti bodového cíle. Stejně tak se snížila lombardní sazba, která činila 2,75 % a diskontní sazba činila 0,75 %. I když v následujících letech došlo k mírnému oživení ekonomiky, úrokové sazby byly ponechány v nízkých hodnotách. V květnu 2010 snížila banka dvoutýdenní repo sazby na 1,75 %, lombardní na 2,75 % a diskontní na 0,75 %. V roce 2011 byly úrokové sazby neměnné.

Ve snaze oživit ekonomiku se rozhodla ke konci roku 2012 Česká národní banka snížit úrokové sazby na technicky nulovou úroveň po takovou dobu, dokud nedojde k nárůstu inflace. Základní sazba tak byla snížena z 0,75 % na hodnotu 0,05 %. Stejně tak diskontní sazba činila 0,05 % a lombardní sazba byla 0,25 %. Tyto úrokové sazby jsou ponechány až do současné doby, roku 2014.

Graf 17 Vývoj úrokových sazeb v letech 2003 – 2014 (v %)

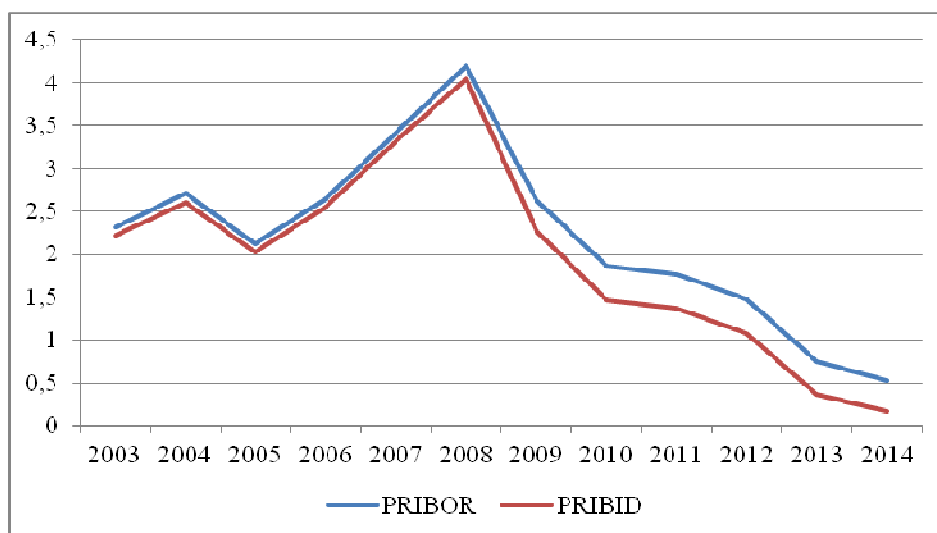
Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Snížení úrokových sazeb se promítlo do poklesu sazeb na mezibankovním trhu. Sledovanými sazbami je PRIBOR a PRIBID. Z grafu je vidět, že obě křivky jsou spolu těsně spjaté a jejich zakřivení je téměř totožné. Vzhledem k tomu, že PRIBOR je nabídková úroková sazba, budou banky ochotny nabízet za vyšší úrokovou sazbu než za kterou si budou ochotny půjčovat, proto jsou tyto úrokové sazby vyšší. Úrokové sazby zde byly navyšovány, a to od roku 2006. K největšímu nárůstu úrokových sazeb finančních trhů došlo v roce 2008. Sazba PRIBOR nabývala v tomto průměrné roční hodnoty 4,2 % a sazba PRIBID, za kterou si banky byly ochotny půjčovat, činila 4,05 %. V porovnání v následujících letech vykazovaly křivky úrokových sazeb PRIBOR A PRIBID klesající tendenci. V roce 2009 tak úroková sazba PRIBOR klesla o 1,57 % a PRIBID o 1,77 % oproti předchozímu roku.

Ke konci roku 2012, kdy, jak již bylo zmíněno, Česká národní banka snížila úrokové sazby na technicky nulovou úroveň, což se projevilo na i úrokových sazbách na mezibankovním trhu. V roce 2013 tak činila průměrná roční sazba PRIBOR 0,75 % a sazba PRIBID byla 0,36 %. Následný rok došlo k dalšímu snížení těchto úrokových sazeb na hodnotu 0,53 % u PRIBORU a u PRIBIDU na hodnotu 0,17 %.

Graf 18 Vývoj úrokových sazeb PRIBOR/PRIBID v letech 2003 - 2014 (v %)

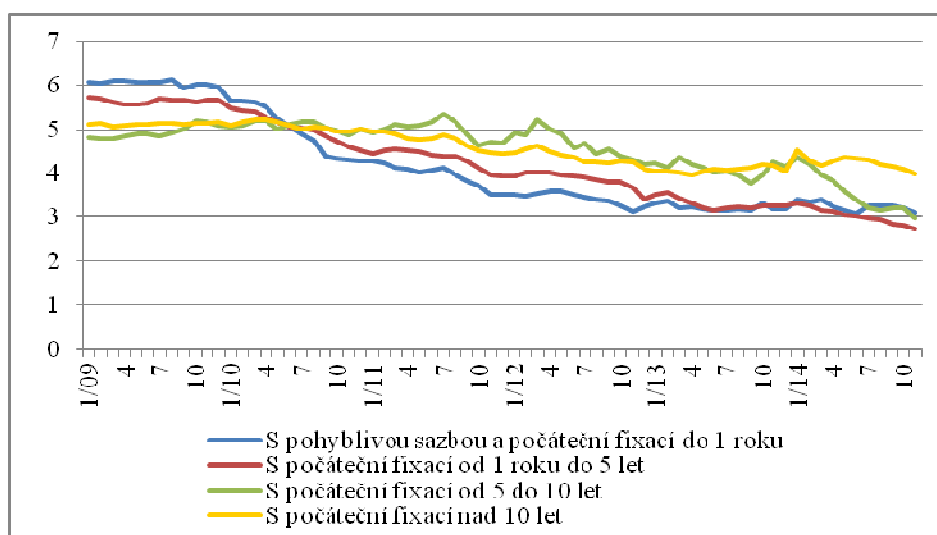

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Pokles úrokových sazeb na mezibankovním trhu vedl také ke snížení klientských úrokových sazeb z úvěrů. Jako příklad jsou uvedeny úrokové sazby z úvěrů domácnostem

na bydlení, o kterém pojednává graf 19. Všechny úrokové sazby od ledna 2009 přibližně do srpna téhož roku stagnovaly. Např. s pohyblivou sazbou a počáteční fixací do 1 roku byla sazba na úrovni 6,1 %. Na začátku roku 2010 se klientské úrokové sazby z úvěrů téměř neměnily či jen nepatrně klesaly. V polovině roku začaly téměř všechny úrokové sazby klesat vlivem poklesu tržních sazeb. Zatímco na začátku roku 2012 činila např. sazba s počáteční fixací do 1 roku 3,5 % a sazba s počáteční fixací od 5 do 10 let činila 5,9 %, v roce 2013 byla úroková sazba s počáteční fixací do jednoho roku už jen 3,3 % a u úrokové sazby s počáteční fixací od 5 do 10 let byla 4,2 %. Jen zřídka je možné vidět na grafu růst úrokových sazeb. Až do listopadu 2014 většina úrokových sazeb z úvěrů domácnostem na bydlení klesá.

Graf 19 Úrokové sazby z úvěrů domácnostem v letech 2009 - 2014 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Lze podotknout, že v období nízkých úrokových sazeb by tak domácnosti měly méně spořit, více si půjčovat. To by vedlo k větší spotřebě domácností. Větší spotřeba by tak povedla k růstu peněz v ekonomice, a to vše by mělo mít vliv na růst zaměstnanosti, ale zejména by to mělo vést k růstu inflace.

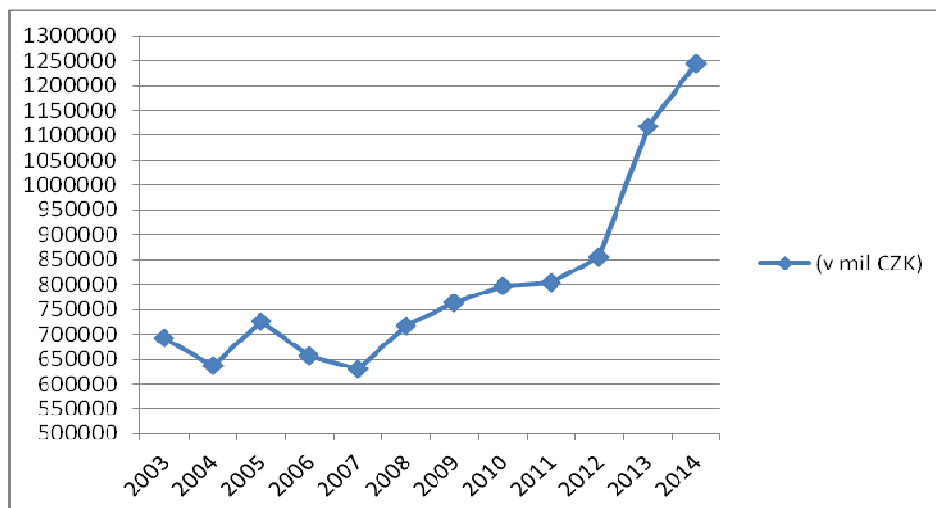
Vzhledem k tomu, že snížení úrokových sazeb nevedlo k odvrácení rizika deflace a nevedlo k dosažení inflačního cíle, rozhodla Česká národní banka použít doplňkový měnověpolitický nástroj k úrokovým sazbám, neboť tyto sazby již není možné dále snižovat.

4.5.2 Devizové rezervy

Jako nástroj monetární politiky, který Česká národní banka využívá, jsou tzv. devizové rezervy, které znázorňuje níže uvedený graf 20.

Z grafu je patrné, že křivka do roku 2008 měla kolísavou tendenci. Minimem je hodnota 631 016,2 mil Kč v roce 2007. Od roku 2008 vykazují devizové rezervy rostoucí tendenci. K největšímu nárůstu došlo v roce 2013, kdy devizové rezervy meziročně vzrostly o necelých 31 % oproti roku 2012. Následující rok tak ještě meziročně vzrostly o dalších 11 %. Vzhledem ke skutečnosti, že snížení úrokových sazeb nepomohlo ekonomiku České republiky oživit, rozhodla Česká národní banka využít jiný nástroj k uvolnění měnových podmínek. Využila tak devizové intervence. Začala v roce 2013 prodávat koruny a nakupovat zahraniční měnu na devizovém trhu za více než 200 mld. Kč. Lze konstatovat, že tímto nákupem se zvýšily devizové rezervy České národní banky z 855 251 mil. Kč na hodnotu 1 118 380 mil. Kč v roce 2013. Ty vzrostly nejen díky intervenci české měny, ale také díky kurzovým rozdílům. Právě v důsledku oslabení tuzemské měny vůči rezervním měnám dosahovaly výnosy kurzové zisky.

Graf 20 Stav devizových rezerv v mil. Kč v letech 2003 - 2014

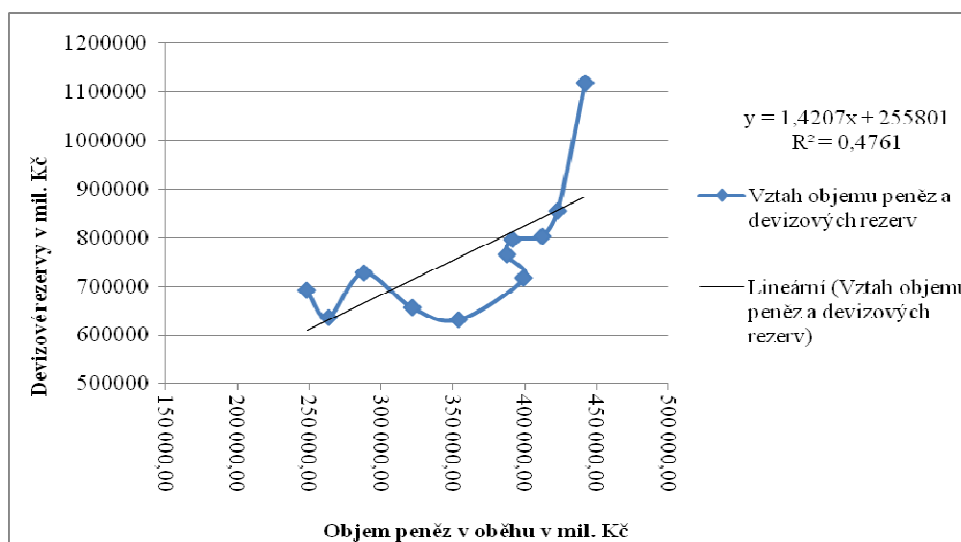

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Tím, že Česká národní banka nakupovala zahraniční měnu za stovky miliard korun, došlo k oslabení kurzu koruny vůči euru i americkému dolaru. Vývoj kurzu koruny je uveden v následující kapitole.

Nákupem zahraniční měny tak Česká národní banka pustila do oběhu více peněz, které vedou ke zvýšení peněžní zásoby. Následný graf vyjadřuje vztah objemu peněz v oběhu a devizových rezerv. Na základě jejich vztahu byl zjištěn korelační koeficient, jehož hodnota vyšla 0,75141834. V tomto případě hodnota jednoduchého korelačního koeficientu se přibližuje hodnotě 1, z čehož vyplývá, že mezi objemem peněz v oběhu a devizovými rezervami existuje přímá lineární závislost.

Graf 21 Vztah objemu peněz v oběhu a devizových rezerv

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

4.6 Vývoj kurzu koruny

4.6.1 Kurz koruny vůči euru a americkému dolaru v období deseti let

Stabilita české koruny bude porovnávána s měnami, které jsou světově uznávané. K nejvýznamnějším světově uznávaným měnám patří americký dolar, ale také především euro.

Graf 22 zobrazuje vývoj měsíčního průměru kurzu koruny vůči euru a kurzu koruny vůči americkému dolaru v časovém rozmezí deseti let, a to tedy od roku 2003 až 2013.

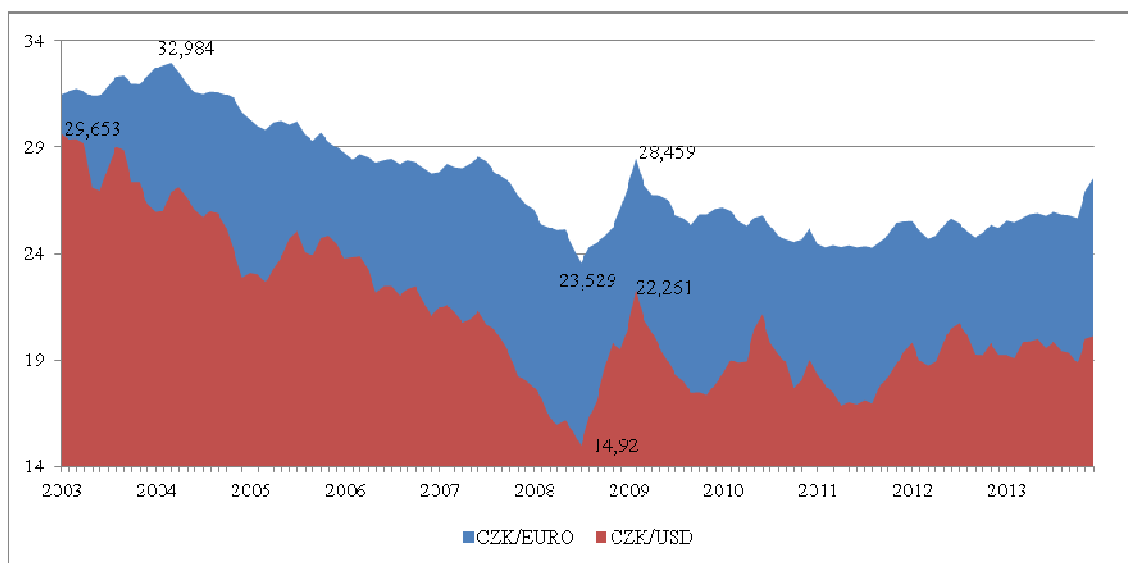
Z grafu je patrné, že z hlediska kurzu CZK/EURO, docházelo od počátku roku 2003 ke snižování hodnoty domácí měny vůči euru a zároveň došlo ke znehodnocení vůči americkému dolaru. V průběhu roku 2004 se od devalvace opustilo a česká koruna začala převážně posilovat, a to jak vůči euru, tak i ve větší míře vůči americkému dolaru. Vstup

České republiky do Evropské unie mělo příznivý vliv na vývoj kurzu koruny. Zhodnocení bylo zapříčiněno levnějším dovozem, což vedlo k udržení nízké inflace. Posílení koruny však díky vstupu do Evropské unie mělo také pozitivní vliv na export.

Další rok, který stojí za zmínění, je rok 2008, který byl rokem, kdy Českou republiku zasáhla již několikrát jmenovaná prohlubující se finanční a ekonomická krize. V červenci roku 2008 byl zaznamenán nejvýhodnější kurz eura v bankách, kdy česká měna posílila vůči euru, a to na hodnotu 23,53 CZK/EURO. Ve vztahu k americkému dolaru se ve stejném měsíci česká měna pohybovala na úrovni 14,92 CZK/USD. Koruna v tomto měsíci posílila oproti předchozímu měsíci o 3 CZK/EURO, tj. o 3,23 % vůči euru a k americkému dolaru o 4,57 %. Lze podotknout, že oproti předchozímu roku koruna posílala téměř o 17 % vůči euru a o necelých 28 % vůči americkému dolaru ve stejném období. Posílení kurzu koruny vůči euru bylo nepříznivou zprávou pro exportéry. Toto zhodnocování měny je označováno v ekonomice jako revalvace měny.

Ke zlomu však došlo v srpnu 2008, kdy začala česká koruna v průběhu jednoho roku oslabovat na úroveň 28,459 CZK/EURO a vůči americkému dolaru oslabila na 22,261 CZK/USD. Kurz koruny vůči euru, na rozdíl od předchozího měsíce, oslaboval o 3 % ve vztahu k americkému dolaru pak o téměř 9 %. Došlo tak k rychlému oslabení koruny jak vůči euru, tak vůči americkému dolaru. Dle údajů z České národní banky se oslabení ekonomiky projevilo v nárůstu nezaměstnanosti, snížení příjmů, v zisku a investic firem atd. Od března roku 2009 docházelo ve vztahu k euru ke střídání oslabování a posilování české měny. Po světové finanční a ekonomické krizi začala ekonomika České republiky pozvolna oživovat. Kurz koruny vykazoval 4% posílení vůči euru a 6% posílení vůči americkému dolaru. Od listopadu 2013 česká koruna začala opět oslabovat, což bude zmíněno již v následujících kapitolách, včetně roku 2014.

Graf 22 Vývoj kurzu koruny vůči euru a americkému dolaru v letech 2003 - 2013

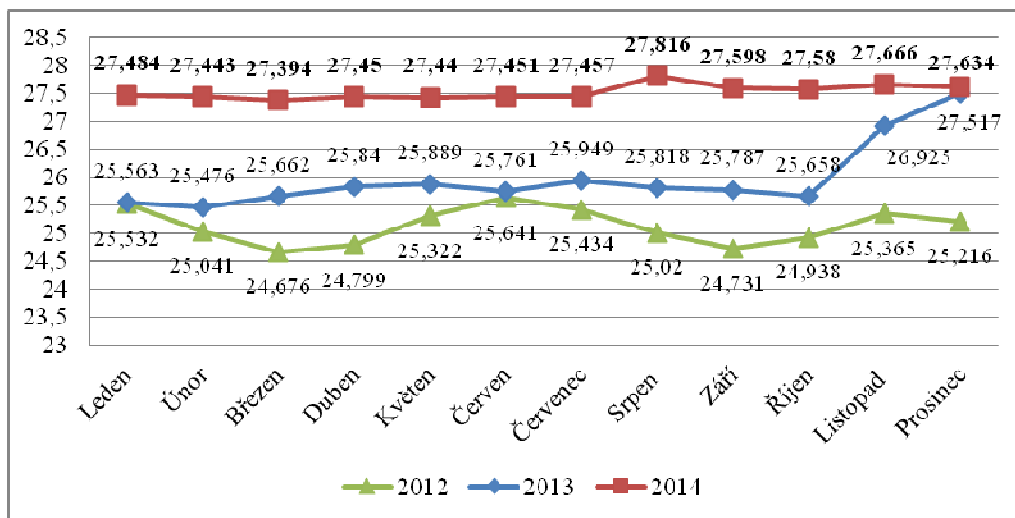
Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

4.6.2 Kurz koruny vůči euru

Jak již bylo zmíněno, euro je jednotnou měnou Evropské unie. Dne 1. ledna 1999 bylo založeno euro, které se stalo jednotnou měnou 11 členských států v tehdejší době. V roce 2002 se euro dostalo do oběhu ve formě bankovek a mincí. Bankovky jsou dány do oběhu v nominálních hodnotách 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 eur a naopak mince lze spatřit ve výši 1, 2, 5, 10, 20, 50 centů a 1 a 2 eura. Jednotnou měnu evropské unie lze považovat za druhou nejdůležitější, světově uznávanou měnu.

V letech 2012, 2013 a 2014 ekonomika České republiky již znovu oslabovala po dvou letech, a to po roce 2008 a 2009, kdy Českou republiku ovlivnila světová finanční a ekonomická krize. Ve snaze oživit ekonomiku došlo v roce 2012 ke snížení úrokových sazeb, a to až na technicky nulovou úroveň. Pokles nezaměstnanosti byl však nepatrný a snižování cen potravin, energií aj. vedlo k dalšímu snižování inflace. Jak již bylo výše uvedeno, snížení úrokových sazeb nepomohlo českou ekonomiku zlepšit, a tak Česká národní banka byla nucena provést opatření svým zásahem do ekonomiky.

Graf 23 Vývoj kurzu koruny vůči euru v roce 2012, 2013 a 2014

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Výše uvedený graf 23 vyjadřuje měsíční průměry kurzu koruny vůči euru, a to za poslední 3 roky. Jedná se o rok 2012, 2013 a poslední zveřejněné hodnoty Českou národní bankou za rok 2014. Při porovnání těchto tří let, na základě grafu, je patrné, že rok 2012 byl rokem, kdy se kurz koruny vůči euru pohyboval na nejnižší úrovni, a to v rozmezí 24,68 - 25,64 CZK/EURO. V březnu roku 2012 česká koruna posílila vůči euru, což bylo nevýhodou pro exportující podniky, neboť ty si musely měnit svůj zisk na domácí měnu. Posílení koruny však představovalo výhodu pro importéry. Po tomto měsíce docházelo k oslabování koruny vůči euru až do června tohoto roku. Od června pak koruna začala znovu posilovat, a to jen na pouhé tři měsíce.

Z hlediska porovnání roku 2012 a 2013, byl průměrný měsíční kurz koruny vůči euru nejnižší ve všech měsících roku 2012. Hodnota domácí měny v roce 2013 se pohybovala v rozmezí 25,48 - 27,52 CZK/EURO. Výraznějšího znehodnocení měny bylo dosaženo v listopadu tohoto roku, kdy Česká národní banka provedla uvolnění měnových podmínek za použití devizové intervence, což vedlo k devalvaci české měny. V rámci meziročního srovnání byl nejmenší rozdíl zaznamenán v lednu 2013, s nárůstem o 0,031 CZK oproti lednu 2012. Lze tedy říci, že koruna v tomto období meziročně oslabila vůči euru o 0,12 %. Naopak největší rozdíl byl zaznamenán na konci roku 2013, jež vzrostl za poslední dva měsíce o 1,859 CZK, což znamená, že kurz koruny oslabil o více než 7 %.

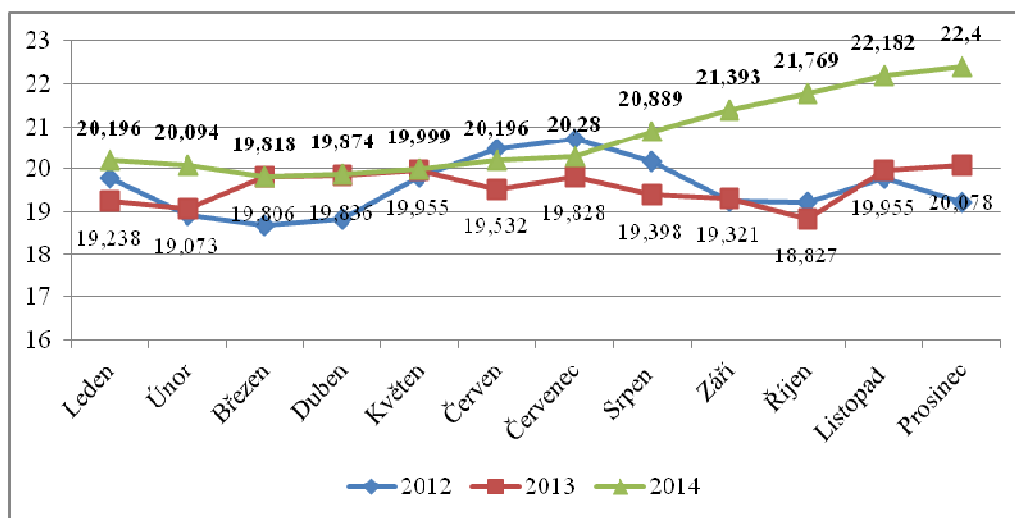
V lednu v letech 2012 a 2013 byl kurz koruny vůči euru na podobné úrovni. Výrazná změna je zpozorovatelná ve srovnání s rokem 2013 a 2014 stejného období. Kurz koruny se vůči této měně znehodnotil o 7,51 %, a to z 25,56 na 27,48 CZK/EURO. Česká koruna se drží v roce 2014 v pásmu 27,48 - 27,634 CZK/EURO. Tento rok má z hlediska průměrného měsíčního kurzu koruny vůči euru nejvyšší kurz. Pro obyvatelé České republiky bylo výhodnější cestovat v porovnání těchto tří let v roce 2012, neboť za nákupy v zahraničí zaplatili v tomto roce nejméně. Například v červenci, v období léta, kdy lidé jezdí na dovolenou do zahraničí, si mohli pořídit jedno euro za pouhých 25,434 CZK. Následný rok na to ve stejném měsíci byl kurz koruny vůči euru v průměru za 25,949 CZK, což je nepatrný rozdíl oproti roku 2012 a lze říci, že se jedná o příznivou hodnotu kurzu. Naopak rok 2014 byl z tohoto hlediska nepříznivý. Průměrný kurz koruny vůči euru vzrostl za poslední rok v období července o 1,508 CZK/EURO, což představuje oslabení měny o 5,8 %. V měsíci srpen, v období pokračování sezóny letních dovolených, však došlo k dalšímu znehodnocení měny, kvůli kterému lidé cestující do zahraničí, zaplatili už za euro téměř o 2 CZK více oproti předchozímu roku. Oproti roku předchozímu tak koruna oslabila o 7,7 %, což představuje meziroční kurz měny, který vypovídá o jeho oslabování.

4.6.3 Kurz koruny vůči americkému dolaru

Americký dolar je domácí měnou Spojených států amerických, ale i dalších států jako je Ekvádor, Panama, Salvador atd. Americký dolar patří k nejvýznamnějším světově uznávaným měnám, která se nejvíce používá při měnových transakcích a je také bankovní rezervou. Bankovky jsou dávány do oběhu v nominálních hodnotách 1, 2, 5, 10, 20, 50 a 100 dolarů. Naopak mince jsou raženy ve výši 1, 5, 10, 25 a 50 centů, ale také v nominální hodnotě 1 dolar.

Graf 24 Vývoj kurzu koruny vůči americkému dolaru v roce 2012, 2013 a 2014

Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Výše uvedený graf 24 představuje vývoj průměrného měsíčního kurzu koruny k jedné ze světově uznávaných měn, a to vůči americkému dolaru. Nejnižší průměrný měsíční kurz koruny vůči americkému dolaru byl v měsíci březen v roce 2012. V tomto roce se průměrný měsíční kurz koruny vůči americkému dolaru pohyboval v pásmu od 18,69 – 20,72 CZK/USD. V tomto období byl tento kurz velice kolísavý, avšak k největší devalvaci měny došlo v období července, a to 20,72 CZK/USD. Kurz koruny tak vzrostl o téměř 11 %, tj. o 2,03 CZK za čtyři měsíce, kdy byl kurz koruny vůči dolaru za 18,69 CZK. V roce 2013 se kurz koruny pohyboval v rozmezí od 19,073 CZK do 20,078 CZK za americký dolar. V roce 2014 koruna vůči americkému dolaru posílala nejvíce v březnu. Nejslabší však byla na začátku roku 2014. Posílení koruny bylo zaznamenáno v měsíci březen a od té doby docházelo k postupnému znehodnocování české koruny, neboli k tzv. devalvaci měny, stejně tak jako tomu je u české koruny vůči euru. V prosinci 2014 se kurz koruny vyšplhal až ke 22,4 CZK/USD. Průměrný měsíční kurz koruny vůči americkému dolaru od počátku tohoto roku tak vzrostl o necelé 2 CZK. Koruna tak byla na nejslabší pozici za celé dva roky.

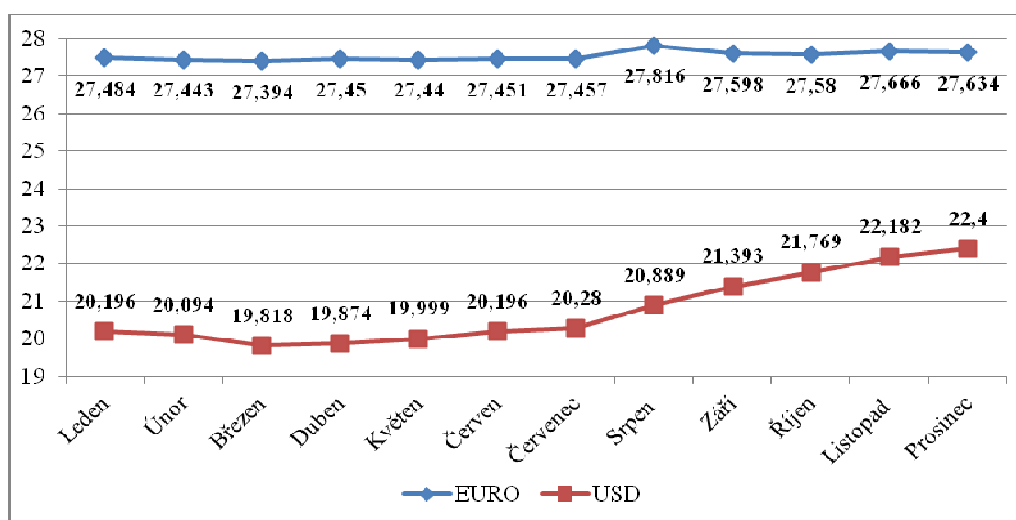
4.6.4 Porovnání kurz koruny vůči euru a americkému dolaru v roce 2014

O kurzu koruny vůči euru a americkému dolaru bylo již zmíněno v předchozích kapitolách. V grafu 25 je porovnán vývoj průměrného měsíčního kurzu koruny vůči oběma měnám zároveň, a to v období od ledna do prosince 2014. Jelikož v tomto roce

pokračovala intervence české koruny, je výše kurzu obou měn poměrně vysoká oproti kurzu z minulých let. Výše kurzu koruny se zvýšila jak za euro tak i za americký dolar, způsobené ČNB, což je znázorněno v grafu 23 a 24.

Česká koruna pro rok 2014 nejvíce posilovala u obou zahraničních měn v měsíci březen. Kurz koruny za jedno euro činil v průměru 27,394 CZK a za jeden americký dolar pak 19,818 CZK. Od té doby hodnota kurzu koruny oslabovala až do konce roku. Lidé zaplatili na konci roku za jedno euro v průměru 27,63 CZK a za americký dolar pak 22,4 CZK.

Graf 25 Vývoj kurzu koruny vůči EURU a USD v roce 2014

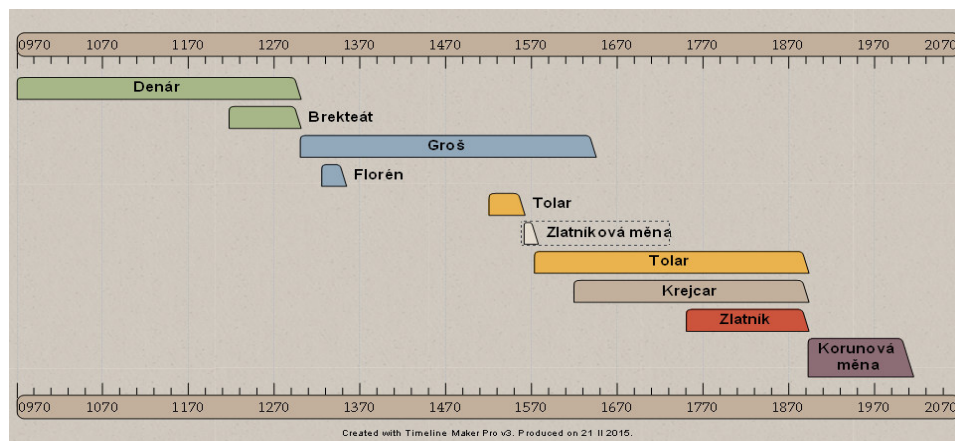
Zdroj: vlastní zpracování, data z ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Dle bankovní rady České národní banky má být používán devizový kurz jako nástroj měnové politiky až do roku 2016.

5 Zhodnocení výsledků

Česká měna si prošla v průběhu historie různými vývojovými etapami. Přehled vývoje obíhajících mincí na českém území znázorňuje graf 21.

Graf 26 Vývoj obíhajících mincí v letech 970 – 2014

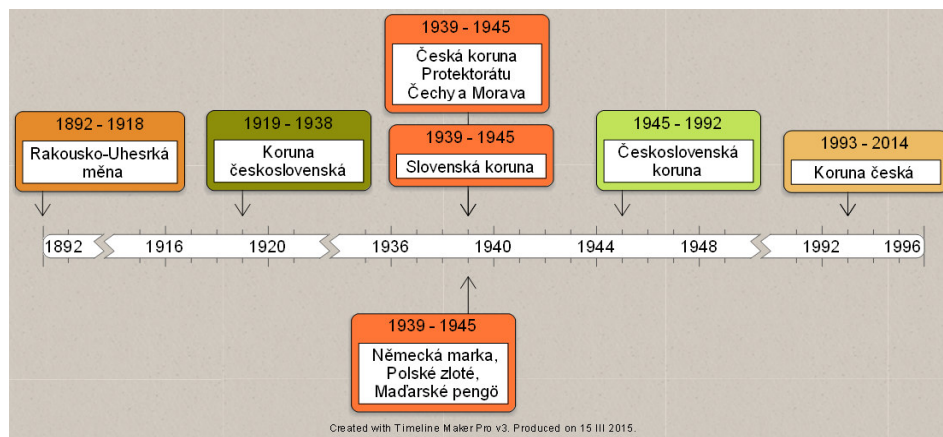
Zdroj: vlastní zpracování

První kořeny české měny sahají do dob vlády Boleslava I. Jednalo se o stříbrné mince, které byly raženy pod názvem denár. Už od těchto počátků byly zaznamenány různé měnové reformy, v jejichž průběhu se vystřídal několik forem měn. Od denáru se přešlo ke grošové měně, tolarové měně, krejcarové měně, k měně zlatníkové a v neposlední řadě se v roce 1892 přešlo ke korunové měně. Od této doby se vystřídal několik korunových měn, které jsou vyobrazeny na grafu 26.

V průběhu času docházelo ke znehodnocování měny, a to v důsledku nedostatečného množství mincovního kovu. Touto devalvací měny si panovník obstarával finanční prostředky. Neustálé znehodnocování mincí a později i papírových peněz však vyvolávalo inflaci a nemalé stoupání cen veškerého zboží. Kvůli velké zadluženosti státu byl učiněn krok vyhlášení státního bankrotu poprvé v roce 1623, po druhé v roce 1811. Tyto státní bankroty s sebou přinesly snížení hodnoty mincí a papírových peněz a měly těžký dopad na obyvatelstvo. V následujících letech 1928 – 1934 proběhla hospodářská krize, která měla dopad na Československý stát. Snížení obsahu zlata mělo vést ke stabilizaci měny a státního rozpočtu. Lze konstatovat, že měnová reforma roku 1953, kdy vládnoucí komunistická strana rozhodla o provedení peněžní reformy, měla podobný dopad na obyvatelstvo, jako vyhlášení státního bankrotu. Po pádu komunistické strany

následovala jedna z nejdůležitějších reforem v roce 1993, kdy došlo k rozpadu České a Slovenské federativní republiky na Českou republiku a Slovenskou republiku. Od této měnové reformy až do současné doby nese měna název krouna česká.

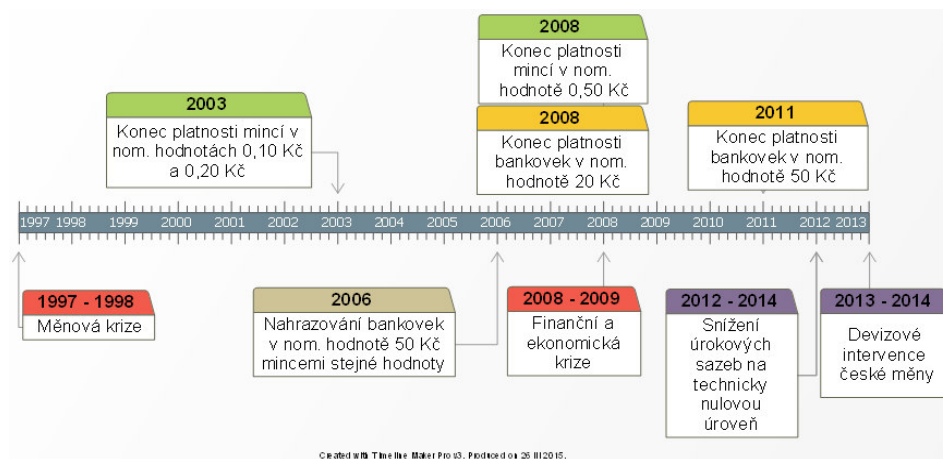
Graf 27 Vývoj korunové měny v letech 1892 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Od vzniku samostatné České republiky došlo k určitým zásahům centrální banky, které jsou zpřehledněny na časové ose společně s výraznými změnami, které v průběhu let proběhly.

Graf 28 Zásahy České národní banky a ekonomické situace

Zdroj: vlastní zpracování

Hned na začátku lze zmínit situaci v letech 1997 – 1998, kdy měnovou krizí došlo ke zpomalení peněžní zásoby v oběhu. V těchto letech byl zaznamenán meziroční pokles počtu kusů bankovek okolo 8 % a následný rok pokles o téměř 4 %.

Bankovní radou České národní banky byla v roce 2003 ukončena platnost haléřových mincí v nominální hodnotě **0,10 a 0,20 Kč**. Vzhledem k tomu, že v roce 2009 byla ukončena možnost výměny těchto mincí, byl zaznamenán rapidní meziroční pokles o 39 %, který se promítl do celkového počtu kusů mincí. V roce 2006 následovalo nahrazování bankovek v nominální hodnotě 50 Kč za mince v téže nominální hodnotě, neboť u nich je prokazatelná delší životnost. Počet kusů těchto mincí tak z tohoto důvodu meziročně vzrostl o 448 % a počet kusů bankovek v nominální hodnotě 50 Kč tak meziročně poklesl o 35 % oproti předchozímu roku. O další dva roky později byla ukončena platnost dalších haléřových mincí v nominální hodnotě **0,50 Kč**, ale také **dvacetikorunových bankovek**. Hlavním důvodem ukončení platnosti všech haléřových mincí jsou vysoké náklady na výrobu vzhledem k nízké nominální hodnotě. Lze podotknout, že u dvacetikorunových bankovek docházelo k poklesu už od roku 1997, neboť od tohoto roku bankovky nebyly dále tištěny a byly postupně nahrazovány dvacetikorunovými mincemi.

V tomto období se České republiky dotkla **finanční a ekonomická krize**. Až do roku 2008 celkový počet kusů bankovek a mincí vykazoval skoro ve všech letech rostoucí tendenci. Ke zlomu došlo na počátku roku 2009, kdy byl viditelný pokles u bankovek téměř všech nominálních hodnot, a to právě v důsledku dané ekonomické situace. K opětovanému nárůstu počtu kusů těchto bankovek a objemu oběživa došlo v roce 2011. V tomto roce byla ukončena platnost dalších bankovek v nominální hodnotě **50 Kč**. I když se s bankovkami v nominální hodnotě 20 a 50 Kč běžně nesetkáváme, v oběhu jich je kolem 17 mil. kusů z celkových 375,9 mil. kusů bankovek, které obíhaly k roku 2013.

Z hlediska největšího zastoupení v počtu kusů mají bankovky v nominální hodnotě 1 000 Kč. To že, mají bankovky největší zastoupení je dáno tím, že jich Česká národní banka dává do oběhu nejvíce. To může být přisuzováno oblíbenosti, kterou k nim populace České republiky má. V roce 2014 se tisícikorunové bankovky podílely na celkové struktuře bankovek 30 % a na objemu 28 %. Hned za tisícikorunovými bankovkami stojí bankovky v nominální hodnotě 2 000 Kč. Co se týká struktury mincí, zde mají největší 31% podíl mince v nominální hodnotě 1 Kč. Je důležité zmínit, že jak množství bankovek, tak i mincí v oběhu v letech 1996 až 2013 vzrostlo průměrně o 2 % ročně. Z toho plyne, že množství peněz v oběhu neustále narůstá.

Prostřednictvím České národní banky je objednáváno potřebné množství českých bankovek a mincí. Bance plynou z **oblasti emise bankovek a mincí včetně jejich správy** určité náklady a výnosy, které spadají do celkového hospodaření banky. Nejvyšší kladné saldo v této oblasti vykazovala banka v roce 2012. Česká národní banka tak dosáhla v této oblasti zisku 249 mil. Kč.

Další zásah, který učinila Česká národní banka, souvisí s **devizovými intervencemi**, ke kterým došlo v roce 2013. Této situaci předcházela již výše zmíněná finanční a hospodářská krize. Ještě v červenci roku 2008 byl zaznamenán nejvýhodnější kurz eura v bankách. Česká měna posílila vůči euru, a to na hodnotu 23,53 CZK/EURO a ve vztahu k americkému dolaru posílila na hodnotu 14,92 CZK/USD. Ke zlomu došlo v srpnu téhož roku, kdy česká koruna začala v průběhu jednoho roku oslabovat na úroveň 28,46 CZK/EURO a k americkému dolaru oslabila na 22,26 CZK/USD. Kurz koruny vůči euru na rozdíl od předchozího měsíce oslaboval o 3 %, ve vztahu k americkému dolaru téměř o 9 %. Po světové finanční a ekonomické krizi začala ekonomika České republiky pozvolna oživovat. To však netrvalo příliš dlouho. Česká národní banka v roce 2012 snížila **úrokové sazby** na technicky nulovou úroveň. Snížení úrokových sazeb se promítlo do poklesu sazeb na mezibankovním trhu a dále pak do snížení klientských úrokových sazeb z úvěrů. Skutečná hodnota inflace se však nepřibližovala inflačnímu cíli a tak v roce 2013 provedla Česká národní banka uvolnění měnových podmínek prostřednictvím **devizové intervence**. Nákupem zahraniční měny se zvýšily devizové rezervy o více než 200 mld. Kč, tím banka pustila do oběhu více peněz. Došlo tak ke skokovému oslabení kurzu české koruny až k hranici 27 CZK/EURO již v listopadu 2013. V roce 2014 se česká koruna držela v pásmu 27,48 - 27,634 CZK/EURO. Intervence přinesla české ekonomice řadu výhod. Jako jednu z výhod lze uvést pozitivní vliv, který má na export do zahraničí. Dále se zejména snížilo hrozící riziko deflace, což se na první pohled jeví jako pozitivní situace pro řadu domácností, avšak pro firmy by to představovalo negativní dopad z hlediska odkládání jejich investic, či později snižování mezd a propouštění zaměstnanců. Pokud by ČNB neprovedla toto opatření, mohla by se ekonomika České republiky dostat do deflace, tedy do stálého poklesu cenové hladiny, kterou by bylo z dlouhodobého hlediska těžké zastavit.

Jak již bylo zmíněno, České národní bance se podařilo deflaci zabránit. **Inflace** se v roce 2013 držela v cílovém pásmu a činila 1,4 %. Následný rok však došlo k poklesu

a průměrná roční míra inflace byla 0,4 %. Roční průměrná míra inflace se tedy nachází pod dolní hranicí tolerančního pásma. Důvodem nízké inflace je pokles cen energií, ale také pokles některých spotřebitelských cen, což je přisuzováno nižším cenám za dopravu. Jednou z hlavních příčin, proč se snížila inflace, je také snížení ceny ropy.

V souvislosti s inflací byl zde zkoumán **vztah inflace a množství peněz v oběhu**, neboť fyzický objem peněz v oběhu by měl ovlivňovat inflaci. Ukázalo se, že hodnota korelačního koeficientu pro vztah objemu peněz a inflace se přibližovala nule. Lze konstatovat, že závislost objemu peněz v oběhu na inflaci není skoro žádná.

Vzhledem k tomu, že stabilitu měny může ohrožovat i **množství padělků** v oběhu, byla zde zkoumána rovněž ochrana české měny. Z počtu zachycených kusů padělaných a pozměněných bankovek a mincí na území České republiky bylo nejvíce v roce 1998. Celkem bylo zadrženo 86 010 kusů. Došlo k rapidnímu nárůstu padělků jak tuzemské, tak i zahraniční měny. V průběhu posledních pěti let klesá počet těchto kusů. V loňském roce 2014 bylo v České republice zadrženo už jen 2 850 kusů. Padělané a pozměněné bankovky a mince jsou v posledních letech zadržovány převážně v oběhu, jen menší část při akcích policie. Ve většině případů jsou tyto bankovky předkládány občanům České republiky.

Na celkovém počtu zachycených padělaných a pozměněných bankovkách a mincích se z 65 % podílejí padělané a pozměněné bankovky a mince české měny. Druhý největší zastoupení zaujímají padělky eura, které se podílely 27 %. Z aspektu nejčastěji padělaných nominálů jsou bankovky ve výši 500 Kč a 1 000 Kč. Důvodem je jejich časté používání a tedy největší šance padělek udat. V průběhu let došlo však ke změně. V roce 2006 se výrobci padělků zaměřili na bankovky v nominální hodnotě 5 000 Kč. Z tohoto důvodu činila hodnota zadržovaných padělaných bankovek české měny 21,4 mil. Kč. V roce 2013 byla hodnota zadržovaných padělků českých bankovek vyčíslena jen na 1,887 mil. Jedná se relativně o nízké číslo, které hovoří o zvyšujícím se počtu ochranných prvků, které vedou k bezpečnosti české měny, a které významným způsobem nijak neovlivňuje množství peněz v oběhu. Ve srovnání s padělky eur je padělků české měny nesrovnatelně méně, a to z důvodu, že je euro používáno v mnoha státech, nejenom Evropy, ale po celém světě oproti české koruně. V roce 2014 připadly 4 bankovky padělků na jeden milión bankovek české měny v oběhu. Oproti tomu v Eurozóně na jeden milión bankovek eur v oběhu připadlo bankovek skoro 48 kusů.

Z výše zmíněných výsledků vyplývá klesající tendence zachycených padělků. Ta může být prisuzována inovovaným a novým ochranným prvkům u bankovek, které proběhly v letech 2007 až 2009, ale také z důvodu zadržného nižšího počtu padělků ve vyšší hodnotě. Obvykle platí, že jsou padělány bankovky se starším vzorem, neboť jejich napodobení je jednodušší a mají méně ochranných prvků. Vzhledem k tomu, že výrobci padělků využívají k padělání peněz z 95 % inkoustového tisku, lze konstatovat, že je nebezpečnost těchto padělků relativně na nízké úrovni, protože odhalení nepravosti bankovek je snadné. Naopak tomu je u zahraniční měny eura, zde jsou padělky zdařilejší než u české měny. I když počet padělaných bankovek a mincí klesá, v oběhu se stále vyskytují a lidé by měli věnovat pozornost ochranným prvkům vyskytujících se na bankovkách.

6 Závěr

Na postavení české měny se podílí centrální banka České republiky, která je vrcholnou bankou v zemi a zaujímá významné postavení v ekonomice. Nejen že určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, ale také mimo jiné řídí peněžní oběh. Jejím hlavním posláním je udržování nízké inflace a stabilního měnového kurzu.

S problematikou stability tuzemské měny se potýká nejen Česká republika, ale i ostatní státy světa. Stabilita české měny může být ovlivňována ekonomickými šoky působící nejen z vnitřního prostředí, ale také z prostředí vnějšího. Mohou sem patřit různé neplánované situace, kterou byla např. v roce 2008 finanční a ekonomická krize. Ta se dotkla nejen ekonomiky České republiky, ale i ostatních států. V současné době zůstává aktuálním tématem devalvace české měny, ke které došlo v listopadu 2013, kdy Česká národní banka použila kurz koruny jako další nástroj měnové politiky, a to z důvodu, aby se ekonomika České republiky nedostala na deflace. Měnová intervence přinesla i některé bouřlivé ohlasy veřejnosti, kteří považují tento krok za nepochopitelný. Lze podotknout, že měnová intervence zatím odvrátila ekonomiku od deflace. Je však otázkou, zda z hlediska delšího časového odstupu přinese intervence české měny přínosy ekonomice České republiky.

Významnou roli hraje Česká národní banka i v oblasti ochrany bankovek proti jejich padělání. Každoročně je prostřednictvím banky zveřejňováno množství zadžených padělaných bankovek a mincí jak tuzemské tak i zahraniční měny v České republice. Je důležité také zmínit i policii České republiky, která zaujímá významnou roli v oblasti zadržování padělků bankovek a mincí a která v této souvislosti spolupracuje s Českou národní bankou. V posledních letech každoročně padělků ubývá, avšak stále se nějaké vyskytují, a proto by lidé při převzetí jakékoliv bankovky měli dané bankovce věnovat dostatečnou pozornost. Nejen výrobci padělků, ale i osoby, které jsou si vědomy, že jejich bankovka je padělaná, nesmí dále užít bankovku k placení, neboť i oni mohou být trestně stíháni.

7 Seznam použité literatury

Tištěné dokumenty

1. BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5
2. ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3
3. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, xix, 312 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9
4. JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1
5. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4386-8
6. PETRÁŇ, Zdeněk. *Ilustrovaná encyklopedie české, moravské a slezské numismatiky*. 3. opr. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2010, 310 s. ISBN 978-80-7277-411-1
7. PTATSCHEKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 144 s. ISBN 978-80-247-4681-4
8. RADOVÁ, Jarmila, Petr DVOŘÁK a Jiří MÁLEK. *Finanční matematika pro každého*. 8. rozš. vyd. Praha: Grada, 2013, 304 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4831-3
9. REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. 2. vyd. Praha: Management Pres, 2013. 269 s. ISBN 978-80-7261-260-4

10. REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Pres, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6
11. SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. *Ekonomie*. 1. vyd. Překlad Michal Mejstřík. Ilustrace Martina Procházková, Blanka Dvořáková. Praha: Svoboda, 1991, xl, 1011 s. ISBN 80-205-0192-4
12. VANDAS, Jiří. *Mince a platidla*. 1.vyd. Praha: Magnet-Press, 1994. 220 s. ISBN 80-85847-15-9
13. VENCOVSKÝ, František, KOPECKÝ, Ladislav a kol. *Lidé a Peníze*. 3. vyd. Praha: Česká národní banka, 2013. 69 s. ISBN 978-80-87225-41-7
14. VENCOVSKÝ, František, PŮLPÁN, Karel a kol. *Dějiny měnových teorií na českém území*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2005. 485 s. ISBN 80-86182-36-3
15. VONDRA, Roman. *Peníze v moderních českých dějinách*. vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 273 s. Historie (Academia). ISBN 9788020021304
16. VOREL, Petr. *Od pražského groše ke koruně české: průvodce dějinami peněz v českých zemích*. vyd. 1. Praha: Rybka Publishers, 2000, 552s. ISBN 80-86182-36-3

Internetové zdroje

1. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *ARAD systém časových řad* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupný z www: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=29428&p_strid=ADC&p_lang=CS
2. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Cílování inflace v ČR* [on-line]. 2003-2014 [cit. 2014-11-08] Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html#inlacni_cile

3. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *České bankovky a mince* [online]. 2013-06-08. [cit. 2015-01-30]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/hladek_20130608_dod.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/hladek_20130608_dod.pdf)
4. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *České bankovky - animace* [online]. 2003-2015 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html](http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html)
5. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *České mince – animace* [online]. 2003-2015 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/animace.html](http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/animace.html)
6. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Emise oběživa a nové ochranné prvky bankovek* [online]. 2009-11-30 [cit. 2014-07-17]. (PDF). Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091130_nova_5000.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091130_nova_5000.pdf)
7. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Informace a fakta. Kurz jako nástroj měnové politiky* [on-line]. 2003-2014 [cit. 2014-11-23] (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/fact_sheet_mp_kurz_cz.pdf.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/fact_sheet_mp_kurz_cz.pdf.pdf)
8. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kritéria konvergence* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupný z [www: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html](https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html)
9. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kurz devizového trhu – měsíční průměry. Měna:EUR* [on-line]. 2003-2014 [cit. 2014-11-23] Dostupné z [www: https://www.cnb.cz/cs/financi_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumern_e_mena.jsp?mena=EUR](https://www.cnb.cz/cs/financi_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumern_e_mena.jsp?mena=EUR)

10. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kurz devizového trhu – měsíční průměry. Měna:USD* [on-line]. 2003-2014 [cit. 2014-11-23] Dostupné z [www https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumern_e_mena.jsp?mena=USD](http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumern_e_mena.jsp?mena=USD)
11. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnová politika České národní banky* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-30]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova_politika_cnb.html](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova_politika_cnb.html)
12. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnově politické nástroje* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/](http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/)
13. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
14. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2013* [online]. 2014-03-05. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20140305_tk_padelky.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20140305_tk_padelky.pdf)
15. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2012* [online]. 2013-02-26. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20130226_tk_padelky.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20130226_tk_padelky.pdf)

16. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Padělané a pozměněné platidla a napodobeniny platidel v České republice v roce 2009* [online]. 2010-03-01. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20100301_padelky.pdf
17. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Padělky 2011* [online]. 2012-02-27. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20120227_tk_padelky.pdf
18. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Padělky 2010*. [online]. 2011-02-28 [cit. 2015-02-03]. (PDF). Dostupné z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20110228_tk_padelky.pdf
19. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Počty zadržených padělků v letech 2003 - 2013* [online]. 2003-2015. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html
20. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Roční zprávy o výsledku hospodaření ČNB*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-03]. (PDF). Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/rocní_zpravy.html
21. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Struktura peněz v oběhu ke stavu ke dni* [online]. 2003-2015. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/obeh_strukt_penez_1996.html
22. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Úloha ČNB při péči o peněžní oběh* [online]. 2009-11-30 [cit. 2014-07-27]. (PDF) Dostupný z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091130_penezni_obeh.pdf

erence_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20080321_bankovka_1000
Kc.pdf

23. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-15]. (PDF). Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/index.html](http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/index.html)
24. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí a napodobenin bankovek a mincí v České republice v roce 2008* [online]. 2009-00-23. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20090223_padelky.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20090223_padelky.pdf)
25. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí a napodobenin bankovek a mincí v České republice v roce 2007* [online]. 2008-02-26. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20080226_padelky.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20080226_padelky.pdf)
26. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí a napodobenin bankovek a mincí v České republice v roce 2006* [online]. 2007-02-15. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070215_padelky_2006.html](http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070215_padelky_2006.html)
27. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných bankovek a mincí a napodobenin bankovek a mincí v České republice v roce 2005* [online]. 2006-03-06. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z [www: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2006/060302_TK_padelky.html](http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2006/060302_TK_padelky.html)

28. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných peněz v České republice v roce 2004* [online]. 2005-02-21. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2005/725.html
29. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných peněz v ČR v roce 2003* [online]. 2005-05-10. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2004/download/Prezentace_padelky_2003.pdf
30. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt padělaných a pozměněných peněz v České republice v roce 2003* [online]. 2004-02-23. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2004/499.html
31. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výskyt pozměněných bankovek* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupný z www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_pozm_bankovy.html
32. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zadržené padělky v roce 2014*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z www: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad2014sum.html>
33. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci - IV/2013 - tabulky a grafy z textu* [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-21]. (XLS). Dostupný z www: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2013/2013_IV/zoi_2013_IV_grafy.html
34. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace – druhy, definice, tabulky* [on-line]. 2014-10-09. [cit. 2014-11-08] Dostupné z www: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace
35. ELZEAS. *Kupní síla peněz* [online]. 2003-2014 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z www: <http://www.elseaz.cz/slovník/kupni-sila-penez/>

36. EUROPEAN CENTRAL BANK. *Banknotes and coins circulation*. [online]. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z www: <http://www.ecb.europa.eu/stats/euro/circulation/html/index.en.html>
37. EUROPEAN CENTRAL BANK. *Annual Report* [online]. [cit. 2015-02-02]. (PDF). Dostupné z www: <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/index.en.html>
38. EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci: Euro* [online]. 2011 [cit. 2014-08-15]. Dostupný z www: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm
39. EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci: Hospodářská a měnová unie* [online]. 2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupný z www: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_cs.htm
40. STRIBRNAK.CZ. *Pražský groš* [online]. 2007-11-01 [cit. 2014-06-26]. Dostupný z www: <http://stribrnak.cz/prazsky-gros/>

8 Seznam obrázků

Obrázek 1 Ochranné prvky bankovek - současný vzor bankovky.....	36
Obrázek 2 Ochranné prvky na bankovce ve výši 1000 Kč.....	37
Obrázek 3 Vývoj výše oběživa od 8. 2. 1993 do 31. 05. 2013	44

9 Seznam tabulek

Tabulka 1 Přepočet peněz dle vkladu	31
Tabulka 2 Množství bankovek v oběhu v letech 1996 až 2013 (v mil. ks)	47
Tabulka 3 Meziroční tempo růstu počtu bankovek v letech 1996 – 2013 (v %).....	48
Tabulka 4 Množství mincí v oběhu v letech 1996 - 2013 (v mil. ks).....	49
Tabulka 5 Meziroční tempo růstu počtu mincí v letech 1996 - 2013 (v %).....	51
Tabulka 6 Struktura peněz v Kč v oběhu v roce 2014.....	55
Tabulka 7 Množství vyrobených bankovek a mincí v letech 2003 - 2013 (v mil. ks)	55
Tabulka 8 Množství českých padělaných a pozměněných bankovek a mincí zadržovaných v letech 2003 – 2014 (v ks).....	60
Tabulka 9 Meziroční procentuální změny zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí české i zahraniční měny v letech 1993 – 2014 (v %).....	61
Tabulka 10 Meziroční tempo růstu počtu kusů padělků české měny v letech 2004 – 2013 (v %)	66
Tabulka 11 Počet padělků připadající na 1 mil. bankovek CZK v oběhu	67
Tabulka 12 Počet padělků připadající na 1 mil. bankovek EUR v oběhu	67

10 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj průměrné hmotnosti pražských grošů (v g)	18
Graf 2 Vývoj průměrné jakosti pražských grošů	19
Graf 3 Podíl bankovek v oběhu v kusech za rok 2014 a 1996.....	52
Graf 4 Podíl mincí v oběhu v kusech za rok 2014 a 1996.....	53
Graf 5 Podíl bankovek v oběhu v Kč za rok 2014 a 1996	54
Graf 6 Vývoj nákladů na výrobu oběživa v letech 2003 – 2013 (v mil. Kč).....	56
Graf 7 Vývoj výnosů oběživa a meziroční tempo růstu v letech 2003 - 2013	57

Graf 8 Padělané a pozměněné bankovky a mince na území České republiky v letech 1993 – 2014 (v ks)	58
Graf 9 Podíl zachycených padělaných a pozměněných bankovek a mincí v roce 2013 a 2014.....	62
Graf 10 Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků bankovek CZK v roce 2013 (v %)	63
Graf 11 Padělané bankovky české měny v hodnotovém vyjádření v letech 2003 - 2013 (v Kč)	63
Graf 12 Meziroční tempo růstu padělaných bankovek CZK v letech 2003 - 2013 (v %) ...	64
Graf 13 Struktura padělků českých bankovek v letech 2004 – 2013 (v ks)	65
Graf 14 Způsob padělání bankovek za rok 2013 (v %)	68
Graf 15 Vývoj inflace v ČR a inflační cíle v období od roku 2000 - 2013 (v %)	69
Graf 16 Vztah objemu peněz v oběhu a inflace v letech 2000 - 2014.....	71
Graf 17 Vývoj úrokových sazeb v letech 2003 – 2014 (v %).....	72
Graf 18 Vývoj úrokových sazeb PRIBOR/PRIBID v letech 2003 - 2014 (v %).....	73
Graf 19 Úrokové sazby z úvěrů domácnostem v letech 2009 - 2014 (v %)	74
Graf 20 Stav devizových rezerv v mil. Kč v letech 2003 - 2014.....	75
Graf 21 Vztah objemu peněz v oběhu a devizových rezerv	76
Graf 22 Vývoj kurzu koruny vůči euru a americkému dolaru v letech 2003 - 2013	78
Graf 23 Vývoj kurzu koruny vůči euru v roce 2012, 2013 a 2014.....	79
Graf 24 Vývoj kurzu koruny vůči americkému dolaru v roce 2012, 2013 a 2014	81
Graf 25 Vývoj kurzu koruny vůči EURU a USD v roce 2014	82
Graf 26 Vývoj obíhajících mincí v letech 1970 – 2014.....	83
Graf 27 Vývoj korunové měny v letech 1892 až 2014.....	84
Graf 28 Zásahy České národní banky a ekonomické situace	84

11 Přílohy

Příloha 1 Bankovky platné v roce 2014

Stokorunová bankovka

První stokorunové bankovky byly dány do oběhu 30. 6. 1993. Bankovka existuje v několika variantách, jedná se o stokorunové bankovky dané do oběhu v roce 1993 (již neplatný vzor), v roce 1995 a poslední úprava byla zaznamenána v roce 1997. Tato stokorunová bankovka z roku 1995 se liší od bankovky z roku 1997 pouze provedením soutiskové značky, letopočtem vydání bankovky a velikostí grafického symbolu.¹²³

Dominující barvou na stokorunové bankovce je zelená barva, na niž je na lící straně vyobrazen portrét významné osobnosti českých dějin, krále Karla IV. Na rubové straně vytyčuje pečeť Karlovy univerzity položená na pruhu pergamenu. V levé části bankovky si lze povšimnout iniciálu K, jež vychází ze zakládající listiny Karlovy Univerzity. Společným prvkem obou stran jsou gotické motivy, fragmenty gotických oken nacházející se v horní části bankovky a geometrické obrazce připomínající vitráže oken chrámu sv. Víta v Praze. Rozměr těchto bankovek se pohybuje okolo 140 x 69 mm.¹²⁴

Dvěstěkorunová bankovka

První bankovky této hodnoty byly poprvé emitovány 8. 2. 1993, jejichž platnost byla ukončena k 31. 1. 2007. I tyto bankovky byly dány do oběhu ve více variantách. První úprava proběhla v roce 1996, druhá v roce 1998, která se liší od předchozí úpravy provedením soutiskové značky, letopočtem vydání bankovky a podpisem emisní banky. Dvěstěkorunová bankovka se vyznačuje oranžovohnědým podkladem, na němž lze spatřit podobiznu Jana Ámose Komenského. Na pozadí textů se rozprostírá otevřená kniha ležící v půdorysu nizozemského Neaardenu. Na rubové straně bankovky jsou vyobrazeny semknuté ruce dospělého a dítěte, pozadí doplňuje bankovku o rostlinný motiv, kterým prolíná otevřená kniha s nápisem Orbis Pictus. Velikost bankovky je 146 x 69 mm.

---

¹²³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *České bankovky - animace* [online]. 2003-2015 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html](http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html)

¹²⁴ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Bankovky a mince* [online]. 2011 [cit. 2014-07-17]. (PDF). Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_DL_bankovky_mince.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_DL_bankovky_mince.pdf)

Pětisetkorunová bankovka

Portrét významné české spisovatelky Boženy Němcové vyniká právě na pětisetkorunové bankovce. Podkladová barva této bankovky je tvořena barvou růžovou, šedou a světle hnědou. Pozadí na lící straně je tvořeno motivem rozvité růže. Na rubové straně bankovky lze spatřit tvář dívky, jejíž vlasy jsou omotány květy, které na pravé straně přecházejí v trny a bodláčí. Společným tématem obou stran je růže. Tyto první pětisetkorunové bankovky se poprvé objevily v roce 1993, k dalším úpravám došlo v roce 1995, 1997 a v roce 2009. V poslední úpravě, která proběhla v roce 2009, se bankovky od posledních vzorů liší přidáním žlutých kroužků nacházejících se na přední straně bankovky ve středu rozvité růže. Současné pětisetkorunové bankovky mají rozměr 152 x 69 mm.

Tisícikorunová bankovka

Stejně jako na předchozích bankovkách se i na tisícikorunové bankovce vyjímá portrét významné osobnosti. Jedná se o portrét Františka Palackého, který byl významným českým spisovatelem a politikem. Dominující barvou je barva fialová. V pozadí se rozprostírá obrys stromu s kořeny, přes který je ledabyle položen list papíru. Na druhé straně bankovky je vyobrazena létající orlice. Lze tu také spatřit symbol Moravy a Slezska, proložený siluetou kroměřížského zámku. První tisícikorunová bankovka byla dána do oběhu taktéž v roce 1993. Dalšími úpravami prošla v roce 1996 a naposledy v roce 2008, kdy došlo pouze ke změně data vydání bankovky a podpisu představitele emisní banky. Námět, parametry, barevnost a provedení bankovky zůstal stejný. Velikost této bankovky se pohybuje kolem 158 x 74 mm.

Dvoutisícikorunová bankovka

Portrét Emy Destinnové, světoznámé operní pěvkyně, vyniká na dvoutisícikorunové bankovce. Převažující barvou na bankovce je barva šedozelená, na jejímž pozadí se vyskytují vavřínové snítky. Tyto vavřínové snítky spolu s plody vavřínu lze shledat i na zadní straně bankovky. Ta je tvořena hlavou Múzy hudby, lyriky Euterpé, dvěma hudebními nástroji a je doplněna o písmeno D, které symbolizuje hudební nástroj lyru. Celá zadní strana je v duchu vyobrazení hudby. Dvoutisícikorunová bankovka byla poprvé dána do oběhu až v roce 1996. I zde došlo ke dvěma úpravám. První úprava proběhla v roce 1999 a poslední úprava, která se uskutečnila v roce 2007. V tomto roce

došlo oproti předchozí úpravě ke stejným změnám jako u tisícikorunové bankovky. Rozměr bankovky je 164 x 74 mm.

Pětitisícikorunová bankovka

Poslední současnou papírovou bankovkou je pětitisícikorunová bankovka, jejíž převažujícími barvami jsou modrošedé a růžové odstíny. Významnou osobností je zde veliký politik, státník, filozof, pedagog a především první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Lícni stranu bankovky doplňuje motiv lipových lístků, plodů a část červenobílé stuhy, které jsou symbolem významné události z roku 1918, kdy došlo ke vzniku samostatného československého státu. Na rubové straně je vyobrazeno seskupení nejznámějších pražských gotických a barokních staveb. První bankovka ve výši 5000 Kč byla poprvé emitována v roce 1993. V letech 1999 a 2009 došlo k dalším úpravám. Tato bankovka je svou velikostí největší, její rozměr činí 170 x 74 mm.

Příloha 2 Mince platné v roce 2014

Současnou českou měnu, mimo zmíněných bankovek, doplňují české mince. Poprvé byly mince dány do oběhu v roce 1993. Soustava českých mincí se skládá z šesti různých mincí, které se liší barvou, velikostí, provedením hrany, tvarem a vyobrazením na mincích. Jedná se o mince v nominálních hodnotách 1, 2, 5, 10, 20 a 50 Kč. Na lícni straně každé mince je vyobrazen český lev, rubová strana mincí se však od sebe liší.

Nejnižší nominální hodnotu představuje jedna koruna s vroubkovanou hranou a s nejmenším průměrem 20 mm a váhou 3,6 g. Další mincí je dvoukoruna, jejíž hrana je hladká oproti korunové minci. Stejně tak má hladkou hranu i mince v nominální hodnotě 5 Kč. Tyto tři mince jsou vyhotoveny ze stejného materiálu. Odlišný materiál mince je možné shledat u mince ve výši 10 Kč. Tato mince je vyhotovena ve dvou variantách lišící se ve vyobrazení na mincích. Ke změně vyobrazení mince došlo v roce 2000. Obě tyto varianty mají vroubkovanou hranu. Stejně tak je i vyhotovena ve dvou variantách mince ve výši 20 Kč. Tato změna byla, zaznamenaná také v roce 2000. Nejvyšší nominální hodnotu má mince padesátikorunová, která je největší i svým průměrem, jež činí 27,5 mm a váha této mince činí 9,7 g.¹²⁵

---

¹²⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *České mince – animace* [online]. 2003-2015 [cit. 2014-07-17]. Dostupný z [www: http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/animace.html](http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/animace.html)